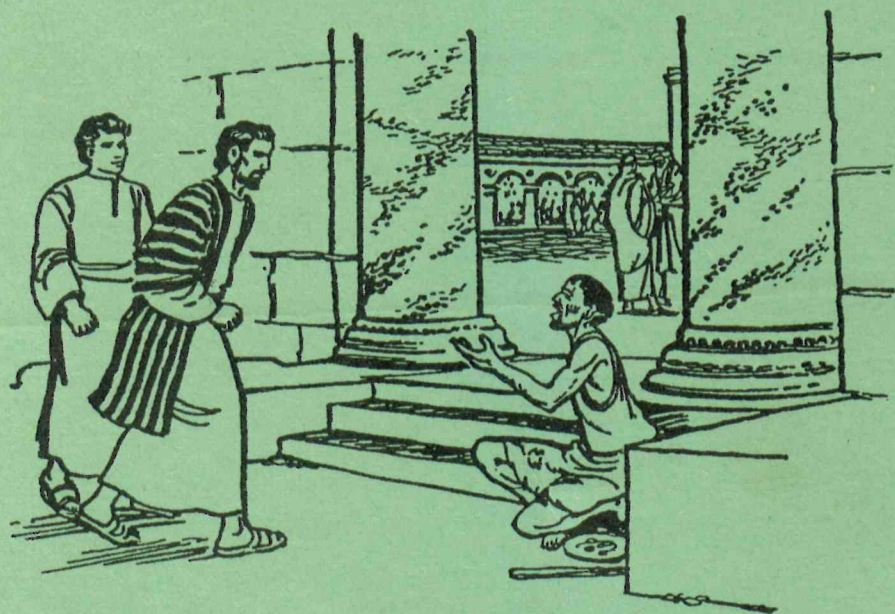
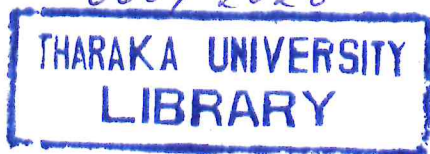

Ngûgî cia atûmwa

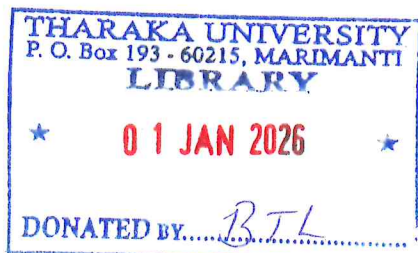

Ngûgî cia atûmwa

060/2026

**The Book of Acts
Kîtharaka Language
Kenya**

**Bible Translation and Literacy (E.A)
and**

International Bible Society

The Book of Acts in Kĩtharaka (Kenya)

All illustrations by Graham Wade ©United Bible Societies
Africa Regional Centre, 1989. Used with permission.

Trial Edition

Published in 1995

by

Bible Translation and Literacy (E.A.)

P. O. BOX 44456

Nairobi

and

International Bible Society

P.O. Box 62970

Colorado Springs, Co

80962-2970, USA

Printed by

Evangel Publishing House

Pvt Bag 28963

Nairobi, Kenya

BR
2625
1. NUB
1995

Ngûgî cia atûmwa

Mantû ma îbuku rîrî

Îbuku rîrî rîtwîraga mantû na ngûgî inene ira Muuo ûmûtheru aarutire agîtûmagîra atûmwa ba Mwathani wetû Yiesû Kîrîstû. Mûno mûno rîgweteete ngûgî ira Petûrû na Paûrû, atûmwa baanene ba Yiesû baarutire nûntû bwa inya ya Ngai nyuma ya Yiesû gwîîtia îgûrû kwa îthe, na gîkî ikîo gîtûmi gîgûtûma tûrîta NGÛGÎ CIA ATÛMWA.

Mwandîki wa îbuku rîrî eetagwa Ruka na irîo rîa maîrî kwandîka. îbukuni rîake rîa mbere rîa rîitagwa Ntheto îmbega ya Ruka, arîtwîra mantû monthe mara Yiesû aarûthire na aarutanire kuuma akwambîîria ngûgî ya gûtûmîîria mwanka gwîîtia îgûrû gwake. Cûûba atûmwa 1:1,2.

îbukuni rîrî rîa maîrî, Ruka athiîte na mbere kûgweeta mathîîna mara atûmwa ba Yiesû boonire nûntû bwa gûkûûyîîra Mwathani Njerucaremu, Njundea kunthe, Camaria na mwanka ituri bionthe bia nthî. Atûmwa 1:8. Nyuma ya kûrîûka kwa Yiesû, thîîna îmwê îra nene mûno atûmwa boonire yaarî ya kûmenya antû ba Ngai bongwa. Nûntû Yiesû na atûmwa baake baarî ayaundi, antû beeciiragia atî ntûmîîri yaarî ya ayaundi bonka, îndî ndeni ya îbuku rîrî rîa atûmwa, igûkwonekana atî Yiesû aayire kwonokia antû bonthe, ayaundi na bara batarî ayaundi.

Nkarari cia mbere buru cia akîrîstû na ayaundi irîonekana atongoria ba ndini ya kîyaundi baaregana na ntûmîîri ya mantû ma Yiesû. Atûmwa 4:1-31, 7:1-59. îndî thîîna îra nene mûno yaarî ya kanica ya mbere kûrega kûmenya atî muntû nwa atuîke mûthingati wa Yiesû atambîîte gûtuîka mûyaundi.

Thîîna îno nîanyiangire nûntû itûkwona Biribû agîtûmîîria Acamaria (8:7-25), Petûrû nwee agîtûmagîîria arî nyomba ya mûtongoria ûmwê wa acikaarî ba kîroma weetagwa Koronerio (Atûmwa 10:1-48), na Petûrû agacooka kaîrî akagwetera kanica ya Njerucaremu mantû mamu (Atûmwa 11:1-18) na nyumani gûkarûthwa mûcemanio kaîrî Njerucaremu nûntû bwa kûmaarîîria (15:3-35). Woora muntû waarî mûcemanioni ûyu neeguire Muuo ûmûtheru akîbatongoria gûtûmîîria antû bonthe, ayaundi na bara batarî ayaundi.

Paûrû nwee ûkwoneka mûno îbukuni rîrî agîtûmîîria antû bara batarî ayaundi. Ruka arîandîka akîonanagia atî gûtîrî ntiiri ya kûgîria ntûmwa îno ya wonokio îkinyithua kunthe nûntû itûkwona Paûrû akîmîkinyithia

taûni îmwê ya ira ciarî na îgweeta rîînene mûno yeetagwa Roma (Atûmwa 28:16–31). Paûrû agûkinya Roma, aakomborire nyomba yake wengwa na aathi mbere gûtûmîîria mantû ma ûnene bwa Ngai na kinya kûrutana antû mantû ma Yiesû arî na ûrûme bûûnene mûno atakûrigîîrua.

Icuncî bia îbuku rîrî.

1. Atûmwa betereete Muuo ûmûtheru aaya (1:1–26)
2. Muuo ûmûtheru kwîndamîîra eetîgîri (2:1–13)
3. Kanica kwanjîîrua Njerucaremu i Petûrû (2:14–7:60)
4. Ntûmîîri Njundea na Camaria (8:1–12:25)
5. Kûthi kwa mbere wa Paûrû gûtûmîîria (13:1–14:28)
6. Mûbango ûmûnene mûno kûbangwa Njerucaremu (15:1–35)
7. Kûthi kwa maîrî wa Paûrû gûtûmîîria (15:36–18:22)
8. Kûthi kwa mathatû wa Paûrû gûtûmîîria (18:23–21:16)
9. Kûgwatwa wa Paûrû Njerucaremu na kwirwa Kaicaria (21:17–26:32)
10. Kwirwa wa Paûrû Roma na ntûmîîri yake noogo (27:1–28:31).

Ngûgî cia atûmwa

Gwîtia îgûrû kwa Yiesû

1 1Îbukuuni rîakwa rîa mbere kîrî woû Thiobiro ndandîkire mantû monthe mara Yiesû aarûthaga na mara aarutanaga antû kuuma rîra aanjîîrie ngûgî yaake, 2mwanka ntugû îra ayûkiirue, eetithua îgûrû matuuni. Na mbere ya gwîtithua, Yiesû aatigire aatha atûmwa baake bara aathuurîite. Aabaathire na njîra ya Muuo Ûmûtheru. 3Bantû a ntugû mîrongo îna noonirwe akîaragia nabo mantû makonetie ûnene bwâ Ngai. 4Kagiita kamwe bakwonana beethîreene amwe, Yiesû eera atûmwa ûûgû, “Menya buuma Njerucaremu, eteeraani bwegwe kîegwa gîa kwîthîrwa bûrî na muuo ûmûtheru ûra Baaba eeranire; naani ndabwîra. 5Njoana aabatithaniirie na rûûyî, îndî îndî bûkaabatithua na Muuo Ûmûtheru nyuma ya ntugû inkai ciyîite.” 6Atûmwa ba Yiesû bamûûria, “Kagiita gaka iko ûgacookeria aiciraeri ûnene bwao?” 7Yiesû abacookeria abeera, “Kagiita na tarîki cia mantû mamu ibaaba wenka waigîite na *watho bwake, na t’îgûrû rîenu kûmenya irî gûkeethîrwa kûrî. 8Îndî bûkaagea inya rîra kîrundu ûmûtheru akaabwîndamîîra na bûgaatuîka akûûyî baakwa kwanjîîria Njerucaremu, nthîgûrû yonthe ya Njundea, Camaria, na mwanka nteere cionthe cia nthî yonthe.” 9Akûrîkia kuugoogu atûmwa babu

Yiesû aayûkua eetithua îgûrû îtu rîmûkunîkîrîte (1:9)

bamûcûûbîite woogu nwaka boonire aayûkua eetithua îgûrû na îtu rîamûkunîkîra mwanka aatherekeria, baatiga kûmwona. 10 Bagûtigwa bakûnîîrîite îgûrû meetho Yiesû eetîîtie, atûmwa boona *araîka baîrî beekîrîte nguo injerû ce barûngi waagu akubî nabo. Araîka babu baaria nabo 11 babeera, "Antû ba Gariiri! Naata bûkûrûtha aaga bûkari bûkûnîîrîite îgûrû meetho? Woogu bwona Yiesû aayûkua kuuma kîrî biû nwabu akaaya kaîrî na nîjra wateenu bwona."

Ngwatanîro ya atûmwa na antû bangî

12 Bakuuma agu karîmaani ka Miceituuni ara baarî, baacooka baathi antû ta a nucu mairi mwanka baakinya Njerucaremu. 13 Bagûkinya, baatwa *ngoroba baathi nyomba yaao kûra baakaraga. Atûmwa babu nabo baarî, Petûrû, Njoana, Njakubu, Enderea, Biribû, Tooma, Bathoromaayo, Mathayo, Njakubu wa Arubaayo, Cimioni (ûra kaîrî eetagwa Mûciroti) na Njundaci wa Njakubu.

14 Beethîranaga gûku ngorobaani rîonthe weegiita na îgiita bakaromba barî amwe bonthe na eekûrû bangî ta Mariamu gina wa Yiesû na kinya amwe na aruagina ba Yiesû.

Gûtaarwa kwa Mathia bantû a Njundaci

15 Kagiita kamwe eetîgîri beethîreene ta îgana na mîrongo yîrî ûgu, Petûrû aarûngama mbere yaao kûbaarîria akîbeeraga ûûgû, 16 "Aruayia na antû beetû ikwaagîrîte ûroria bwa *maandîko maatheru bûûyûre. Ndaundi atongoreetue i Muuo Ûmûtheru naaroriirie mantû ma Njundaci bûra aatongoreerie kîrîndî kîra kîagwatire Yiesû na kîamûûragithia. 17 Njundaci aarî ûmwe wa gîkundi gîetû na aathuurîtwe arî na ngûgî ya kûruta.

18 (Nûntû bwa mbia ira oonire akûguuta Yiesû, aathiire aagûra nacio kîthaka, na kîthakaanî wagîku iku eecuuriirie na aarûka, aatembûka into bia nda biauma bietîga aakua. 19 Na gûtirî bantû ntheto inu itaakinya Njerucaremu yonthe. Antû bonthe ibaamenyire mantû mamu ma gûkua kwa Njundaci. Beeta mûnda ûyu aagûrîite, 'Akerindama' na rwaria rwao. 'Akerindama' naku itakuuga mûnda wa nthakame.) 20 Îbuku rîa Cabuurî narîo riugîite ûûgû mantûûni ma muntû tooyu: 'Nyomba yaake nîkare îrî îkurungu, na gûtikaagîte muntû ûmîthaamîra, atûûra ku.' Kaîrî rîacooka rîauga ûûgû, 'Muntû gûngî nayûkie kaanya gaake na wîgue araarî mûnkûûyî wa kûrîûka kwa Mwathani Yiesû,' 21 na eethîrwe araarî gîkundiini gîetî 22 rîonthe rîra tûrathianagia na Yiesû, kuuma warîra Njoana

bamûcûûbîite woogu nwaka boonire aayûkua eetithua îgûrû na îtu rîamûkunîkîra mwanka aatherekeria, baatiga kûmwona. 10 Bagûtigwa bakûnîîrîite îgûrû meetho Yiesû eetîtie, atûmwa boona *araîka baîrî beekîrîte nguo injerû ce barûngi waagu akubî nabo. Araîka babu baaria nabo 11 babeera, "Antû ba Gariiri! Naata bûkûrûtha aaga bûkari bûkûnîîrîite îgûrû meetho? Woogu bwona Yiesû aayûkua kuuma kîrî biû nwabu akaaya kaîrî na njîra wateenu bwona."

Ngwatanîro ya atûmwa na antû bangî

12 Bakuuma agu karîmaani ka Miceituuni ara baarî, baacooka baathi antû ta a nucu mairi mwanka baakinya Njerucaremu. 13 Bagûkinya, baatwa *ngoroba baathi nyomba yaao kûra baakaraga. Atûmwa babu nabo baarî, Petûrû, Njoana, Njakubu, Enderea, Biribû, Tooma, Bathoromaayo, Mathayo, Njakubu wa Arubaayo, Cimioni (ûra kaîrî eetagwa Mûciroti) na Njundaci wa Njakubu.

14 Beethîranaga gûku ngorobaani rîonthe weegiita na îgiita bakaromba barî amwe bonthe na eekûrû bangî ta Mariamu gina wa Yiesû na kinya amwe na aruagina ba Yiesû.

Gûtaarwa kwa Mathia bantû a Njundaci

15 Kagiita kamwe eetîgîri beethîreene ta îgana na mîrongo yîrî ûgu, Petûrû aarûngama mbere yaao kûbaarîria akîbeeraga ûûgû, 16 "Aruayia na antû beetû ikwaagîrîte ûroria bwa *maandîko maatheru bûûyûre. Ndaundi atongoreetue i Muuo Ûmûtheru naaroriirie mantû ma Njundaci bûra aatongoreerie kîrîndî kîra kîagwatire Yiesû na kîamûûragithia. 17 Njundaci aarî ûmwe wa gîkundi gîetû na aathuurîtwe arî na ngûgî ya kûruta.

18 (Nûntû bwa mbia ira oonire akûguuta Yiesû, aathiire aagûra nacio kîthaka, na kîthakaani wagîku iku eecuuriirie na aarûka, aatembûka into bia nda biauma bietîga aakua. 19 Na gûtirî bantû ntheto inu itaakinya Njerucaremu yonthe. Antû bonthe ibaamenyire mantû mamu ma gûkua kwa Njundaci. Beeta mûnda ûyu aagûrîite, 'Akerindama' na rwaria rwao. 'Akerindama' naku itakuuga mûnda wa nthakame.) 20 Îbuku rîa Cabuurî narîo riugîite ûûgû mantûûni ma muntû tooyu: 'Nyomba yaake nîkare îrî îkurungu, na gûtikaagîte muntû ûmîthaamîra, atûûra ku.' Kaîrî rîacooka rîauga ûûgû, 'Muntû gûngî nayûkie kaanya gaake na wîgue araarî mûnkûûyî wa kûrîûka kwa Mwathani Yiesû,' 21 na eethîrwe araarî gîkundiini gîetû 22 rîonthe rîra tûrathianagia na Yiesû, kuuma warîra Njoana

aambîîrie kubaatithania mwanka rîra Yiesû aatûtigire, aathi îgûrû, matuuni.”

23 Antû beeyana mariîtwa ma bara beendaga. Ûmwe aarî Njucubu, ûra kairî eetagwa Baricaba kana Njacitaci, na wa baîrî nwee eetagwa Mathia. 24 Baaromba barî amwe bakiugaga, “Mwathani nûntû iweû wiîyî nkoro cia antû bonthe, tûtongorie kûmenya nûû ûkwenda kûthuura kîrî antû baba barî aaga, 25 kaingo ayûkia kaanya ga gûtuîka mûtûmwa kara Njundaci aatigire akîthi bûra aathiire.” 26 Bakûringa kuura, Mathia aacinda, ongeereka kîrî atûmwa bara îkûmi nomwe.

Kûûya kwa Muuo Ûmûtheru ntugû ya *Pentekosti

2 1 Ntugû ya *Pentekosti yongwa îgûkinya, eetîgîri beethîrana nyomba îmwe. 2 Nthûti îmwe beegua gîtuma ta gîa kîbuubani kuuma îgûrû kîaûyûra nyomba înu baakari. 3 Bagûcûûba boona ta ndîrîmbî cia mwanki igûtuîka ikîgwîyagîra îgûrû rîa biongo biao bonthe, 4 Na warîru bonthe baûyûrwa i Muuo Ûmûtheru, baanjîîria kwaria na nthiomi cingî ingeni bataaciiyî mbere, woora muntû aaria na rûthiomi rûngî kûringana na bûra Muuo Ûmûtheru aabaûmbithiirie.

5 Na ikwaarî na ayaundi beenenkanîrîte kîrî Ngai, nabo baumîîte gûntû mwanya, mwanya, nthîgûrû yonthe. 6 Bakwîgua gîtuma gîku kîaumire îgûrû, kîrîndî gîkingî kîethîrana kîthiîte kwona gîtuma gîku kîarî kîa mbi. Bakûbathikîîria baarigara mûno nûntû woora muntû neegagua

Muuo Ûmûtheru kîrî eetîgîri ntugû ya pentekosti (2:3)

rwaria rwake rûkîarua. 7 Kîrîndî gîkwîgua ûgu kîarigara mûno kîambîîria kûûrania, "Waa, Anga antû baba bakwaria ûûgû ti bakuuma Gariiri? 8 Aabu naata bakûûmba kwaria ndwaria cionthe cia gûntû kûra twinthe bara tûrî aaga tumîite. 9 Aaga tûrî na abarithi, amende, aarami, na bangî barî aaga nabo bakuuma Mecopotamia, Njundea, Kapandokia, Bonto, Îcia, 10 Burugia, Bamburia, Miiciri, na bangî nabo n'ageni ba kuuma gûntû kûmwe kwa Rîîbia akubî na Kurene, na bara bangî tûrî nabo aaga n'ageni kuuma Rooma, 11 ayaundi na arabu. Na twinthe tûrî aaga itûkwîgua bûra bakuuga mantû maanene mara Ngai arûthîite." 12 Kîrîndî kîonthe kîarigara na kîamaka, gîakara gîkîûranagia, "Ibûrîkû bûbû î?" 13 Îndî kûrî antû bangî nabo baabathekagîîra bakiugaga, "Antû baba ibeebatogoonu naagwe."

Petûrû akîarîria kîrîndî

14 Rîru Petûrû aarûngama amwe na atûmwa bara bangî îkûmi na ûmwe mbere ya kîrîndî, aatûmîîria nainya akîbeeraga ûûgû, "Ayaundi beetû na atûûri ba aaga tûrî Njerucaremu, kûrî bu nkwenenda bûmenya. Kwogu nthikîîriani bwega, bwîgue bûra nkwenenda kûbwîra. 15 Antû baba tika batogoneete bûra bûkûthûgaania, nûntû îndî ûûgû i thaa ithatû cia rûkîîrî na gûtirî muntû aûmba kwîgua arî mûtogoону. 16 Ûûgû gwakarîka nûuma bûra *kîroria Njoeri aaroriirie auga, 17 Ngai augîite, ntugûûni cia mûthia, ngeetûrîria antû bonthe kîrundu waakwa ûmûtheru. Aana beenu nabo, nthaka na aarî bakaaroragia; aana baîthî bakaaguûragîrwa na bagoonaga mantû na biongo, wana akûrû na eekûrû beenu, bakaaroota irooto. 18 Yîi wana aruti ngûgî baakwa, ba aka na ba arûme, nkabeetûrîria kîrundu wakwa ûmûtheru ntugûûni inu, na bakaaroragia. 19 Nkoonania magegania îgûrû, maanganyoni na iriga nthîgûrû. Gûgeetîga nthakame, gwankana kwa mwanki, na kîrûngûyû gîa ntoogo. 20 Rîûa rîkaagwatwa, rîtîge kûthararia, kûgie mwindu. Kîthata nakîo gîgaatunea tunî ta nthakame, mbere ya ntugû înu nene ya Mwathani îtirakinya. 21 Na gûgaakara atîrî, muntû wonthe ûra agaakaîra Mwathani akoonokua.

22 Antû ba Îciraeri, thikîîriani ntheto ino nkûbwîra! Biû bwingwa ibwonaga bwega ma mantû maanene mara Yiesû wa Naacarethi aarûthaga nûntû bwa inya ya Ngai, na ibwiyî kinya bûra aaringaga bîama bikarigaria antû, na iriga akîonanagia. 23 Mbere ma Ngai wengwa naiyî bûkamûûragithia, îndî amwe noogu eetîgîîria amûnenkanîra kîrî biû. Na waabu naabi bwarekeeria antû ba meeyia bamwamba mûtharabaani.

24 Îndî Ngai aacooka kaîrî amûriûkia, amûruta kînyamaaraani aatiga kwîgua ûrûrû, nûntû bûtikîûmbîka gîkuû kîmûgiria ariûka. 25 Ndaundi augire ûûgû îgûrû rîa Yiesû, 'Ndoonaga Mwathani mbere yaakwa rîonthe. Na kwogu nûntû arî rûteere rwakwa rwa ûrîo, ntiyenenyeka. 26 Kwogu nkoro yaakwa îrî na gîkeno, na ingûkumia Mwathani waakwa na kanyua gaakwa ningwa, na mwîrî waakwa nau ûgaakaraga rîonthe ûrî na wîrîgîiro, 27 nûntû ûtiireka nkara ndî ûmûkuû kana ûreka mûtheru waaku oora. 28 Nûûmenyithîtie njîra ya ûtûûro na ingwîtgîa ûkaambûyûria gîkeno ndakwona.' 29 Aruayia na antû beetû, kambwîreeni bwega mantû ma Ndaundi twe cûûcû weetû. Wee naakuire na athikwa, naka nthiko yaake îrî woo wana îmunthî tûrî. 30 Na nûntû aarî *kîroria, naiyî Ngai waabu naathiîtiirie rîra aamwîrire akaaneneia ûmwe wa rûciaro rwake ayûkie gîtî gîake kîa ûnene. 31 Na nûntû naiyî mantû mamu mbere, ikîo gîatûmire aaria mantû ma kûriûka kwa Yiesû kaingo auga atîrî, 'Ataakara arî mûkuû, mwîrî wake ûtoorera îrinyaani!' 32 Yiesû wooyu nwee Ngai aariûkiirie na twinthe tûrî akûûyî ba ûmma bûbu. 33 Yiesû agwîtithua îgûrû aakarire rûteere rwa ûrîo rwa îthe Ngai. Îthe amwa wîrane bûra aamwîrîite bwa Muuo Ûmûtheru. Wîrane wabûbu bwa Muuo Ûmûtheru nwabu bûkwîgua na bûkoona atwete wana tiû. 34 Ndaundi ateetia îgûrû, îndî naugire ûûgû, 'Mwathani eerire mwathani wakwa, kara nthî aaga rûteere rwakwa rwa ûrîo, 35 mwanka rîra ngaatwîkithia anthû baaku makinyango maaku.'

36 Kwogu antû bonthe ba Iciraeri ibabuîrîite kûmenya naama, Yiesû woora bwaringaringîre mîcumarî bwamwamba, nwa wee ûyû Ngai atuîkithîtie Mwathani na *Kîrîstû."

Antû bambere gûtûmîîrûa i Petûrû na boonoka

37 Antû bakwîgua ûgu Petûrû augaga, beegua baaringithua mûno nkorooni ciao. Baûria Petûrû na atûmwa bara bangî, "Aruayia naata îndî tûkaarûtha?" 38 Petûrû abacookeria abeera, "Îrireeni bwinthe na bûbaatithue riîtwaani rîa Yiesû Kîrîstû kaingo bûrekerwa meeyia meenu na bwegwa kîegwa kîa Muuo Ûmûtheru. 39 Kaîrî bûrî baanenkere wîrane amwe na aana beenu, naka wana bonthe bara Mwathani Ngai weetû ageeta kîrî wee baumîite wanaara ûkeegua baumîite akabaa wîrane wa bûbu kinya bo."

40 Petûrû aathi na mbere kûbakinyîria na mîgambo îmingî akîbeeraga, "Itû onokaani bûrekane na mantû maathûûku ma mûrika ûyû na Ngai nwee akabûrekera." 41 Antû baingî ma, ta ngiri ithatû

ibetîgiirie ûgu Petûrû aabeeraga ntugû wenu na baabaatithua, na eetîgîri bongeereka. 42 Na antû babu bongeerekire baathi na mbere kûgwata na kûmenya mantû kuuma kîrî atûmwa, bagîkaranagia barî amwe, bakarîyanîra mûgaate wa ngwatanîro yao na Kîrîstû na bakaromba barî amwe.

Bûra bara boonokiirue baakarire na ngwatanîro amwe na atûmwa

43 Gûtirî muntû ataamaka nûntû bwa bima bira atûmwa baaringaga na iriga bira bionekanaga nûntû bwao. 44 Bara boonokiirue baathiire na mbere gûkaranîa na ngwatanîro barî gîntû kîmwe na bagîtûmagîra ûtonga bwao barî amwe bonthe. 45 Baayûkagia ûtonga bwao bakendia bakagaana kûringana na bûra muntû aarî na ûbatu bûgana. 46 Na wakîra ntugû, baarîkanaga kîromberooni. Barî mîciî yao baarîyanagîra mûgaate barî amwe, bakenanîrîte na barî na nkoro inkembûku, 47 bagîkumagia Ngai na antû bonthe babeenda. Mwathani nwee aathi na mbere kûboongeera antû bangî bara boonokagua.

Kworua wa kîonje

3 1 Ntugû imwe Petûrû na Njoana ibaathiîte nyomba ya Ngai. Ciarî thaa kenda cia mûthenya ira ciarî thaa cia maromba. 2 Agu mwîrîgaani igwakaraga muntû waarî kîonje kuuma gûciarwa. Kîonje gîku gîakamatagwa n'antû baakîo ntugû cionthe, bagakîaiga agu mwîrîgaani ûra antû beetaga "Mwîrîga ûmûthongi," kaingo kîrombaga antû bara baathûngagîra Nyomba ya Ngai mbia. 3 Kîonje gîku gîkwona Petûrû na Njoana barî akubî kûthûngîra, kîabaambîra njara gîkîbaromba bakîa nwambi. 4 Petûrû na Njoana bamûcûûba kii, Petûrû amwîra, "Tatûcûûbe." 5 Nakîo gîaûkîîria meetho, kîabacûûba gîkîthûgaanagia gakûrîkîo beendaga gûkîa. 6 Irîo Petûrû aamwîrire, "Gûtirî mbeca ndî nacio, îndî kîra ndî nakîo ikîo ngûkwa. Nakîo igîkî, nûntû bwa riîtwa rîa Yiesû *Kîrîstû wa Nacarethi, ndîkwîra ûrûngame na ûthi." 7 Rîru Petûrû amûgwata njara ya ûrîo amûteetheeria kûrûngama, nwee muntû ûyu eegua magûrû maake maagwata inya, aarûngama. 8 Aarûngama bea akeneete. Aathingata Petûrû na Njoana, aathûnganîîria nabo kîromberooni akîthûngûthangaga agîkumagia Ngai. 9 Rîra antû baamwonire athiîte agîkumagia Ngai 10 na baamenya nwoora aakaraga akîrombaga mwîrîgaani wa kîrombero ûra beetaga "ûmûthongi", baarigara mûno nûntû bataamenya bûra gwakarîkangire.

Rwaria rwa Petûrû kîrî antû arîikia kworia kîonje

11 Antû baugia barigarîite mûno, bathiite bwa rwembea rûra beetaga rwa Coromoni, naara muntû ûra aabwire aarî agwete ba Petûrû njara. 12 Petûrû akwona bûra antû baayire kwona, abaûria, "Antû ba Îciraeri, imbi yabûrigaria ûû rûi? Ka bûkwona ta inya yeetû kana weega bwetû bwatûma muntû ûyû abua nûntû bwatûkûnîra meetho ûûgû 13 Ngai wa Iburaîmu, Icaika na Njakubu ta wee Ngai wa babaaba beetû nwee weete Yiesû mûtûmwa waake ûkumio bûbu. Na Yiesû ûyu nwa wee ûra bwamûbîndîre njûri kaingo aûragwa na bwamûkaana bûkîmûrega mbere ya Biraatû, na Biraatû wee wengwa agîitîgagîria kûmûrekeeria. 14 Bwakaanire na bwarega ûra mûtheru na wa ma, bwenda mûûragani athaûrwa, aarekeerua bantû a Yiesû. 15 Bwaûragithiirie ûrorî kaumo ka mwoyo, îndî Ngai amûriûkia, amûcookia mwoyo na tiû tûrî akûûyî bonto bûbu. 16 Muntû ûyu bwiyî na bûkwona, aabua nûntû bwa wîtîgio bwetû ndeeni ya riîtwa rîa Yiesû. N'inya ya Yiesû na wîtîgio kumania nwee biatûma abua kûrû.

17 Îndî antû beetû, inkûmenya bûra bwarûthire Yiesû bûrî na anene beenu, bwarûthire n'ûntû bwa kûrega kûmenya kwenu. 18 Ûgu ibu Ngai aûyûrangiirie ûroria bwa iroria biake bira biaroririe tene biauga Mwonokia nwa mwanka anyamaarue. Aatûmire iroria biake bionthe auga, Mecia wake nwa mwanka athîînue. 19 Îrîreeni bûrekane na meeyia mara bûrûthaga, bûûye kîrî Ngai. Woon a bwarûthoogu, Ngai nwee akaabuuta mo moonthe 20 na abwee kagiita ga kwongeerwa wîtîgio bwa nkoro cienu thîîrî. Na nkûrûki yoogu Ngai akabûtûmîra Mecia, twe Yiesû. 21 Îndî Yiesû arî îgûrû matuuni, mwanka rîra mantû monthe makaagarûka mabue makare watabûra Ngai aatûmîre iroria biake bia kuuma woo tene auga. 22 Ta Muca, aaroriirie auga, 'Mwathani Ngai weenu akabûthuurîra *kîroria kuuma wa kîrî biû, watabûra anthuurire. Na nwa mwanka naabi bwîgague bûra kîroria gîku gîkabwîraga. 23 Ûrokaarega kwîgua, naakaathûrwa buru.' 24 Iroria bionthe, kwanjîria Camweri na bara bangî baamûthingatîre wana bo nwa baagwetire mantû wamama marîku ntugû ino. 25 Biû ibiû eene mawîrane mara iroria bia Ngai biagwetire tene. Na nwa biû eene wîrane bûra Ngai eeranîre na booyûûgu. Eerire Iburaîmu, 'Rûciaro rwaku rûgaatûma antû ba nthî yonthe bathaarimwa.' 26 Ngai agûtûma mûtûmwa waake aamûtûmire wa kîrî biû mbere buru ma kaingo abûthaarima, na atûma woor a muntû agarûka arekana na meeyia maake."

Kûgwatwa na kûthaîkwa wa Petûrû na Njoana

4 1 petûrû na Njoana wabakîrâga antû mantû ma kûrîûka kwa Yiesû na kwa bara bakuû, beethîrwa n'athînjîri ba Ngai, mûnene wa *akaria ba nyomba ya Ngai barî amwe na *acandukai. 2 Ibaathûuri mûno nûntû bwa bûra ba Petûrû beendaga antû beetîgia atî waabu Yiesû naariûkire na nûntû bwogu bara bonthe baakuire îgiita rîakinya bakaariûka. 3 Baagwata Petûrû na Njoana na nûntû mwindu nwarî akubî kûruma, babaingîra nceera mwanka rûûni babagaambithia. 4 Îndî amwe noogu, antû baingî ba bara beegiirue ntûmîrî înu ya Petûrû na Njoana ibeetîgiirie nûûma. Kwogu babu bongeereka kîrî bara beetîgagia, baakinya ta ngiri itano.

5 Gûgûkea rûûni atongoria ba ayaundi, akûrû, na athoomi ba mawatho beethîrana Njerucaremu. 6 *Mûthînjîri Ngai ûra mûnene weetagwa Anaci naarî oogo wana Kaiyapa, Njoana, Aregicanda na antû ba mûciî wa mûthînjîri Ngai ûra mûnene bonthe ibaarî oogo. 7 Rîru Petûrû na Njoana baareetwa, baarûngamua mbere yao, *kîama kîa ayaundi kîabaûria, "Kaingo bûrûtha ûûgû bûrûthire rî, ninya îrîkû kana i riîtwa rîau bûgûtûmagîra?" 8 Petûrû aûyûrîite i Muuo Ûmûtheru abacookeria abeera, "Atongoria ba antû na akûrû, 9 ûkaaya kwîgua îmunthî bûrîtûûria n'ûntû bwa ûntû bwega bûra muntû ûroraarî kîonje arakarire, na bûra arabuuyangire, 10 biû, amwe na antû ba Iciraeri bwinthe bûbuîrîite bûmenya muntû ûyû atirabua n'ûntû bwongî, abuîte n'ûntû bwa riîtwa rîa Yiesû *Kîrîstû wa Naacarethi! Na tûngî, nwa woora bwambithiirie mûtharabaani îndî Ngai amûrîûkia. 11 *Maandîko maatheru mandîkîîtwe mauga, 'Liga rîra biû aaki bwaregire îndî irîo rîtûkîîte rîa bata mûno waakiini.' 12 Wonokio bûtioneka na muntûûngî, n'ûntû nthî îno yonthe gûtirî muntû ûrî riîtwa rîûmba kwonokania tatiga rîru rîa Yiesû."

13 Akîama babu bakwona bûra Petûrû na Njoana baaragia baumîrîîtie na baaboonaga barî antû woogu, batarî bathoomu, baarigara mûno ibo. Îndî irîo baayire kûrîyûkwa baamenya antû baba nwa mwanka wîthîrwe barakaranagia na Yiesû. 14 Baacûûba narîo bakoona muntû ûra Petûrû na Njoana baarî bakworîa arûngi amwe nabo, bakaaga bwakûbathûkîîra nabu. 15 Babeera baumagarûke gûku kootiini beeteere barî ome boone bagûtigwa na baaria bûra bakaabatuîra. Akiama babu bagûtigwa bonka baaranîria bakîûranagia, 16 "Naata tûkûrûtha antû baba rûi n'ûntû ingî gûtirî muntû ûrî Njerucaremu îno îgana bûra îgana mwanka agu tûrî îndî ataiyî na ateetîgîîtie wabu kûrî ûntû bûûneene bwa kûrigarania antû

baba barũthĩĩte, na kwaria ma tũtiũmba kũbakararia.” 17 Boona, bũra bakaarũtha kaingo babarigĩĩria gũtambia mantũ nkũrũki, ka bakaabakaania babeere batigaatũmĩĩrie muntũ nwomwe mantũ ma Yiesũ.

18 Rĩru beeta Petũrũ na Njoana babakaania babeera batikaarie na muntũ nwomwe bakĩmwĩraga nwa ata bagĩtũmagĩra riĩtwa rĩa Yiesũ. 19 Petũrũ na Njoana nabo babacookeria babeera, “Teebũĩrieni bwingwa kana wegua Ngai arienda tũbwĩgua bũra bũgũtwĩra, kana arienda twĩgua bũra agũtwĩra? 20 Bu tũtiũmba kũbwĩra, yĩĩ, tũgaatiga gũkũyĩĩra na n’ũntũ bũra twoneete na meetho na twabuĩgua na matu meetũ.”

21 Akĩama babu babakaania kaĩrĩ, nkũrũki. Rĩru babarekeeria bathi. Batikĩona bũra bakĩũmba kũbathangĩkangia n’ũntũ antũ bonthe ibaambĩĩrie gũkumia Ngai n’ũntũ bwogu Petũrũ na Njoana baarĩ bakũrũtha. 22 Muntũ ũyu Petũrũ na Njoana booretie aarĩ wa mĩanka nkũrũki ya mĩrongo ĩna.

Ĩromba rĩa atũmwa na eetĩgia

23 Petũrũ na Njoana bakũrekeerua, baathi beera bara bangĩ baao bũra *athĩnjĩri ba Ngai bara banene na akũrũ ba *kĩama kĩa ayaundi baabeerĩĩte batige kũrũtha. 24 Bara bangĩ bakwĩgua ũgu rĩ, bonthe barĩ amwe na Petũrũ na Njoana beene baaromba Ngai bakĩmwĩraga, “Mwathani, woũ igwoũ mũũmbi wa ĩgũrũ, nthĩ, ĩria, na bionthe bira birĩ gũntũ gũku kunthe. 25 Waaririe gũkũrũkĩĩra kanyuani ka baaba wetũ Ndaundi na njĩra ya Muuo Ūmũtheru wauga, ‘Ikĩ n’ũntũ antũ ba mĩgongo yĩngĩ bagwetwe imũthũũro? Ikĩ n’ũntũ antũ barũthĩĩte mĩbango ya ũtheri? 26 Atongoria na anene ba nthĩ beebangania baarĩkana beebarĩĩria kaingo bathũũkia Mwathani na mecĩa, mũthuure wake.’

27 Na wabu Eronde, Bontio Biraatũ, antũ ba mĩgongo yĩĩngĩ na antũ ba Iciraeri baakomanaga aaga ntũũra ĩno bakĩbaanga mĩbango bũra bakaathũũkaangia Yiesũ, mũtũmwa waaku ūmũtheru ũra ũthuurĩĩte aatuĩka *Mecĩa. 28 Īndĩ amwe noogu i mantũ mara woũ wengwa warĩ ũkũbaanga na inya yaaku na kũrĩ kwenda waaku gũkarĩka bu. 29 Īndĩ ĩndĩ Mwathani teegua bũra bakuuga! Itũ twe kũũmĩĩria tiũ atũmwa baaku kaingo tũũmba gũtũmĩĩria kiugo gĩaku. 30 Tambũrũkia njara yaaku ĩra ĩrĩ inya ya kworania, ũtũme iriga na bĩama bioneka kuumania na riĩtwa rĩa *mũtũmwa waaku ūmũtheru, Yiesũ.”

31 Bakûrîikia na kûromba ûgu, bantû ara baarî ainaina. Baûyûrwa i Muuo Ûmûtheru, baûmba gûtûmîiria kiugo kîa Ngai baûmîrîitie mûno.

Bûra eetîgîri baatûmagîra into biao bonthe barî amwe.

32 Eetîgîri bonthe beegagua barî na nkoro îmwê na mwoyo ûmwê. Gûtîrî wee kîrî bo akîûmba kuuga gîntû nwa kîrîkû kîa bira aarî nabio igîake wenka. Baatûmagîra into biaao bonthe barî amwe. 33 Atûmwa baathi mbere na gûkûûyîira mantû ma kûrîûka kwa Mwathani Yiesû na inya nkûrûki na Ngai abathaarima mûno bonthe. 34 Gûtîrî wee wao waagaga gîntû. Bara baarî na ithaka kana nyomba ciao ibeendagia 35 bakareeta mbia kîrî atûmwa nabo bakagaîra woora ûmwê wao gîcuncî kîna kîa mbia inu.

36 Muntû ûmwê wa mwîrîga wa Raawi wa kuuma nthî ya Kupooro weetagwa Njucubu, ûra atûmwa baarî bakûmûtuîrîira riîtwa bamwîta Baranaba, (rîgîtaûrwa narîo itakuuga mûûmanîiria) 37 eendiirie kîthaka gîake aareetera atûmwa mbia ciakîo cionthe.

Ûrongo bwa Anania na Cabiira

5 1 Muntû gûngî nwee weetagwa Anania arî na mwekûrû wake ûra weetagwa Cabiira ibaarî na kîthaka gîa kwendia. 2 Îndî bo bakwendia, baarûma mbia imwe cia ira boonire bakûrîikia kwendia kîthaka kîao baitha bagaatûmîra irî ciao bonka. Anania akwirîra atûmwa ira ingî 3 Petûrû amûûria, "Anania ikî n'untû ûrekeete nkoma akûthûngîra nkorooni yaaku warongoia Muuo Ûmûtheru? Withîite imwe ikî? 4 Mbere ya ûtirendia kîthaka, gîku rî, anga gîtiraarî ûtonga bwaku? Na ûgûkiendia rî, wana rîo mbia inu anga twa ciaku ûcitûmîra bûra ûkwenda nacio? Îndî imbi nûntû ûrathûgaaniirie kûrûtha untû ta bûbu? Ingai warongoia na t'antû." 5 Anania akwîgua akûmenyerwa rî, aaturana nthî aakua. Gûtîrî muntû nwomwe ataamaka akwîgua mantû mamu ma Anania ma kwenia Ngai na gûkua gwake. 6 Nthaka icio ciayire cioga mwîrî wake na cuka baumagarûka nau baathi kûmûthika.

7 Nyuma ya mathaa ta mathatû ûgu mwekûrû wa Anania, Cabiira, nwee aaya gûku atûmwa baarî. Ataijî kana mûkûrû waake Anania naarî agûkua. 8 Petûrû amûûria, "Îngûkûûria mwekûrû, anga mbia ira bûroonire bûkwendia kîthaka kîenu icio ino cionthe." Cabiira amûcookeria amwîra, "Yîî, icio inu cionthe?" 9 Petûrû amûûria, "Ikî nûntû bûrî na mûkûrû waaku Anania bûrabangire kûgeria Muuo wa Mwathani? Makinya mamu ûkwîgua mûrangooni maayîite i ma

antû bara bauma kûthika mûkûrû waaku wana woû ibagûkûyûkia bagakûthike." 10 Warîru rî, Cabiira nwee nagûturana nthî, agu mbere ya Petûrû aakua wa ta mûkûrû waake Anania. Nthaka ira ciumîite kûthika Anania bakîthûngîra ûgu beethîra akûnyaarûka. Bamûyûkia bamuumagarûkia ome, baathi bamûthika waagu akubî naara baarî bakûthika mwene. 11 Kîmako kîagwata eetîgîri na antû bonthe bara beegiirue bûra mantû mamu maakarîkangire.

Biama na iriga bia atûmwa

12 Atûmwa baaringa biama na boonania iriga bingî kîrî antû. Na bonthe barî eetîgîri baakomanaga kîromberooni, rwembeani rwa Coromoni. 13 Kîrî antû bonthe bara baarî anene na atongoria gûtirî nwomwe wao ûkîenda kwîringanîra nabo îndî antû babu bangî bonthe ibaabakumagia. 14 Ûtari bwa eetîgîri bonthe, arûme na aka bara beetîgagia Ngai ibwongerekire nkûrûki. 15 Na nûntû bwa biama bia kworania na iriga bira atûmwa boonanagia ibaatîmire antû baingî mûno bakamata aayie baao na mataratî bakîbamamagia mathiithûûni na mîgekaani rûteere rwa njîra ira ba Petûrû beegagua bakûrûkîrîite boona kana nwa bamwe baao bakaaringithua i kîrundu gîa Petûrû akûrûkîite kîbooria. 16 Na kwogu i kîrîndî kingî mûno kîra kîaumaga Njerucaremu ntûûraani ira irî akubî agu kîreeterete ba Petûrû aayie baao babooreria. Na bonthe amwe na bara baaretagwa barî na nkoma ibooriirue, baabua.

Kûthaîkwa nceera na kûrutwa ku na kîama

17 *Mûthînjîri wa Ngai ûra waarî mûnene na antû bamwe baake bara baarî *acandukai baagwatwa i rûriitho, nûntû bwa bûra gwakarîkangaga. 18 Babaawata babaingîra nceera.

19 Ûtugû bûbu atûmwa baingîrwe nceera *mûraîka wa Mwathani aaya abarugûrîra abeera, 20 "Îthiini kîromberooni bûgatûmîirie antû bûbeere mantû ma ûtûûro bûbu bûûyerû bunthe." 21 Atûmwa bauma baathi na wata bûra mûraîka aabeerîite barûthe rûûni baathîkîra, baaraûka kûthi kîromberooni baanjiîria kûrutana antû. Irîo mûthînjîri wa Ngai ûyu na antû baake baakinyire nyomba ya Ngai beeta agambi na akûrû ba kîyaundi, rîru baacooka baatûmana atûmwa bagîrwa nceera. 22 Îndî acikaarî bara baatûmîtwe kûthi kûgîra atûmwa kuuma nceera bagûkinya baathûngîra bataabethîra ku. Bagûcooka kîrî njûri 23 babeera, "Tûthiire twethîra mîrango îrî îmiinge yonthe mma na akaria bakarîitie. Îndî amwe noogu tûkûrugûra twathûngîra twethîra itîîri! Gûtirî muntû nwome

tûreethîra ku.” 24 Athînjîri ba Ngai bara banene na mûnene wa *akaria ba nyomba ya Ngai rîra beegiirue ûgu baarigara mûno nûntû bataamenya bûra gûmba kwîgua gûkarîkangîite.

25 Muntû ûmwe irîo aayire abeera, “Ûî, antû bara bûrathaîkîite ndabatiga bakîrutanaga antû nyomba ya Ngai.” 26 Warîru mûnene wa akaria ba nyomba ya Ngai aathi na antû baake kûgwata atûmwa îndî bataabagwata kwa inya nûntû ibaakuthûkaga barûtha bu antû bathûûra babarûmîra maiga babaringanga.

27 Bakûbagwata baaya nabo mwanka njûriini. Mûthînjîri wa Ngai ûra waarî mûnene ambîîria kûbagambithia akîbaûragia, 28 “Inkûbûûria anga tûtaabûkaaniirie kûrutana antû mantû ma muntû ûyû? Yii? Teeneeni îndî bûra bûûyûrîtie Njerucaremu yonthe na ûrutani bwenu. Ka bûkwenda gûtûgwatithia kîrumi gîa gîkuû gîake kana nata?” 29 Petûrû na atûmwa bara bangî babacookeria babeera, “Nwa mwanka twathîkîre Ngai nkûrûki ya kwathîkîra muntû nworîkû.” 30 Ngai wa babaaba beetû nwee waariûkiirie Yiesû bûkûmwamba mûtharabaani aakua, 31 îndî wooyu baûragithiirie, nwa wee Ngai eetithiirie îgûrû amwaiga njaraani yaake ya ûrîo arî ta mûnene na mwonokia kaingo antû ba îciraeri boona njîra ya kwîrira barekerwa meeyia maa i Ngai. 32 Tiû amwe na Muuo Ûmûtheru ûra arî kîegwa kuuma kwa Ngai kîrî bara bamwathîkagira, tûrî akûûyi ba mantû mama. 33 Akiama bakwîgua ûgu Petûrû baabeeraga rî, baamuntwa i nkoro, baathûûra! Bakîenda kûûraga atûmwa, 34 irîo *mûbaricai ûmwe weetagwa Gamarieri ûra waarî *mwarimo wa watho na watîyîîtwe mûno n’antû aarûngamire. Akûrûngama auga atûmwa barutwe nja aniini. 35 Rîru irîo aariirie na akiama abeera, “Antû ba îciraeri, tacûûnkûûnaani bwega ûntû bûbû bûkwenda kûrûthîra antû baba. 36 Kagiitaani kana tene, ikwarî na muntû weetagwa Theunda. Eetuîte muntû wa gîtûmi na antû magana mana bamûthingata. Mûthiani ka aûragirwe na antû baake baanyagaara. Bakûnyagaara gwatuîka nuu warî mûthia wa ngûgî yaake. 37 Nyuuma yaake kwaya muntû gûngî weetagwa Njunda wa kuuma Gariiri kagiitaani kara antû baataragwa. Nwee akuuyia kîrîndî gîkingî mûno kîa ngîti îndî acooka aûragwa na antû baake wanabo baanyagaara. 38 Kwogu îndî mantûûni mama tûkwarîîria ndîbwîra bûtigane na antû baba nabûtikaûrie barekeerieneni bathi nûntû ûkaaya kwîgua ngûgî îno bakûruta na mîbango îno barî nîo nîa muntû îkaathira. 39 Îndî ûkaaya kwîgua nîa Ngai bûtiûmba kûbarigîîria nûntû kûrûthoogu ita kûrûa na Ngai wee wengwa.”

40 Njûri înu yaathingata mataaro ma Gamarieri beeta atûmwa babu babaringithia ibooko babarekeeria bathi nyuuma ya kûbakaania kaîrî batikeere antû mantû ma Yiesû. 41 Atûmwa babu baumwa agu njûriini bakeneete mûno nûntû bwa gûtarwa baagîrîte kûnyamaarua na kwagîrua gîtûmi nûntû bwa riîtwa rîa Yiesû. 42 Baathi mbere wakîra ntugû kûrutana na gûtûmîîria ntheto îmbega ya Yiesû *Kîrîstû agu nja ya nyomba ya Ngai na mîciî ya antû.

Ateetheeria ba atûmwa

6 1 Gîkundi gîa eetîgîri gîkûthi na mbere kwingîa kwagea îtheto gatagatî ka Ayunani na Aibirania. Ayunani baanung'unaga bakiugaga ntiwa ciao cio itaarî mûtariini wa bara baagaagîrwa irio ntugû cionthe. 2 Atûmwa îkûmi na baîrî baarîria kîrîndî gîa eetîgia barî amwe bonthe babeera, "Antû beetû, itû tibwega tûtigîîte kûrutana kiugo kîa Ngai nûntû bwa kûthingatîira ûgai bwa irio. 3 Aruayia bûra tûkwona, ikaaba itû biû bwingwa bûkathuura antû arûme mûgwanja bara bûkûmenya nantû baûyûrîtwe i Muuo Ûmûtheru na baûgî. 4 Gûkari ûgu itûgwîtîgia tûkaumba kûthi na mbere na kûromba amwe na ngûgî yeetû ya kûrutana kiugo kîa Ngai."

5 Bonthe baakeneera îthûgaania rîru rîa atûmwa. Baathuura muntû waarî na wîtîgio bûûnene mûno na waûyûrîtwe i Muuo Ûmûtheru weetagwa Stibini. Baacooka baathuura Biribû, Burokoro Nikanori, Timoni, Barimena na wamûthia baathuura muntû wa kuuma Antiokia ûra waagarûkîîte aatuîka wa ndini ya kîyaundi weetagwa Nikoora. 6 Antû baba bairwa mbere ya atûmwa nabo atûmwa babarombera na babaigîîra njara, babathaarima. 7 Kwogu kiugo kîa Mwathani kîathi na mbere gûtamba na arutwa bongeereka mûno Njerucaremu wana kinya *athînjîri ba Ngai baingî mûno baagea na wîtîgio bûbu.

Gûtûîrîrwa na kûgwatwa wa Stibini

8 Stibini naaringire biama na oonania iriga mûno kîrî antû nûntû bwa bûra Ngai aamûthaarimîîte bûgana na amwa inya ya Muuo Ûmûtheru. 9 Îndî amwe noogu kûrî antû bamwe baamûkararagia. Bamwe ba antû baba baarî antû ba kîrombero kîra antû beetaga "Cinagogi ya bara bathaûre" na baumîite nthîgûrû cia Kurene na Aregicandiria, na bara bangî nabo baarî antû ba kuuma nthîgûrû cia Kirikia na Îcia. Antû baba baanjîîria gûkararania na Stibini. 10 Antû baba gûtirî bu baumba kûrûtha bacinda Stibini nûntû bwa gûûme

bwa kũgamba bũra Muuo Ũmũtheru aamweyaga. 11 Kwogu antũ bakwona gũtirĩ bu barũtha bamũcinda, bamũbaangĩra. Baagukuma antũ bamwe kaingo bakũũyĩra, batuĩrĩra Stibini ũrongo bakiugaga, “Itũreegiirue akĩringa Muca nthĩ na Ngai mwene.” 12 Antũ babu baamũkararagia baatĩma antũ, akũrũ na *aarimo ba watho bathũũka nkoro mwanka bamũgwata bamwira kĩrĩ agambi. 13 Stibini aatuĩrĩrwa ũrongo akĩiragwa, “Muntũ ũyũ arĩkara rĩonthe akĩgwetangaga nyomba ĩno ya Ngai ĩntheru na *watho bwa Muca na njĩra ĩnthũku. 14 Tũregiirue akiuga Yiesũ ũyu waao wa kuuma Nacarethi akomborania kĩrombero gĩkĩ gĩetũ na agarũre wĩthĩre bwetũ bunthe bũra twaumanĩirie nabu kĩrĩ Muca.” 15 Bara bonthe baarĩ gũku *kĩamaani bagĩcũũba nwaka boonire ũthiũ bwa Stibini bwagarũka bwakara ta bwa *mũraĩka.

Kwĩtheteera wa Stibini

7 1 *Mũthĩnjĩri wa Ngai ũra waarĩ mũnene aũria Stibini, “Nũgwĩtĩgĩĩria nuugĩĩte mantũ mama wou?” 2 Nwee acookia auga, “Aruayia na babaaba, nthĩkĩĩriani mbwĩre itũ! Ngai wa ũkumio aariirie na baaba wetũ ĩburaĩmu ari Mecopotamia mbere ya athaama athi gũtũũra Aarani 3 amwĩra, ‘Thaama ntũũra yaaku na antũ beenu ũthi nthĩ ĩra ngaakwonĩa!’ 4 Kwogu ĩburaĩmu aathaama auma nthĩgũrũ ĩra aatwĩre ya Akarindei aathamĩra Aarani. Atwĩre gũku Aarani, ĩthe aakua. Ngai amũthaamithia kaĩrĩ, amwĩra aaye atũũre nthĩ ĩno bũtwĩre ĩmunthĩ. 5 ĩndĩ amwe noogu tikuuga Ngai naamwere nwa ĩkinya rĩmwe rĩa nthĩ ĩno rĩtuĩka rũgai rwake. ĩndĩ ingĩ wee naamwere wĩrane amwĩra akamũa yoo ĩtuĩke yaake na rũrĩĩyo rwake kinya wegua kagiĩta gaku ĩburaĩmu ataarĩ akũgea na kaana nwa kamwe. 6 Ngai aamwĩrire ũũgũ, ‘Antũ ba rũrĩĩyo rwaku багаатуĩkithua nkombo nthĩ ĩngeni na bakanyamaarua mũno kagiĩta kaaraaya, ũũ ta mĩanka magana mana. 7 Naani antũ babu bakaabatua nkombo nkaboonia ũntũ. Rĩru ncooke mbarute wathooni bũbu na bakaandomba barĩ gũntũ gũku.’ 8 Na Ngai aanenkera ĩburaĩmu rũtaano rũrĩ rwano rwa kĩrĩkanĩro. Kwogu ĩburaĩmu akũgea na Icaka amũtaana ntugũ ya inyanya kuuma agũciarwa. Icaka nwee nwabu aarũthire, aataana Njakubu na Njakubu nwee ataana nthaka ciake irĩ ĩkũmi na ciĩrĩ tacio bacũũcũ beetũ.

9 Bacũũcũ babu aana ba Njakubu baagwatana ĩkũmi na ũmwe beegĩĩra Njucubu rũriitho bamwendia athi gũtũmĩrwa arĩ nkombo nthĩgũrũ ya Miiciri ĩndĩ Ngai naarĩ amwe nwee, 10 amwa nthoni

imbega na ûme. Na nkûrûki naamûtethagia kûûmbana mathînaani maake monthe. Mûnene wa Miiciri amwenda mûno mwanka amûtuîkithia Ngabana wa Miiciri na mûrûngamîîri wa nyomba ya Paraû. 11 Nyuumaani yûûra rîaya rîînene mûno gûku nthî ya Miiciri na ya Kaanani. Kwagea kînyamaara na ba baaba babu baaga irio bia kûrîa kinya bo. 12 Njakubu, îthe wa ba baaba rîra eegiirue kûrî thûgûrî yoonekana Miiciri, aatûma ba baaba bathi kûthûgûra noo rîrî îgiita rîa mbere rîao kûthi nthîgûrû înu ya Miiciri. Baathi baathûgûra, bacooka. 13 Îthûgûraani rîao rîa maîrî irîo Njucubu eemenyithaniirie kîrî aruagina na acooka abamenyithania kîrî mûnene Baraû. 14 Njucubu aatûmana kîrî îthe Njakubu na antû baao bara bangî baaya Miiciri. Bonthe baarî antû mîrongo mûgwanja na bataano. 15 Kwogu Njakubu na ba baaba beetû bathaamîra Miiciri na nwaku baakuîrîre îndî 16 mîrî yao yakamatirwe yairwa Cekemu, baathikwa nthikooni ira Îburaîmu aagûrîrîte aana ba Amoori na mbia igana ûna.

17 Kagiita kara Ngai augîîte akaingia wîrane bûra aigîîte na Iburaîmu gakûthengeeria, antû beetû bara baarî Miiciri wethîrwa ibaarî bakûîngîa mûno. 18 Mûnene gûngî nwee ataijî mantû ma Njucebu na antû baao aayûkia waathani kuuma kîrî ûra aarî ku mbereeni. 19 Mûnene ûyu aacegeera antû beetû na ba cûcû na abarûtha naaî mûno abatuîkithia nkombo na abaakîria kwa inya bateeyaga tûgenke twao twaciarwa kaingo tûkua. 20 Îgîîta rîrî irîo Muca aaciarirwe. Kaarî kaana kathongi mûno. Agûciarwa, Muca aithirwe mûciî kwao bantû a mîeri ithatû akîîya kwithwa kûngî. 21 Mwarî wa mûnene Baraû akûmwona eemûte amwenda, amwoya aathi nwee aarera twake. 22 Muca naathoomithiirue mantû monthe ma amiciri na agûkûra antû baatua kûmûkuthûka nûntû bwa rwaria rwake na mantû monthe mara aarûthaga.

23 Muca arî na mîanka mîrongo îna, athûgaania kûthi kûriûngîra antû baao ba Iciraeri. 24 Akûthi oona ûmwe wao athûkîîritwe mûno i mûmiciri. Muca akwona ûgu aathi gûtunyûkia muntû wao na akîîrîyia aûraga mûmiciri ûra. 25 Aathûgaanagia amiciri baao bakûmba kûmenya kana Ngai agîtûma wee Muca abateethia îndî nabo bataûmba kûthûgaania bamenyoogu. 26 Rûûni rwa ntugû înu eethîra Aiciraeri baîrî bakîrwaga. Akîbatunyûkania batiga kûrua abaûria, 'Inkûbûûria îndî, anga bûtirî ta muntû na mûruagina nûntû bûkûthirania bwingwa?' 27 Ûra aacwîrîîte ûrongi ûgîti anjîiria gûtindîka Muca aumaumoo akîmwîraga, 'Umaa. Nûû ûgûtuîkîitie

mûnene na mûgambithania wetû? 28 Kana ka ûbangîite kûmbûraga ta bûra îgoro ûraûragire mûmiciri ûra?' 29 Muca akwîgua ûgu aamenya mantû maake timeega. Aûra aathi gûtûûra nthîgûrû ya Mindiani na arî noo aagûrana aagea na nthaka ciake ciîrî.

30 Nyuma ya mîanka mîrongo îna Muca arî rwanda akubî na kîrîma gîa Cinaî aumîrwa i *mûraîka arî rûrîrîmbîîni rwa mwanki kathakaani. 31 Rîra Muca oonire rûrîrîmbî aarigara mûno na athiite akubî kwîthaîra bwega amenya bûra gwakarîkaga eegua kanyua ka Mwathani gakiugaga, 32 'Niû i niû Ngai wa booyûûgu. I niû Ngai wa îburaîmu, Icaka na Njakubul!' Muca aagwatwa n'ûguaya anjîîria kwinaîna na atenda kinya kwenda kwona nkûrûki. 33 Mwathani amwîra, 'Muca, bantû agu ûrûngi i bantû aatheru, ruta iraatû biaku. 34 Mwanka agu imboneete bûra antû bakwa bakûthîînrûa Miiciri na kwîgua ndeegua bûra bagûkaya bûgana. Inkwenda kûbatethia, mbaruta ûkombooni ûbu. Kwogu îyaîyanga akubî ngûtûme Miiciri.'

35 Muca wooyu nwa wee wooru antû baao baarî bakûmûrega bakîmûûragia, 'Nûû îgûtûîkithîtie mûnene na mûgambithania wetû?' Îndî, gûkûrûkîîra kîrî mûraîka ûra rîra kathaka kara kaagwete rûrîrîmbî rwa mwanki, nwa wee Ngai aatûmire kîrî antû baake atuîka mûnene na mûkûûri wao. 36 Nwee aatûmire Aiciraeri bauma ûkombooni bwa Miiciri, oonanîtie biama na iriga na abatongoreeria bauma ku, baaringa îria rîtuune na baakûrûkîîra rwanda kagiita ka mîanka mîrongo îna. 37 Na Muca nwa wee eerire antû ba îciraeri ûûgû, 'Ngai akabûthuurîra *kîroria ta niû kumania na biû eene bwingwa.' 38 Nwee waarî na Aiciraeri rwanda amwe na babaaba na mûraîka ûra wariirie nwee kîrîmaani gîa Cinaî amûnenkera mîgambo ya mwoyo îra aatwere.

39 Îndî bacûûcû ibaamûregire na beerîrîria gûcooka Miiciri kaîrî. 40 Beera Aaruni, 'Tûrûthîre ngai ingî ira igatûtungoreeria njîraani nûntû tûtiiyî bûra Muca ûra aratûtungoreetie kuuma Miiciri akarire.' 41 Beerûthîra ngai wao akari ta kayaû na baaruta *kîgongwana na baarûtha nyambura ya gûkeneera ngûgî ya njara ciao. 42 Ngai athûûrua ibo Abarekeeria baromba nthata ciegrûrû watabûra kwandîkîtwe *maandîkooni ma iroria kwerwa,

'Antû ba îciraeri Ti kîrî niû bwathînjagîra nyamû na kûndutîra kîgongwana rwanda kagiita ka mîanka mîrongo îna! 43 N'îrema rîa Moreki bwakamatîite, na mûbuanano wa Ngai wenu wa nthata, Rebani; birî ngai beenu bara bwerûthîrîte bûbarombaga. Na nûntû bwogu inkaabûtuîkithia atae kûraaya nkûrûki ya Mbabironi.'

44 Rîra bacûûcû baarî rwanda ibaarî na îrema rîarûthîîtwe na baamba wabûra Muca oonetue bungwa i Ngai rîrûthwe rîkari rîra rîonanagia kwîthîrwa kwa Ngai arî amwe nabo. 45 Îrema rîru nwarîo bacûûcû baakamataga rîra baatunyanaga nthî cia mîgongo îra Ngai eengatagia mbere yao batongorereetue i Njocua. Na nthîgûrûîni inu iku rîakarire mwanka îgiita rîa Ndaundi, 46 ûra wakeniirie Ngai nwee amûromba aakîre Ngai wa Njakubu bantû a gûkaraga. 47 Îndî i Coromoni wamwakîîre.

48 Îndî ûmma naati Ngai wee ûra mûnene atikaraga nyomba cia nantû watabûra *kîroria kîaugire, 49 'Mwathani ariuga, îgûrû irîo gîti gîakwa kîa ûnene na nthi neo i gîkinyithio kîa magûrû maakwa. I nyomba mbi îndî bûmba kûmbakîra, kana ikû bûkuuga nkaanogokaga? 50 Anga twaniû ningwa mbûmbîte into bibi?" 51 Stibini aathi na mbere kûbeera, "Bûmîîtie biongo na nkoro mûno, na kûûrîria matû wata baabagu nûntû gûtirî rîo bûtakararagia Muuo Ûmûtheru. 52 Taambîîraani ingî kana wegua kûrî kîroria nwa kîmwe baabagu bûtanyamaaria! Baûragire bara baaroririe mantû ma kûûya kwa ûra mwagîru naabi bwacooka îndî bwatuîka ibiû bûkamûciirîra, bwamûûraga 53 na ingî nwa biû bwerirwe na bwegua *watho kuumania na *araîka îndî amwe noogu bûtaabuathîkîra." 54 Akîama ba njûri bakwîguogu rî, baakana i mûthûûro, banjîîria kwîrumanga biara.

Kûûragwa kwa Stibini na maiga

55 Akûrîîkia kuuga ûgu Stibini aûyûrwa i Muuo Ûmûtheru, acûûba îgûrû oona mwago wa Ngai na Yiesû arî rûteere rwa ûrîo rwa Ngai, 56 abeera, "Cûûbaani bwone! Inkwona îgûrû rîrugûkîîte na mwana wa muntû kuuma îgûrû arî rûteere rwa ûrîo rwa Îthe Ngai." 57 Stibini agûkinyia akuugoogu rî, akîama ba njûri bonthe baûkania na gîtuma na matû bainga na biara. Baumbuthûkania nwe bonthe bamûkururia 58 bamûrutaruta ome ya ntûûra banjîîria kûmûgera maiga na bonthe babu baarûthagoogu baarutîite tûbuuti twao baanenkeru mûthaka weetagwa Caûrû akaria arî ara aarûngi akîona. 59 Na antû babu bakîmûrumagia na maiga woogu Stibini aaromba Ngai na kîao mûno akiugaga, "Mwathani, thagaana mwoyo wakwa!" 60 Aaturia maru nthî aakaya akîrîraga nainya akiugaga, "Mwathani, buru buru, ûrekere antû baba na ûtikaabaûrie nwa aniini nûntû bwa ûthûûku bûbu baandûthîra." Stibini akûrîîkia kuugogu aathirîkîra, aakua. Na mûthakooyu weetagwa Caûrû aagwatanîra na ûntû bûbu mûno.

Kûnyamaarua kwa eetîgîri Njerucaremu

8 1 Ntugû weenu Stibini aûragirwe eetîgîri bonthe bara baarî Njerucaremu banjîria kûnyamaarua. Bonthe banyagaarania bakîthiyaga bwa Njundea na Camaria tatiga atûmwa bara aakî. **2** Antû bamwe bara baakuthûkaga Ngai baaya baayûkia kiimba gîa Stibini baathi kûmûthika barî na kwîthikîra kûnene mûno.

3 Caûrû nwee irîo aathûkathûkîite na kûthînia eetîgîri akîthiyaga wakîra mûciî ûrî ntûûra îrî eetîgîri akabaruta nyomba ciao bonthe, arûme na aka beene akîbathaîkithagia.

Gûtambua wa nkuma îmbega nthîgûrû ya Camaria

4 Eetîgîri bara baanyagaaraniirie bataatiga gûtambia nkuma îmbega kinya bakûthi wakûra muntû athiire. Baathiire na mbere bagîtûmagîria. **5** Ûmwe waao weetagwa Piripû wee akûthi Camaria, aathiire ntûûra îra yaarî nene aatûmîria riîtwa rîa *Kîristû kîrî antû ku. **6** Antû bakwîgua ntûmîri yaake amwe na kwona biama bira biaringîkaga benda kûthikîria Biribû nkûrûki. **7** Ikwethagîrwa na biama ta bia kûbua wa antû ba nkoma ira ciaumaga igîkayaga nainya mûno na wana bionje na ithua bikîioraga bikabua kûrû. **8** Nûntû bwa mantû ta mamu antû baingî ba ntûûra înu baakena.

Cimioni noorogi bwake

9 Kûrî muntû ùmwe eetagwa Cimioni aatûmagîra ûrogi bwake akarigaria antû ba Camaria na akîboonagia wee i muntû wa mwanya mûno. **10** Bonthe baaniini na baanene bamwîthîranîra bakiugaga, "We, Cimioni nwee inya ya Ngai îra yîitagwa inya înene." **11** Baamûthiûrûkîrite nûntû bwa bûra aabarigarîtie noorogi bûbu bwake kwa îgiita rîraaya. **12** Îndî rîra baarîkiirie wîtgîa ntûmîri ya Biribû ya nkuma îmbega mantûûni ma ûnene bwa Ngai na mantû ma Yiesû Kîristû baabaatithua arûme na aka. **13** Wana Cimioni mwene aaya wîtgîa aabatithua na kumania na rîru aatua kûthiyanagia na Biribû wa bantû onthe ara aathiyaga, aarigara mûno n'iriga na biama bira oonaga.

14 Atûmwa bara baarî Njerucaremu bakwîgua antû ba Camaria nabo ibaarî bagûkinîrwa i kiugo kîa Ngai na baingî bagîîtîgîgia, baatûma Petûrû na Njoana kîrîbo. **15** Petûrû na Njoana bagûkinya Camaria baarombera eetîgîri beegwa Muuo ûmûtheru **16** nûntû Muuo ûmûtheru ataarî akûbendamîra kuuma îgûrû kîrî nwomwe wao.

Ikûbatithua baarî bakûbatithua na riîtwâ rîa Mwathani Yiesû aakî. 17 Kwogu Petûrû na Njoana babaigîra njara na bonthe baûyûrwa i Muuo ûmûtheru. 18 Cimioni ûra waarî mûrogi akwona atûmwa barî na inya ya kûrîkîra eetîgîri njara na bakagîa na Muuo Ûmûtheru eenda kûbaa mbia akîbeeraga, 19 “Mpaani inyenu bûrî neo ya kûrîkagîra antû njara bakagîa na Muuo Ûmûtheru kenda ûra na niû nkaarîkagîra njara akaagîiyaga na Muuo Ûmûtheru.”

20 Petûrû amûcookeria amwîra, “Ûraûra amwe na mbia ciaku. Nûkûthûgaania waûmba kûgûra kîegwa kîa Ngai na mbia? 21 Ûtirî na rûgai ngûgîni îno nûntû wana Ngai nakwona bûra nkoro yaaku îkari. 22 Ikaaba ûkeerira, ûkaromba Ngai akûrekere ûtigane na kûthûgaania mathûgaanio maathûûku ta mamu ûrî namo nkorooni yaaku. 23 Ndîgûcûûba ûgu ngakwona ûrî muntû gûûyûrîîtwe n’ûthûûku teke na meeyia maaku magûtuûkithia nkombo!”

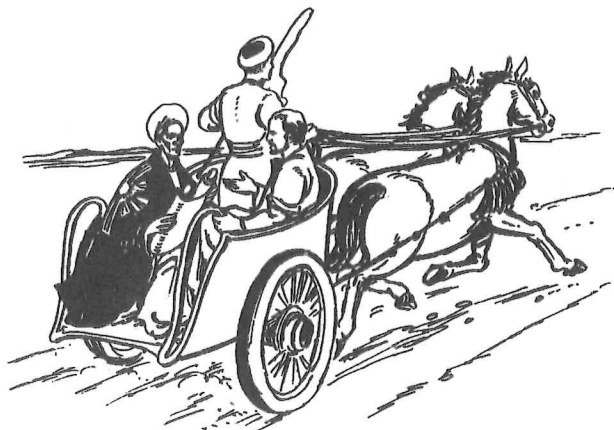
24 Cimioni eera Petûrû na Njoana, “Itû ndomberaani Mwathani andekere ntikaaye kwona ûntû bûthûûku n’ûntû bwa mantû mamu bwauga.” 25 Petûrû na Njoana bakûthiria kwîrana ûkûûyî bwao na baatûmîria ntûmwa ya Mwathani, bacookire Njerucaremu wa bagîtûmagîria nkuma îmbega kîrî antû ba ntûûra inyingî ma cia Camaria.

Biribû na mûnene ûmwe wa nthîgûrû ya Ithiopia

26 Kagiita kamwe *mûraîka wa Ngai aaria na Biribû amwira, “Îthuranîre ûthi na barabara îra yumîite Njerucaremu yaakûrûkîra rwanda kûthi Gaca.” 27 Biribû akwîthûuranîra anjîria rûgendo. Kûrî mûithiopia ûmwe ûmûkabe waarî barabaraani înu eenûkîite. Aarî mûrûngamîri wa mbia cia Kandaki, mûka ûra waathanaga nthîgûrû înu ya Ithiopia. Aumîite Njerucaremu kûromba atwete nkaarî ya mbaraathi. 28 Na athiite woogu naathoomaga îbuku rîra rîandîkîitwe i *kîroria Icaya.

29 Muuo Ûmûtheru eera Biribû, “Tathi akubî na nkaarî îira.” 30 Biribû augia rwîro amîgwatagwata. Eegua mûnene ûra akîthooma îbuku rîa kîroria Icaya. Biribû amûûria, “Anga nûgûciûkîrwa ibûra ûkûthoma?” 31 Mûnene ûra amûcookeria amwîra, “Ntiûmba kûmenya ntarî na muntû wa gûntaûrîra.” Eera Biribû atwe nkaarîni bakare nwee kaingo amûtaûrîra. 32 Gîcuncî kîa *maandîko maatheru mara aathoomaga kîarî gîkî, “Aatongoreeretue ta ng’ondû îthiite kûthînjwa, kana wata bûra îmaaragîra îkîenjwa guaya. 33 Aarûthirwe ûntû bwa îgi na ûmma bûtaathingatwa. Gûtirî wee

gûmba kûgweta mantû ma nciarwa ciake nûntû ataarî agûtiga mbeû akîûragwa.” 34 Mûnene ûyu mûithiopia aûria Biribû, “Ingûkûûria îndî, întikûmenya nûû akwarîîrua aaga? Ka *kîroria gîkî Icaya gîkwarîîria îgûrû rîakîo kîongwa, kana i muntû gûngî gîkwarîîria?” 35 Biribû aanjîîria rwaria rwake na gîcuncî gîku kîa maandîko mamu matheru mwanka amwîra mantû monthe ma nkuma îmbega îgûrû rîa Yiesû *Kîrîstû.

Biribû na Mûethiopia ûra waarî ûmûkabe (8:35)

36 Bathiîte woogu baakinya bantû kwarî na rûûyî. Munene ûyu mûithiopia eera Biribû, “Tûgûkinya bantû arî na rûûyî. Ingûkûûria, ka kûrî kîo kîûmba kûrigîîria ûtikaambatithîrie aaga?”¹ 37 Biribû amwîra, “Woû bunka wegua nûgwîtîgia na nkoro yaaku yonthe atî Yiesû *Kîrîstû i mwana wa Ngai, nwa ûbaatithue.” Munene aacookeria Biribû amwîra, “Yîî, niû buru ingwîtîgia atî Yiesû Kîrîstû i mwana wa Ngai.” 38 Munene aarûngamia nkaarî îra. Baakinyûka wee na Biribû baathûngîra rûûyîîni, Biribû amûbaatithia. 39 Bakuuma rûûyîîni Muuo wa Mwathani aayûkia Biribû, munene ûra aatigwa wenka na atona Biribû kaîrî. Aathi na mbere na rûgendo rwake na akeneete mûno. 40 Biribû aathiire kwîbona arî gûntû weetagwa Acoto. Kuuma agu aathi na mbere agîtûmagîîria nkuma îmbega ntûûra cionthe mwanka gûntû weetagwa Kaicaria.

¹Aandîki bamwe iboongereete gîcuncî gîkî:

Kũthuurwa kwa Caũrũ i Ngai

9 Iĩgiita wa rĩru Caũrũ nwe irĩo aarĩ akũthũũkathũũka akĩthĩĩtagia kũũraga muntũ wa wonthe ũra aarĩ mũthingati wa Mwathani. Naarĩ kinya akũthi kĩrĩ *mũthĩnjĩrĩ wa Ngai ũra mũnene 2 amũũria aandĩkĩrwe baarũa ciakũmũmenyithania cinagogiini cia Ndamaciki ikĩonanagia arĩ na rũũtha rwa kũgwata muntũ wonthe ũreebĩta mũthingati wa njĩra ya Mwathani akĩreetaga bathaĩkwa Njerucaremu nwĩthĩrwe i muntũ mũrũme kana i mũka waarĩ.

3 Iĩdĩ warĩra athĩĩte arĩ akubĩ gũkina Ndamaciki nthũti imwe weerũ bũũnene mũno bwamũthararĩra nteere ciake cionthe buumĩte igũrũ. 4 Caũrũ aagwa nthĩ na kayũ kauma igũrũ gakiugaga, "Caũrũ, Caũrũ, ikĩ nũntũ ũkũnyamaaria ũũgũ?" 5 Caũrũ aũria, "Iwoũ ũũ Mwathani?" Kayũ kara kamũcookeria kamwĩra, "Iniũ Yiesũ ũra ũkũnyamaaria. 6 Iĩdĩ amwe noogu ndĩenda gũũkĩĩre ũthi taũni weenu ya Ndamaciki ũkũthĩĩte. Waakinya ũkeerwa bũra waagĩĩte kũrũtha." 7 Antũ bara baathiyanĩĩtie na Caũrũ baarũngi waagu batarĩ na bwakuuga, barigarĩĩte mũno nũntũ wana wegua ibeegagua kayũ gakĩaria, batoona ũra waragia. 8 Caũrũ agũũkĩra gwaũũka ataũmbaga kwona nwa mbi wana aacũbĩĩte kũnũũ. Antũ bara aarĩ nabo ibo baamũgwatire njara bamũtongoreeria mwanka baakinya Ndamaciki. 9 Caũrũ aakara ntugũ ithatũ wa atakũona na ntugũ inu ataarĩ kana akunda nwambi.

Weerũ bũũnene bwathararĩra Caũrũ (9:4)

10 Kûrî mûthingati ûmwe wa Mwathani eetagwa Anania aatwîre gûku Ndamaciki. Mwathani amwîta na njîra ya kîoneki, "Anania!" Anania eetîga auga, "Yîî Mwathani!" **11** Mwathani amwîra, "Ndîenda wîthuuranîre ûthi mwanka kwa muntû gwîtagwa Njundaci ûrotwîre rûteere rwa barabaraani îra yîîtagwa îndûngaru Waakinya gûûrithîrie ku muntû arî waake wa kuuma Tarici ûwîtwâ Caûrû. îndî ûgu nkwaria naagwe nakûromba na **12** nkûmwonia na kîoneki muntû ûwîtwâ Anania aayîîte amwaigîîra njara kîongo aatua kwona kaîrî."

13 Anania rîra eegiirue Mwathani amwîra mantû mamu ma Caûrû, amwîra "Itû Mwathani, imbîgîîtue mantû kîthûmba îgûrû rîa muntû ûyu kumania na antû baingî na arîgwetanîrûa na mothûûku maanene mara arûthîrîte antû baaku Njerucaremu naara aumîîte akîîya ûûgû. **14** Naka wana îîndi ndîîgua aayîîte naaga arî na watho kuuma kîrî athînjîri ba Ngai bara banene bakîmwîîtagîîria kûgwata muntû wonthe ûkûromba na riîtwâ rîaku." **15** Mwathani aacookeria Anania amwîra, "Amwe noogu îthi woû. Mmûyûkîtie antûmîkîra na atuîka kanyua gaakwa atûmîîria riîtwâ rîakwa kîrî antû ba mîgongo yîngî na anene baao na antû bonthe ba Îciraeri **16** na niû ningwa, nkamwonia bûra akaanyamaara bûgana nûntû bwa riîtwâ rîakwa."

17 Anania akûthi aakinya kwa Njundaci, eethîra Caûrû oogo watabûra Mwathani aamwîrîîte. Amûrîîkîîra njara akiugaga, "mûruayia Caûrû, mbûyîîte kaingo útua kwona kaîrî na ûgea na Muuo ûmûtheru. Ka ndîmûtûme i Mwathani Yiesû ûra aakûthararîîrie weerû ûrî njîraani gûûyîîte ûûgû." **18** Warîru manyamû makari ta magoko ma îkûyû mauma meetho maake maagwa aatua kwona kaîrî. Aarûngama, Anania amûbaatithia. **19** Akûrîa irio aagwata inya kaîrî.

Gûtûmîîria wa Caûrû Ndamaciki

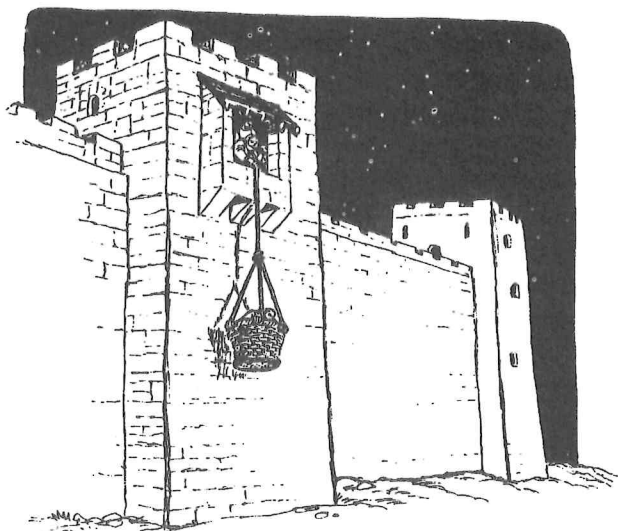
Caûrû agûkaranga na athingati ba Yiesû Ndamaciki kagiita kaganoona **20** anjîîria gûtûmîîria iromberooni akîonanagia Yiesû i mwana wa Ngai. **21** Bara bonthe baamwîgagua ibaarigaraga bakîûragia, "waa, anga muntû ûyû tûûra araûragaga bara bararombaga bagîtûmagîra riîtwâ wa rîrî Njerucaremu? Na arayîîte gûkû na mûbango wa kûgwata antû akiiraga kwa athînjîri ba Ngai bara banene Njerucaremu babathîika!"

22 Îndî amwe noogu Caûrû aathi na mbere nkûrûki akîgwataga inya ya gûtûmîîria na akîonanagia bwega atî Yiesû nwee mwonokia ûra antû beeteere mwanka ayaundi bara baatwîre Ndamaciki bakaaga kîûria gîa kûmûûria.

Gûcooka wa Caûrû Njerucaremu

23 Ntugû kîthûmba ma igûkûrûka, ayaundi baacûûba boona yiyi! Bethîrana amwe baatua bûra bakaûraganga Caûrû. 24 Caûrû aamenyoogu. Mûthenya na ûtugû baakaraga wabakîmûgiitagîra mîîrîgaani ya rûthingo rûra rwathiûrûkîrîte taûni bamûgwata bamûûraga. 25 Rîra Caûrû aakarire kûthi, athingati baake baamûyûkiirie ûtugû bamwîkîra gîkabûûni kîînene, bamûtûrithîîria bantû kwaarî na mwanya rûthingooni rîru bamwîndamîîrio mwanka nthî. Atauma na mwîrango. 26 Caûrû agûcooka aakinya Njerucaremu eenda kûgwatana na athingati bara bangî eethîîre noo îndî ibamûkuthûkaga nûntû bataamwîtgagia kana waabu naarî akûgarûka nagûtuîka tabo. 27 Baranaba amûthûkia baathi nwe kîrî atûmwa abeera waabu bûra Mwathani eemenyithaniirie nwee arî rûgendooni na bûra nyuma yoogu Caûrû aatûmîîrie Ndamaciki atagûkuthûka nwa aniini. 28 Kwogu bara bangî bamwîtgîîria, aagwatanîra nabo aathi na mbere akîbagwatagia gûtûmîîria antû mantû ma Mwathani Njerucaremu yonthe atagûkuthûka nwa ûû.

29 Caûrû naûmîîrie kinya Ayunani bara baatwîre gûku Njerucaremu na agîkarananagia nabo mûno mwanka benda kûmûgwata bamûûraga. 30 Eetîgîri bakûmenya ûgu bamwitha, bamûkuthûkia auma agu Njerucaremu bamwira Kaicaria bamwîra nacoce kwao Taarico.

Gûtorooka wa Paûrû (9:25)

31 Kagiita gaku eetîgîrî ba nthîgûrû cia Njundea, Gariiri na Camaria baagea nookiri. Baathi na mbere bagîkuthûkaga Ngai na bongera ûmenyo bwao, nwee Muuo ûmûtheru kuuma kîrî Ngai abateethia baathi bakîongeerekaga.

Kworua kwa Enea

32 Petûrû waakîriûngagîra eetîgîrî gûntû na gûntû, aakinya gûntû weetagwa Runda. 33 Eethîra muntû ûmwe weetagwa Enea aatwîre amaami ûrîrî mîanka înana arî kîonje. 34 Petûrû amwîta amwîra, "Enea, Yiesû Kîrîstû nagukworia wendî ûgû, ûkîîra waare ûrîrî bwaku." Warîru Enea aûka arî ûmwega. 35 Atûûrî ba Runda na ba Caroni bakwona Enea eemwega beerira kîrî Mwathani na bamwîtîgia.

Kûrîûkua kwa Ndorokaaci

36 Kûrî mwekûrû ûmwe wa ntûûra ya Njoba mwîtîgîrî eetagwa Tabiitha (nakîfyunani eetagwa Ndorokaaci na Ndorokaaci i nthia) Aarî mwekûrû ûmwega na waarûthaga mantû meega mûno agîteethagia kinya nkea rîonthe. 37 Îndî weegiita rîru Petûrû aarî Runda, aayua aakua. Atûûrî baayûkia kimba gîake baathambia, beetithia *ngorobaani baiga ku. 38 Ntûûra ya Njoba neo îtirî kûraaya na ya Runda. Na rîra athingati ba Ngai ba Njoba bamenyire Petûrû naarî Runda baatûma antû baiîrî bathi bamwîra, "Itû tûthi Njoba na mpwî." 39 Warîru Petûrû eetîgîrîria, aacookania nabo. Bamwira nyomba îra kimba kîa Ndorokaaci kîarî. Eekûrû ntiwa bonthe bamûthiûrûkîîra bakîrîraga na bakîmwonagia nguo ira Ndorokaaci aatumaga eemwoyo. 40 Petûrû abaruta nja bonthe. Aaturia maru aaromba. Riru eera kimba kîa Ndorokaaci, "Tabiitha, ûka!" Tabiitha araancûkia, oona Petûrû nagûkara nthî. 41 Petûrû amûgwata njara, amûteetheeria kûrûûngama. Eeta athiingati bara ba Ngai baarîo amwe na eekûrû bara ntiwa, abanenkeria Ndorokaaci waao eemwoyo watabûra bûkûrû.

42 Gûtîrî bantû ntheto inu cia kûrîûkua kwa Ndorokaaci itaakinya Njoba yonthe na iciatîmire antû baingî mûno beetîgia Mwathani. 43 Petûrû ataathi warîru. Naakaraangire akîraaraga kwa muntû ûmwe waatagutaga njûo weetagwa Cimioni.

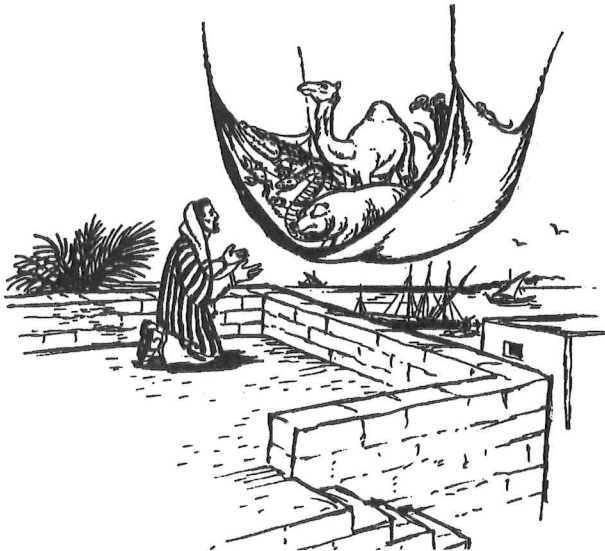
Gwîtwâ wa Petûrû i Koronerio

10 1 Taûni ya Kaicaria ikwaarî muntû weetagwa Koronerio. Aarî mûtungoria wa mbûûtû îmwe ya ndûa yeetagwa Mbûûtû ya Itaaria. 2 Aarî muntû ûmwega mûno na aakîrîite Ngai amwe na antû ba

mûciî waake bonthe. Naatethagia nkea na aakaraga akîrombaga Ngai rîonthe. 3 Ntugû îmwê ta thaa kenda cia mûthenya arî nyombeake oona na njîra ya kîoneki *mûraîka wa Ngai aaya amwîta riîtwa rîake, "Koronerio!" 4 Koronerio aamakania, amûkûûrîra meetho kûnûû amûûria, "naata kûrî mwathani?" Mûraîka ûyu amwîra, "Ngai nagûîrîîtue i maromba maaku na eetîgîîria amwe na ûteethio bûra ûteethetie nabu nkea. 5 Îtûmana Njoba ûgeetîrwe muntû ûgwîtwa Cimioni kana kaîrî Petûrû. 6 Arî kwa muntû ûtûîre akubî na îria nootagutaga njûo. Eetagwa Cimioni wata ûyu ûngî." 7 Mûraîka akûrîîkia kwîra Koronerio ntûmwa inu aathi. Koronerio eeta atûmwa baake ba mûciî baîrî na mûcikaarî ûmwê waake ûra aarî wa kûmûtûmîkîra na waakîrîîte Ngai. 8 Bakûûya abeera bunthe bûra oona neerwa i mûraîka wa Ngai, rîru abatûma bathi Njoba.

Kîoneki gîa Petûrû arî Njoba

9 Rûûni atûmwa babu baîrî na mûcikaarî ûra wabarî njîraani îndî batigeerie bantû atarî araaya bakinya Njoba, Petûrû nwee nwarîo aarî agwîtia rûûgûrû rwa nyomba aromba. Kwaarî ta thaa thiita cia mûthenya na 10 neegagua yûûra îndî neerîgîîrîîte kûrûmua irio bira biarugagwa. Arî naagu îgûrû eetereete irio woogu oonua kîoneki. 11 Oona îgûrû rîrugûkîîte na gîntû ta cuka îînene yîîndamîîrîîtue agu kwarî na mwanya îrî ngwate koona cionthe îrî inya, yakinyithua nthî.

Petûrû arî rûûgûrû rwa nyomba akîrombaga (10:11)

12 Yaari na nyamũ cia mĩthemba yonthe. Nyamu ira irĩ magũrũ mana, cia wĩkururia na nyoni. 13 Gakii kayũ geeta Petũrũ kamwĩra, "Petũrũ, thĩnja nyamũ ino wĩgaagũre!" 14 Petũrũ acookia auga, "arĩ itũ Mwathani, niũ gũtirĩ rĩo ndaarĩa gĩntũ gĩtaagĩrĩte kana gĩtarĩ kĩtheru." 15 Kayũ kara keera Petũrũ kaĩrĩ, "ũtĩgeete into Ngai atheretie wee wengwa bitaagĩrĩte!" 16 Waakarĩkire ũũgũ maita wa mathatũ Petũrũ akĩĩragwa narĩe nwee waakĩregaga mwanka yaacookua igũrũ kaĩrĩ.

17 Petũrũ waakĩthũgaanagia gĩtũmi gĩa kĩoneki gĩku, antũ bara bathatũ baatũmĩĩtwe i Koronerio ibaarĩ bakwathĩĩrwa na baakinya mwĩrangooni wa nyomba ya Cimioni ara Petũrũ aaraaraga. 18 Beetana baũria, "Anga kũrĩ muntũ mũgeni ũrĩ gũkũ ũwĩtwa Cimioni Petũrũ?"

19 Petũrũ waagĩcũũgagia kũmenya gĩtũmi gĩa kĩoneki kĩa Muuo amwĩra, "Kũrĩ antũ barĩ aaga bagũgũceria. 20 Īndama na mpwĩ bwa nthĩ nootikaarege kũthi nabo nũntũ i niũ mbatũmĩĩte kĩrĩ woũ." 21 Petũrũ aagũrũka ngorobaani warĩru. Akwona antũ babu abeera, "Iniũ ũra bũgũceria. Naata kũrĩ?" 22 Bamũcookeria bamwĩra, "Tũtũmĩĩtwe kĩrĩ woũ i Koronerio, mũtongoria wa mbũtũtũ ĩmwe ya ndũa. I muntũ ũmwagĩru nookuthũkaga Ngai, nootĩyĩtwe n'ayaundi bonthe. Mũraĩka amwĩrire ũthi wake ũmwĩre ntũmwa ĩra ũrĩ neo."

Petũrũ arĩ mũciĩ wa Koronerio

23 Petũrũ eera ageni baake bakũrũke nyomba na gũgũtuga baaraara. Gũgũkea rũũni rũkĩĩrĩ Petũrũ, antũ bara bathatũ na bamwe ba athingati ba Ngai kuuma gũku Njoba baarĩ bauma, baaraũka kũthi Kaicaria wa Koronerio naara Petũrũ eendekanaga. 24 Bagũkinya rũũni rwa ntugũ ĩnu beethĩra Koronerio abeeteerete amwe na antũ ba mũciĩ wao na acoore baake bara eetĩĩte. 25 Rĩra Koronerio ooneere Petũrũ nja agu auma nyomba kere amũthagaaniĩte. Akũmũkinyĩĩra amũturĩria maru na amwĩndamĩĩra na gĩtũĩyo 26 ĩndĩ Petũrũ amũũkĩĩria akĩmwĩruga, "ũkĩĩra itũ. Niũ ndĩ muntũ wata woũ." 27 Koronerio na mũgeni waake baathũngĩra nyomba wabakĩaragia barĩ amwe na ageni bara bangĩ bonthe, beethĩra kĩrĩndĩ gĩkingĩ kĩa kĩabeterete. 28 Petũrũ akwanjĩĩria kũbaarĩria abeera, "mbuga biũ bwinthe bũrĩ aaga ibwiyĩ atĩ mũyaundi atĩtĩgĩĩrĩtue i watho bwa ndini yaake eengĩrana kana ariũngĩra muntũ gũngĩ atarĩ mũyaundi twe. Īndĩ Ngai narĩĩkĩĩtie kũmbonia atĩ ntibuĩrĩĩte gwĩta muntũ nwomwe ataagĩrĩte kana muntũ atarĩ ũmũtheru. 29 Na gĩku ikĩo gĩtũmi ntirakararia kana mbuga nwata ndega kũũya bwambĩta. Tambĩĩraani ĩndĩ gĩtũmi gĩa kũmbenda mbũya." 30 Koronerio amwĩra, "Ūmenye, mĩthenya

îthatû mîthiru ndî nyomba aaga wakwa nkîrombaga Ngai ta thaa kenda cia mûthenya ûgu nwa muntû waarî na nguo, injerû ce ndoonire aaya aarûngama mbere yakwa. **31** Aambîta riîtwa rîakwa, 'Koronerio!' Ndaamaka! Ambîîra, 'Ngai nakeneete i maromba maaku na eetîgîîria amwe na ûteethio bûra ûteethetie nabu nkea. **32** Îtûmana Njoba ûgeetîrwe muntû ûwîtwa Cimioni kana Petûrû na riîtwa rîake rîngî. Arî kwa muntû ûtûîre akubî na îria nootagutaga njûo. Eetagwa Cimioni wa ta ûjuungî.' **33** Yîi irîo ndaagûtûmanire wîtwa na mpwî woogu naagwe waarûtha bwega waya. Îndî tûrî aaga mbere ya Ngai tweteerete ûtûîra bûra akwenda." **34** Petûrû ambîîria kûbaarîria abeera, "ûma bûra ndamenya naatî Ngai eendete antû bonthe ûntû bûmwe. **35** Kwogu muntû wonthe ûramûkuthûka na akathingata ûmma bûra eendaga, wee namwîtgagîîria. **36** Ntûmwa weeno neo Ngai aatûmanire kîrî antû ba Iciraeri agîtûmagîîria nkuma îmbega îra îreetaga ûkiri na njîra ya Yiesû Kîrîstû ûra arî Mwathani wa antû bonthe. **37** Wana biû mbuga ibwîgîîtue mantû mara maratuîkîkire gûkû nthî ya ayaundi makonetie Yiesû wa kuuma Nacarethi na bûra anjîîrie kuuma Gariiri nyuma ya Njoana agûtûmîîria mantû ma ûbaatithio. **38** Bwinthe ibwiyî bûra Ngai eetûûrîrie Yiesû maguta, amûûyûria Muuo ûmûtheru na inya. Na nûntû Ngai naarî amwe nwee aathi gûntû kunthe akîrutaga ngûgî imbega na kworia akîoragia antû bara baarî ûkombooni bwa ûra mûûî nkoma. **39** Tiû tûrî akûûyî ba mantû mamu monthe aarûthire nthîgûrû ya ayaundi na Njerucaremu. Kinya nwa tûkûûyîîre kûûragwa kûra Yiesû aûragirwe rîra aambirwe mûtharabaani, **40** îndî Ngai amûrîûkia ntugû ya îthatû na kwoneka oonekana arî mwoyo kaîrî **41** îndî ti kîrî bonthe i kîrî baakai bara Ngai wee wengwa aathurîite, nabo i tiû. Na kûrea twarîyanîra amwe nwee nyuma ya kûrîûka waake. **42** Aatigire atwatha atwîra tûtûmîîrie nkuma îmbega kîrî antû bonthe na tûgîkûûyagîîra atî wee nwee Ngai athuurîite arî mûgambithania wa kûgambîra bara barî mwoyo na bara bakuû. **43** Iroria bionthe ibiamûkûûyîîre bikîîraga antû atî ûrokamwîtgia akaarekerwa meeyia maake monthe nûntû bwa inya ya riîtwa rîake."

Muuo ûmûtheru kîrî Koronerio na antû baao

44 Petûrû waakîaragia woogu Muuo ûmûtheru eendamîîra antû bara bonthe baamûthikîîrîtie akîbaarîria. **45** Ayaundi bara beetîgîtie Ngai na baayanîîtie amwe na Petûrû kuuma Njoba bakwona Ngai eeyana Muuo ûmûtheru kîrî antû bangî batarî ayaundi baarigara mûno, **46** nûntû bonthe baaragia na rwaria rûûgeni na bagikumagia Ngai. Gûgûkaroogu Petûrû auga, **47** "Nûntû ndîna ma atî antû baba bakwegwa Muuo

Umûtheru i Ngai watabûra kinya tiû twingwa aatwere rî, ka kûrî wee ûbarigîîria batiabatithua na rûûyî?" 48 Gûgûtuika gûtirî kîrigîîria kîarî oogo Petûrû wee wengwa auga ibabaatithue na riîtwâ rîa Yiesû *Kîristû na baabaatithua. Nabo batenda Petûrû athi abatiga warîru. Bamwîra bakarakarange ntugû inkai.

Kwîtheteera gwa Petûrû agûcooka Njerucaremu

11 1 Ntheto cia antû ba mîgongo yîngî wîtîgîîria kiugo kîa Ngai ciakinyîîra atûmwa na eetîgîri bara bangî baarî nthîgûrû ya ayaundi. 2 Petûrû agûcookeera Njerucaremu eetîgîri ba ayaundi bonthe banjîîria 3 kûmûcora bakîmwîraga, "Ka ûrathiire gûkaranîa na waarîyanîra na antû bangî batarî bataane?" 4 Petûrû oona naabataranîrie bwega abeere bûra waakarîkire. Abeera, 5 "Ntugû îmwê nkîrombaga ndî Njoba, kûrî kîoneki ndooniirue. Ndoonire ndendamîîrua mwanka ara ndaarî gîntû gîkari ta cuka înene îtambûrûkîîtue kuuma îgûrû. 6 Ndaraiithîîria bwega ndoona îrî na nyamû cia mîthemba yonthe, nyamû cia magûrû mana, cia mûciî na cia kîthaka, cia gwîkururia na nyoni. 7 Gakii kayû kambîta, 'Petûrû!' Kambîîra, 'Ûka ûthînje nyamû ino wîgaagûre.' 8 Nkwîgua ûgu ndacookia ndauga, 'Arî itû Mwathani! Niû gûtirî rîo ndaarea gîntû gîtaagîrîte kana gîtarî kîtheru.' 9 Kayû wakara kaîrî kambîra, 'ûtigeete into Ngai atheretie wee wengwa bitaagîrîte,' 10 Waakarîkire ûûgû maita wa mathatû mwanka nyamû ira ciacookua îgûrû irî cukaani weera nûntû ntaûka nthînja nwa îmwê. 11 Kûrî antû bathatû baatûmîtwe kîrî niû kuuma Kaicaria. Warîra nkûrîîkia kwona kîoneki gîku nabo nwarîo baarî bagûkinya mwîrangooni wa nyomba îra ndeeyagwa ûraaro. 12 Muuo umûtheru ambîîra ntikaarege nwa aniini kûthiyania nabo. Twathiire amwe na aruayia baba bathanthatû kuuma nyomba mwanka wa Koronerio naara ndendekanaga. 13 Tûgûkinya, atwîra bûra oonangire *mûraîka aaya kîrwe arî nyomba yaake. Ngai amwîra, 'îtûmana Njopa ûgetîrwe muntû ûwîtwâ Cimioni kana Petûrû na riîtwâ rîake rîngî. 14 Arî na ntûmwa îgaatîma wonoka amwe na antû baaku.'

15 Nkîbaaragîria Muuo umûtheru abaayîîra abaûyûra watabûra aatûûyûrîre kagiita ka mbere. 16 Nkwonoogu ndaririkana mîgambo îra Mwathani aariire auga, 'Njoana aabatithanagia agîtûmagîra rûûyî îndî biû bûkaabatithua na Muuo umûtheru.' 17 Aabu wegua Ngai wee wengwa nwee abeere kîegwa gîku gîa kûûyûrwa i Muuo umûtheru watakîra kîongwa aatwere kinya tiû twetîgia Mwathani Yiesû Kîristû rî, niû ndû wakûrigîîria nkîmûkararagia atirarûtha wendo bwake wee mwene?"

18 Petûrû akûbeera ûgu boona waabu nwabu batamûkararia. Baakumia Ngai bakiugaga, "Îtuuge Ngai nanenkerete antû batarî ayaundi kaanya ga kwîrira kenda batûûra mwoyo?"

Kanica ya Antiokia

19 Eetîgîri bamwe ba bara banyagaaranirie nûntû bwa kûnyamaarua kûûnene kûra kwayaniirie na Stibini, bathiire mwanka nthîgûrû cia Boinîcia, Kupooro na taûni ya Antiokia bagîtûmagîîria ayaundi bonka akî. 20 Îndî bamwe baabo ba kuuma kupooro na kurene bo baathiire Antiokia banjîîria kwîra ayunani wana bo ntheto ya Mwathani Yiesû. 21 Inya ya Mwathani niarî amwe nabo na antû baingî mûno beetîgia baatuîka ba Mwathani. 22 Nkuma înu yakinyîîra antû ba kanica ya Njerucaremu nabo baatûma Baranaba athi Antiokia. 23 Rîra aakinyire ku na oona bûra Ngai atharimîite antû baake aakena mûno na abaûmîîria mûno akîbeeraga batûûrie nkoro ciao kîrî Mwathani. 24 Baranaba aarî muntû ûmwagîru kîrî Ngai na waûyûrîtwe i Muuo ûmûtheru nookiri bwingî. Antû baingî bongeereka, baatuîka ba Mwathani.

25 Akuuma agu Baranaba aathi bwa Tarico gûcwa Caûrû noo. 26 Akûmûgwatithania baacookania nwee Antiokia naara aumîite. Kwogu Baranaba na Paûrû baathiria mwanka ku wabakîrutanaga antû gîkundi kîînene bara baarî bagûtuîka ba Mwathani. Na rîrî îgiita rîa mbere buru, irîo athingati banjîîrie gwîtwa n'antû "Akîrîstû."

27 Kagiita wa gaku iroria bimwe bia kuuma Njerucaremu biaya Antiokia. 28 Ûmwe waabio eetagwa Agabo. Atongoretue i Muuo ûmûtheru aaroria oona kûrî yûûra rîînene mûno rîkaaya nthîgûrû yonthe (na waabu yûûra rîru irîayire kagiita kara mûnene ûra weetagwa Kîraundia aathanaga Rooma.) 29 Eetîgîri ba Antiokia bonthe baagwatanîra woora muntû arute gantû kaganoona kûringana na inya ya muntû nûntû bwa gûtetheeria eetîgîri bara baatwîre Njundea. 30 Kwogu beethîrania bieywa biao baatûmîra Baranaba na Caûrû bairîra akûrû ba kanica.

Kûûragwa kwa Njakubu na kûthaîkwa kwa Petûrû n'Eronde

12 1 Kagiitaani wagaku mûnene Eronde nwee anjîîria kûnyamaaria akîrîstû. 2 Njakubu mûruagina wa Njoana akûgwatwa nang'eerirwe nkingo. 3 Eronde akwona ayaundi bara bangî bataarî akîrîstû bagîkeneera ûntû bûbu aagendeeria. Ntugû ya kûrea *kîatho kîa mîgaate îra îtaarî îmimbithie agwatithia Petûrû kinya wee.

4 Akũgwatwa, aingĩrwa nceera na aakabĩrwa n'ikundi bina bia acikaari bana, bana. Eronde aabangĩite woona ĩgiita rĩa kĩatho rĩathira irĩo akaaruta Petũrũ nceera, amuumagarie kĩrĩ antũ agambithue. 5 Ĩndĩ Petũrũ arĩ nceera woogu akĩrĩstũ bara bangĩ nwa baamũrombagĩra mũno.

Gũkuthũkua wa Petũrũ i *mũraĩka kuuma nceera

6 Kũrĩ ũtugũ mbere ya ntugũ ĩra Eronde aabangĩite kuumagaria Petũrũ kuuma nceera kĩrĩ antũ agambithua, watawĩthĩre Petũrũ aamaami gatagatĩ ga acikaari baĩrĩ agu aarĩ eemũthaĩke na nyororo ciĩrĩ na akarĩĩtue n'acikaari bangĩ barĩ mwĩrangoni wa nceera. 7 Amwe noogu *mũraĩka wa Mwathani aaya aarũngama gũku ndeeni ya kanyomba na weerũ bũnene bwathararia gũku ndeeni. Mũraĩka aaringaringa Petũrũ akĩmwĩraga, "ũka na mpwĩ!" Mũraĩka akũmwĩra ũgu, nyororo ĩra Petũrũ athaĩkĩĩtwe nacio njara ciakandũkana warĩru ciagwa nthĩ. 8 Mũraĩka eera Petũrũ, "ĩbĩthĩranie na wĩkĩre iraatũ biaku tũthi." Petũrũ aarũtha woogu. Muraĩka amwĩra kaĩrĩ, "ĩkĩra kabuuti gaaku nako, noonthingate." 9 Petũrũ aarũtha woogu eerirwe, rĩru amũthingata bauma baathi. Petũrũ ateetĩgagia kana waabu ibu gwakarĩkaga. Oonaga ta kirooto aarootaga. 10 Petũrũ na mũraĩka baakũrũka acikaari ba mbere na bangĩ kaĩrĩ, rĩru baakinyĩira mũrango wa cuuma woome buru wakuumagarũka. Nau waarugũka gungwa baakũrũka. Bathiite na barabara ĩmwe mbere ya bakoomoka bagwata yĩngĩ, mũraĩka aũra na Petũrũ atamwona kaĩrĩ, aatigwa wenka.

11 Rĩru irĩo Petũrũ aarĩcũkirwe eetĩgia bũra gwakarĩkaga auga, "Yĩĩ waabu ĩndĩ ngwĩtĩgia nũũma, Ngai nagũtũmĩite mũraĩka waake aaya gũntethia anduta nceera Eronde atikaũre naani na kenda ntakara bũra ayaundi bareerĩgĩĩrĩte ngaakara." 12 Akũmenyoogu ataarũngama bantũ angĩ. Aathiire mwanka kwa Maria gina wa Njoana Maariko kũra kwaarĩ na kĩrĩndĩ kingĩ gĩa antũ beethĩreene ku bakĩrombaga. 13 Petũrũ agũkinya aaringaringa mũrango arugũrĩrwa. Mwandĩkwa ũmwe wa mwarĩ eetagwa Ronda aathi kwĩgua nũũ amũrugũrĩra. 14 Akwĩgua i kanyua ga Petũrũ kaari aakena mũno acooka augĩĩtie rwĩro atarugũrĩite mũrango. Eera antũ i Betũro akũringaringa. 15 Akũbeera bamũũria, "Nũrĩ na nkoma?" Mwarĩ ũyu nwe aathi na mbere akĩbeeraga waabu nũũma. Antũ bamwĩra, "Nwanga ũkegua i mũraĩka waake."

16 ĩgĩĩta rĩru Petũrũ nwa aarĩ ome akĩringaringaga mũrango bamũrugũrĩra athũngĩra. Bakũrugũra boona waabu i Petũrũ waarĩ

baarigara mûno. 17 Petûrû aboonia na njara abeera, bakirîîrie abeera bwega bûra Mwathani amûrutanga nceera. Baakirîîria abaa rûgono. Akîthi aatiga abeera, "Mbîîrîraani Njakubu na akîrîstû bara bangî bamenye mantû mamu kinya bo." Auma kaîrî aathi gûntû kûngî.

18 Gûgûkea rûûni acikaarî baarigaranîra bakîûranagia nwa, "Nûû gûmba kûmenya bûra arathiire rûi?" 19 Eronde akûmenyithua kûûra gûku wa Petûrû kwa njîra îtakûmenyekana, aaruta watho auga nacwîgwe bwega. Petûrû aacwîgwa îndî bamûrute kû? Akûûra, Eronde aaruta watho acikaarî bara baamûkarîîtie bagwatwe bauge bwega. Gûgûtuîka gûtirî bu baumbûra Eronde akîîya kûthi Kaicaria auma Njundea aatiga auga acikaarî babu baûrawe.

Gûkua kwa Eronde

20 Watuîka Eronde naathûriirue n'antû ba Turo na Cindoni. Kwogu antû babu baabanga kûthi kûmwona bagwatanîra. Îndî mbere, baamba boona mûrûngamîîri wa kwa mûnene ûyu Eronde ûra weetagwa Burastû, boona kana akabateetheeria. Rîru baathi kwa mûnene bamûûria kana wegua ageetîgîra bagwatanîra nûntû nthîgûrû yao yeewatagia kwona irio kuumania na nthî yaake. 21 Ntugû îmwe ya ira antû beethîranaga, mûnene Eronde aarûngama eekîrîte nguo ciake cionene aarîria antû. 22 Antû bamûkeneera! Baaringa gîtuma bakîmugagîra bakîmûkumia bakiugaga nwa, "Mûnene wetû Eronde i Ngai ti muntû." 23 Warîra bakuugoogu mûraîka wa Mwathani nakûûya amûringania nthî nûntû bwa kwîbuanania na Ngai aarîwa i rûginyo aakua.

Gûcooka kwa Baranaba na Caûrû bwa Antiokia

24 Ntheto ya Mwathani yaathi na mbere gûtamba na antû bangî baingî nkûrûki bongeereka. 25 Baranaba na Caûrû baacookera agu Njerucaremu, baathi Antiokia amwe na Njoana Maariko.

Kûthuurwa na gûtûmwa kwa Baranaba na Caûrû

13 1 Baranaba, Cimioni (ûra weetagwa kîyirû,) Rûkia wa kuuma Kurene, Manaeni ûra waakûranîtie amwe na mûnene Eronde na Caûrû ibo baarî bamwe ba iroria na aarimo ba akîrîstû ba Antiokia. 2 Kagiita kamwe ibeepereetie biakûrîa kaingo baromba Mwathani. Muuo ûmûtheru aaria nabo abeera, "Ndekeriani Baranaba na Caûrû barute ngûgî îra mbaete." 3 Bakûrîîkia maromba mao baigîîra Baranaba na Caûrû njara, rîru babatûma baathi.

Baranaba na Caûrû bagûkinya Kupooro

4 Kwogu nûntû Baranaba na Caûrû ka baatûmirwe i Muuo Ûmûtheru baathi mwanka Cereukia baatwera meeri oogo mwanka gaicî geetagwa Kupooro. 5 Bagûkinyûka baatûmîria mûgambo wa Ngai iromberooni bia ayaundi bantû eetagwa Ceramicici barî na Njoana Maariko akîbagwatagia. 6 Baariûnga Kupooro yonthe bagîtûmagîria mwanka baaya gûkinya bantû eetagwa Papo. Aaga noo boonanîre na mûrogi ûmwe mûyaundi weebîtaga kîroria. Eetagwa Bariyecû. 7 Mûrogi ûyu aarî mûcoore wa mûnene Cerigio Paûrû wa giicî gîku kîeria. Aarî ûmûûme mûno. Kagiita kamwe mûnene ûyu eeta Baranaba barî na Caûrû nûntû neegagua akîenda bamûtûmîria kiugo gîku kîa Ngai Baatûmagîria. 8 Îndî kîroria gîku kîa ûrongo gîetagwa kaîrî Îrumu (riîtwa rîrî rîgîtaûrwa ikuuga mûrogi,) nwee athûûka mûno akîenda kûndûra mûcoore ûyu waake Cerigio Paûrû atigeetîgie. 9 Caûrû ûra kaîrî eetagwa Paûrû, aûyûrîtwe i Muuo ûmûtheru acûûba mûrogi ûyû kii amwîra, 10 “Wou ûrî mwana wa nkoma na mûnthû wa ûmma bunthe. Mantû maaku monthe i moorongo bwa kweneeria antû akî. I mwanka rî ûgaatiga gûtuikithia ûmma bwa Ngai ûrongo?” 11 Eteera îndî woone bûra inya ya Mwathani îgûkûrûtha. Nûkûra meetho nootiona weerû bwa riûa kagiita kaganoona mwanka rîra Mwathani akenda.

Warîru Îrima nakûûra meetho cwe. Anjîria kwondaondia agîcoa muntû amûgwata njara. 12 Mûnene Cerigio akwona ûgu Îrumu aakarire aamaka! Eetîgia Mwathani kuumania noogu aathoomire kîrî ûrutani bwake.

Paûrû na Baranaba baathi mwanka Antiokia ya Bicindia

13 Paûrû na acoore baake bauma Papo na meeri baathi mwanka Periga îra îrî nthîgûrû ya Bamburia. Aaga noogo bo baatigirwe i Njoana Maariko, wee acooka bwa Njerucaremu. 14 Nyuumaani Paûrû nabo bakuuma Periga baathi mwanka Antiokia, nthîgûrû ya Bicindia. Cabatû îgûkinya, baathi kûromba. Bagûkinya kîromberooni baakûrûka baakara nthî. 15 Ithoomo kuuma îbukuuni rîa *watho bwa Muca na maandîko ma iroria bikûrîkia kûthoomwa atongeeria ba kîrombero gîku babanenkeru kaanya ga kwarîria antû babeera, “Antû beetû, itûkûbûnenkeru kaanya gaka bwarîrie antû waya kwîgua kûrî mîgambo ya kûbaûmîria bûkwîgua bûrî neo.”

16 Paûrû aarûngama aûkîria njara akîbakeethia. Bagûkira anjîria kwaria auga, “Antû beetû ba Iciraeri na bwinthe bara bûkuthûkaga Ngai

nthikîiriani mbwîre. 17 Ngai wetû wa Îciraeri naataarire bacûûcû beetû naatharima antû beetû rîra baatwîre barî ageni nthîgûrû ya Miiiciri. Ngai aabarutire gûku nthîgûrû înu nûntû bwa inya yaake înene. 18 Na wana wegua bataarûngaga nîjîra bwega nainyîkîirie abamenyeera bantû a mîanka mîrongo îna wabarî rwanda. 19 Na akûthiria mîgongo mûgwanja îra yaatûûraga nthîgûrû ya Kaanani ayûkia nthîgûrû înu yaarî yao aanenkera antû baake îtuîka yao.

20 Mantû mamu monthe maayûkiirie bantû a mîanka magana mana ma mîrongo îtaano. Rîru Ngai acooka abaa agambithania bakûbatongoreria mwanka îgiita rîa *kîroria Camweri rîra 21 antû beerire Camweri abathuurîre mûnene wa kûbaatha. Irîo Ngai abeere mûnene weetagwa Caûrû wa Kuuci, wa mwîrîga weetagwa wa Benjameni. Caûrû aathanire mîanka mîrongo îna. 22 Ngai akûruta Caûrû ûneneeni aathuura Ndaundi atuîka mûnene wa antû baake. Ûûgû ibu Ngai augire mantûûni maake, 'Indarayire kwona Ndaundi wa Njecii nwee muntû ûra nkwenda nûntû nwa nwee ngwîtigia akaarûtha bunthe bûra nkenda.' 23 Na kumania na rûrîyo rwa Ndaundi, Ngai naareteere Aiciraeri mwonokia Yiesû, watabûra wîrane bwake bûkari. 24 Mbere ya Yiesû atiraaya anjîîria gûtûmîîria Njoana naatûmagîîria antû bonthe ba Iciraeri akîbeeraga beerire na ababaatithie. 25 Njoana arî akubî kûrîîkia ntûmîîri yaake naûiriirie antû, 'Kabûkûthûgaania ndîû? Niû ntirî ûra bûkûthûgaanîria. Ûyu aayîîte nyuma yakwa na niû ningwa ntirî mûganu kinya wa kûmûtharia ndigi cia iraatû, mmûruta bio.'

26 Aruayia, rûciaro rwa Îburaîmu na antû ba mîgongo yîngî bara bakîrîîte Ngai, ndîenda kûbûmenyithia atî i tiû tûtûmîrîtwe ntûmîîri îno ya wonokio. 27 Twaka antû ba Njerucaremu na anene baao baamenyaga kana Yiesû nwee mwonokia na rîra baamûtuîrîîre gûkua ka baingiirie maandîko ma iroria mara maathomagwa wakîra mûthenya wa cabatû. 28 Na wana kinya ûkeegua ibaagaga gâtûmi kîega gîa gâtûma aûragwa, baûiriirie Biratû arute watho bwa kûmûûraga. 29 Bakûrîîkia kûrûtha mantû monthe watabûra maandîko maatheru magweteete îgûrû rîa Yiesû, baamûyûkiirie bamwambûra kuuma mûtharabaani ûra baamwambîîte bamwîkîra nthikooni. 30 Îndî Ngai amûriûkia, 31 na waabu oonwa ntugû inyingî mma ibara baathiyaniirie nwee kuuma Gariiri kûthi Njerucaremu. Baba îndî ibo baûmba gûkûûyîîra kîrî antû ba Iciraeri.

32-33 Îndî tûrî aaga tûbûreeterete ntheto imbega îra Ngai eeranîîre na bacûûcû beetû bûrî wîrane neendî abwingîîtie Kîrî tiû

tûrî aana baao na njîra ya kûrîûkia Yiesû. Ûûgû ibu Cabuurî ciîrî yuugîte, 'Ûrî mwana wakwa, îmunthî ngûtuîka abaagu.' 34 Ûûgû nabu ibu Ngai augîte mantûûni ma kûmûrîûkia, atigaakare îrinyaani aaya kworera ku, 'Ngakûa ithaarimo biitheru na bia mma watabûra ndeerire Ndaundi nkamwaa.' 35 Na kwaria mma Ngai Aacooka kaîrî aagweta bantû angî îbukuuni warîru rîa Cabuurî auga, 'Ûtiireka mûruti ngûgî waaku ûmûtheru aaya kwora.'

36 Ndaundi akûrîûkia kûrutîra Ngai ngûgî kagiitaani gaake, naakuire, aathikwa wata booyûûe na kwora oora. 37 Îndî ûûgû tibu gwakarire kîrî ûra Ngai aariûkiirie. Wee atoora.

38-39 Îndî antû beetû tûrîenda bûmenye ûûgû, bûrîtûmîîrua mantû mama ma kûrekerwa kwa meeyia na njîra ya Yiesû *Kîrîstû. Na kwogu muntû wonthe ûrogeetîgia Yiesû, akaagîrithua mantûûni monthe. Na ûntû bûbû n'ûntû bûra *watho bwa Muca bwaremirwe kûrûtha. 40 Kwogu îîmenyeereeni gûtigaatuîkîke ibiû iroria bieraga rîra biaugire, 41 'Antû baba bûthekagîra ntûmwa cia Ngai. Rigaraani bûûre nûntû kûrî ûntû nkaarûtha ntugûûni cienu na ûntû bûbû bûtibwîtgîgia wana kinya muntû akabwîra.'"

42 Cabatû îkûthira, Paûrû na Baranaba bakiumagarûka antû babeera batikaarege kûûya cabatû înu yîngî, yaathingatîite babeera mantû mamu nkûrûki. 43 Paûrû na Baranaba bakwambîîria kûthi, ayaundi baingî mûno na ayunani bara baagarûkîite baatuîka ba ndini ya ayaundi babathiingata. Bathiîte, atûmwa babu Paûrû na Baranaba baaria nabo babeekîra wîru bakîbeeraga bakarage na ûtugi bwa Ngai.

44 Ntugû ya cabatû înu yaathingatîite îgûkinya, akubî antû ba taûni înu yonthe beethîrana kîromberooni kenda beegua kiugo kîa Mwathani. 45 Îndî ayaundi bakwona ûgu kîrîndî gîku kîaingîite bûgana, beegua rûriitho rûî. Bambîîria gûkararia bûra Paûrû eeraga antû na bamûrumanga. 46 Amwe noogu Paûrû na Baranaba baaria baûmîrîîtie nkûrûki bauga ûûgû, "Ikwenda kwa Ngai kiugo gîake kîbûkinyîre bûrî ba mbere. Îndî nûntû bûkûrega na bwona bûtiagîrîte kwona mwoyo wa tene na tene, gatûrekaneeni naabi tûthi kîrî antû ba nthigûrû cingî. 47 Mwathani aatwîrire ûûgû, 'Nkûthurîite ûtuîka weerû kîrî antû bonthe ba nthigûru na kaingo boona kaanya ga kwonoka.'"

48 Antû ba nthigûrû ingî bo rîra beegiirue kiugo kîa Mwathani, ibaakenire na baakumia ntûmwa înu ya Mwathani. Bara baathûrîitwe bakoona mwoyo wa tene na tene, ibatuîkire eetîgîri. 49 Kiugo kîa

Mwathani kîathi na mbere gûtamba bantû onthe gûntû gûku. 50 Îndî ayaundi nabo bengîra aka ba îweeta ba nthîgûrû ingî bara baakuthûkaga Ngai amwe na antû arûme bara kinya bo baarî ba îweeta. Baanjîîria kûthîînia Paûrû na Baranaba na babengatia, babengîria buru bauma ntûûra yao. 51 Paûrû na Baranaba nabo bakîthi baatiga babaturaturîra tîîri ya mbayo ciao, rûrî rwano rwa kûbakaania. Bakuuma agu baathiire mwanka Ikoniamu. 52 Îndî amwe noogu eetîgîri bara baatigirwe bakeneete na barî na Muuo ûmûtheru.

Bakûthi Ikoniamu

14 1 Rîra baakinyire Ikoniamu Paûrû na Baranaba baathiire baakûrûka Kîromberooni kîa ayaundi watawîthîre. Baaria rwaria rûmwe rwatûma ayaundi na antû ba nthîgûrû cingî baingî mûno beetîgia. 2 Îndî ayaundi bara baarî ndema kûbea bo boonia antû ba nthîgûrû cingî baregane na bûra Paûrû na Baranaba babeeraga. 3 Paûrû na Baranaba bataatiindanîra nabo. Baakara wanaagu kagiita kaaraaya ma wabagîtûmagîîria antû mantû ma Mwathani na bakîîgagua baûmîrîtie mûno. Mwathani noonaniirie waabu ntûmîîri îra baatûmagîîria yaarî ya mma rîra abeere inya ya kûringa biama na kwonania magegania. 4 Amwe noogu antû ba taûni înu bataarî kîmwe. Bamwe baagwatanagîra na antû ba nthîgûrû cingî bara ndema kûbea na bara bangî baagwatanagîra na atûmwa.

5 Mûthiani Ayunani na ayaundi bamwe baagwatanîra na anene baao baatua bauga bathîînie Paûrû na Baranaba, na babaringange na maiga. 6-7 Paûrû na Baranaba bakûmenya mûbaango ûyu, baakuthûka baathi bwa nthîgûrû ya Rikonia. Baatûmîîria ntheto îmbega taûni ya Rîstira na ya Nderibe na ntûûra ira ciarî akubakubî.

Paûrû na Baranaba barî Rîstira na Nderibe

8 Ikwaarî na muntû ûmwe wa taûni ya Rîstira, aaciarîîtwe atakûûmba kûthi na aatwîre akari ûgu. 9 Ntugû îmwe naakari nthî athikîîrîtie Paûrû agîtûmîîria. Paûrû amwona amûcûûba kii, oona yaûkû naarî na wîtîgio bwa gûtûma oorua. 10 Paûrû aaria nainya auga, “Rûngama, ûkinye nthî na magûrû maaku wengwa!” Muntû ûyu aûkîîra warîru, na aanjîîria kûthi.

11 Kîrîndî gîkwona ûgu Paûrû aarûthire kîanjîîria kûringa gîtuma na rwaria rwao rwa kîîrikonia gîkiugaga, “Ngai nirakarire ta antû. Icio ino!” 12 Beeta Baranaba Ceu, Paûrû nwee bamwîta Îrumu nûntû nwee aarî mwaria ûra mûnene. 13 *Mûthînjîri wa ngai îra yeetagwa Ceu aaya na

ndeedwa na maûa mwanka mwîrîgaani wa taûni înu, wee amwe na kîrîndî bakîenda kûrutîra Paûrû na Baranaba *kîgongwana.

14 Paûrû na Baranaba bakûmenya ibu mûthînjîrî ûyu wa ngai Ceu na kîrîndî kîene bendaga kûrûtha, baatembûranga nguo ciao, baugia rwîro beemina kîrîndîîni gîku gîa antû bengîrana nabo bakiugaga nainya, 15 “Tigaani! Naata bûkwenda kûrûtha? Wana tiû tûrî antû wata biû. Tûrî aaga nûntû bwa kûbûtûmîîria ntheto imbega kaingo bûtigana na mantû maathûûku ta mama bûtuîka antû ba Ngai ûra ûtûûruga mwoyo, na nwa wee mûûmbi wa îgûrû na nthî, maria, na into bionthe bira birî gûntû gûku. 16 Tene Ngai ataûragia bûra antû ba nthîgûrû nwa îrîkû baarûthaga. 17 Îndî amwe noogu twaka Ngai atoonanagia kwîthîrwa wake atwîreo nûntû bwa mantû meega mara abûrûthagîra ta kûbuurithîria mbura kuuma îgûrû, maketha namo akabwaa kagiita kaamo gaakinya, na irio akabwaa, na nkoro cienu nacio agaciûyûria gîkeno.”

Paûrû baatiga baathuura akûrû bagîcooka Antiokia

18 Îndî amwe noogu ikwaarî nainya mûno gûtigithia antû ûgu beendaga kûrûtha. 19 Ayaundi bamwe baaya baumîite bwa Antiokia ya Bicindia na Ikoniamu. Bakûûya, boonia antû gûtîrî bu Paûrû baabeeraga. Baatonyanga Paûrû na maiga. Bacooka bamûkururia bamûrutaruta ome ya taûni bakîthûgaanagia bakûmûûruga. 20 Îndî eetîgîri bara bangî bakwîithîrana bamûthiûrûûka, Paûrû aûkîîra na acooka bwa taûni na rûûni baathi na Baranaba bwa Nderibe.

Paûrû na Baranaba bacooka Antiokia ya Cîria

21 Paûrû na Baranaba baatûmîîria antû baingî mûno Nderibe, baatuîka eetîgîri. Kuuma agu baacooka baakûrûkîîra Rîstira na Ikoniamu mwanka Antiokia ya Bicindia. 22 Baaria mîgambo ya gwîkîra eetîgia ba taûni înu wîiru nkorooni ciao na babaûmîîria babeera bakarage na wîtîgio. Bagîtigana nabo babeera, “Twinthe nwa mwanka twone mathîîna maingî tûkîîya gûkinya ûneneeni bwa Ngai.” 23 Paûrû na Baranaba baathuura akûrû baganoona kuuma wakîra kanica taûniini inu na mûthia buru beeyinga kûrea bakîrombera akûrû babu. Baanenkanîra eetîgîri bonthe ûmenyeeriini bwa Mwathani ûra beetîgîtie.

24 Paûrû bakûgeendeera nthîgûrû ya Bicindia bagîtûmagîîria, baakinya gûntû weetagwa Bamburia. 25 Baatûmîîria bantû eetagwa Periga, baakûrûka baathi Ataria. 26 Kuuma agu baatwa meeri

baacooka Antiokia, ara baanenkanîrwe ûmenyeeriini bwa wega bwa Ngai kagiita ka mbere nûntû bwa ngûgî înu baarîkiirie.

27 Bagûkinya naagu Antiokia, baatua mûceemanio, beeta antû ba kanica ya bantû agu. Babaa ntheto babeera mantû mara monthe Ngai aatûmîite baûmba kûrûtha, na bûra Ngai aarugûrîre antû bara bataarî ayaundi njîra ya kwonokua. 28 Paûrû na Baranaba baakara na eetîgîri babu bantû a kagiita kaaraaya mûno.

Gûturania mbaara nûntû bwa ntaano

15 1 Antû bamwe baaya Antiokia baumîite Njundea. Banjîria kûrutana eetîgîri bakîbeeraga, "Twaanga bûgataanwa watabûra bûrî wîthîre bwa Muca, bûtiûmba kwonokua." 2 Ûrutani bûbu bwatûma Paûrû na Baranaba baturania mbaara imbîi nabo. Bagûkararania ûgu, Paûrû na Baranaba, amwe na eetîgîri baganoona ba kanica ya Antiokia baathuurwa n'akûrû ba kanica bathi Njerucaremu bakoone atûmwa na akûrû noo nûntû bwa ûntû bûbu.

3 Kanica yabaumagaria na yabeera bathi bwega. Bakûthi baagendeera Boinîcia na Camaria bakîiraga eetîgîri bûra antû ba nthîgûrû cingî bagarûkîite baatuika antû ba Ngai. Eetîgîri bonthe bara beegiirue ûntû bûbu baakeneera bu mûno. 4 Bagûkinya Njerucaremu, baagwatwa ûgeni i kanica yonthe, atûmwa na akûrû beene. Babeera mantû monthe mara Ngai aarûthîite gûkûrûkîira kîrî bo. 5 Eetîgîri bamwe ba gîkundi gîa *abaricai baarûngama bauga, "Nwa mwanka antû ba nthîgûrû ingî bataanawe na barutanwe bathingatage *watho bwa Muca." 6 Atûmwa na akûrû bagwatanîra baatua mûceemanio wa kwarîria ûntû bûbu. 7 Nyuma ya gûkararanangia kagiita kaaraaya ma, Petûrû aarûngama auga, "Tigaani mbwîre wana biû ibwiyî bwega atî Ngai nanthurire kuuma woo tene gatîgatîini keenu kenda ntûmîria ntheto imbega nabo kenda antû ba nthîgûrû ingî beegua na beetîgia. 8 Nwee Ngai ûra wiyyî bûra mathûgaania ma antû makari noonaniirie nabeetîgîrîtie barî antû ba nthîgûrû ingî woogu rîra aabeere Muuo Ûmûtheru wana bo watabûra aatwere na tiû. 9 Atoonania mwanya naati nwa aniini. Aabarekeere meeyia maa nûntû bwa gwîtigîa kwaao. 10 Aabu îndî rî, ikî nûntû bûkûgeria Ngai bûgîaîkia eetîgîri mûrigo ûra bacûûcû na tiû beene twaremirwe igûcukamata? 11 Ntikwona bûbu bûrî bwega nûntû twîtigîtie na twonokeetue n'ûtugi bwa Mwathani Yiesû watabo."

12 Kîrîndî kîonthe gîakira kîthikîria bwega Paûrû na Baranaba bakîbeera biama na iriga bira Ngai aarûthire kîrî antû ba nthîgu ingî akîbatûmagîra.

Rwaria rwa Njakubu

13 Paûrû na Baranaba bakûrîkia kwaria, Njakubu aarûngama aaria auga, "Itû aruayia thikîrîiani mbwîre. 14 Mbuga Cimioni akûrîkia na kûbwîra bûra Ngai oonaniirie wendo bwake kîrî antû ba nthîgûrû ingî rîra aataarire bamwe baao batuîka antû baake. 15 Ûntû bûbu ibûkûgwatanîra kûrû na mîgambo ya iroria îra yandîkîtwe *maandîkooni mara matheru îkiugaga, 16 'Nyuma ya mantû mama ngaacooka mbûkîirie mûciî wa Ndaundi ûra waraganîte na ncucookanîrie. 17 Ikenda antû bonthé ba nthîgûrû ingî bagacwaga Mwathani. 18 Ûûgû ibu Mwathani augîite ûra ûtûmîite ûntû bûbû bûmenyekana kuuma woo tene." 19 Njakubu aathi na mbere abeera, "Niigû bûra nkwoona, nûûgû, menyaani tûthîînia antû bara bagarûkîrîte Ngai barî ba antû ba nthîgûrû ingî woogu. 20 Îndî tûbandîkîreeni baarûa tûbeere batikaarîe irio biîkîre mûgiro nûntû bwa kûrutîra ngai boorongo. Na kaîrî tûbeere batigaatuîke atheria, batikaarîe nyama cia nyamû nwa îrîkû îrîîmbite kana banyua nthakame, 21 nûntû *watho bwa Muca ibûtûmîîrîtue mûno mataûniini na ibûthoomagwa iromberooni wakîra ntugû ya cabatû."

Baarûa kîrî eetîgîri ba nthîgûrû ingî

22 Atûmwa, akûrû na kanica yonthé baagwatanîra boona bataare antû kuuma kîrî bo, babatûme bathiyanie Antiokia barî na Paûrû na Baranaba. Kwogu irîo baataarire Njundaci ûra kaîrî eetagwa Baricaba na Cairaci. Njundaci barî baîrî na Baricaba baarî atongoria ba bara bangî. 23 Baarûa îra baatûmirwe neo baira yaugaga ûûgû,

"Tiû tûrî atûmwa na akûrû itûkûbûkeethia aruayia bara bûtwîre Antiokia, Cîria na Kirikia. 24 Itûreegiirue kûrî antû baraumire naaga wetû baaya naagu kwenu babûthîînia na babûthûûria na mîgambo îra baabwîraga. Tûtiraiyî na titiû tûrabatûmîite. 25 Tûkûmenyoogu irîo tûrakomanire twinthe na twaagwatanîra tûrî amwe, twabûtaarîra antû baganoona twabatûma kîrî biû, baayania na eendwa beetû tabo Baranaba na Paûrû 26 bara batamakaga ibûra bagaakara nûntû bwa gûtambia riîtwa rîa Mwathani wetû Yiesû Kîrîstû. 27 Kwogu itûkûbûtûmîra Njundaci na Cairaci. Nabo bakabûtarîîria barî bongwa mantû wa mama tûbwandîkîrîte. 28 Tûrî amwe na Muuo Ûmûtheru itûragwatanîire twona tibweega kûbwaîkia mûrigo gûngî tatiga mawatho mama maakai îndî ma gîtûmi mûno. 29 Bwambere, menya bûkaarîa irio biîkîre mûgiro nûntû bwa kûrutîra ngai ciorongo. Bûtikanyue nthakame, bûtikaarîe nyama cia

nyamû nwa îrîkû îrî îmbite yaûragwa, na bûtigatuîke atheria. Wegua bûrûthîite ûntû bwega ûkaaya kwîgua bûkaathingata mantû mama twabwîira. Ibwegani!”

30 Bara baatûmîitwe banjîiria rûgendo baathi mwanka Antiokia. Bagûkinya beethîrania eetîgîri bonthe, babanenkera baarûa îra. **31** Eetîgîri bakûmîthoma, beegua îkîbeekîra wîiru nkorooni ciao na baakena mûno. **32** Njundaci na Cairaci bara baarî iroria baaria nabo kagiita kaaraaya mma bakîbeeraga mîgambo ya kûbeekîra inya na wîru nkorooni ciao. **33** Bagûkaranangia bantû a ntugû iganoona, ba Njundaci baabanga gûcooka kîrî bara baabatûmîite. Eetîgîri babu ba Antiokia babeera ibathi bwega na ûkiri.¹ **34** Îndî Cairaci wee abanga gûtigwa.

35 Paûrû na Baranaba kinya bo baatigirwe naagu Antiokia, bakîrutanaga na bagîtûmagîiria kiugo kîa Mwathani barî amwe na antû bangî baingî.

Kwaathûkana wa Paûrû na Baranaba bakûtheta

36 Nyuuma ya ntugû iganoona, Paûrû eera Baranaba, “Tûcooke taûni ira cionthe twatûmîirie kiugo kîa Mwathani, tûriûngîre eetîgîri tûmenye bûra bathiite na mbere.” **37** Baranaba neendaga bathi na Njoana Maariko, **38** îndî Paûrû nwee atendaga bathi nwee nûntû mbere naarî akûrega kûgwatanîra nabo baruta ngûgî, aathi abatiga rîra baarî Bamburia. **39** Paûrû na Baranaba baakararania agu mûno na baarega kûgwatanîra cwe. Baathûkana. Baranaba aayûkia Njoana Maariko baatwa meeri baathi Kupooro. **40** Paûrû nwee aathuura Cairaci, na mbere ya batirathi eetîgîri ba Antiokia babaroombera batongorua n’ûtugi bwa Ngai. **41** Paûrû baathi baagendeera Cîria na Kirikia bagîikagîra makanica inya.

Kûthi wa Timothî na Paûrû barî na Cairaci

16 **1** Paûrû baathi Nderibe. Bacooka baathi Rîstira, beethîra muntû ûmwe waarî mûkîrîstû weetagwa Timothî. Gina aarî mûkîrîstû kinya wee na aarî mûûyaundi îndî îthe aarî mûûyunani. **2** Akîrîstû bonthe ba Rîstira na ba Ikoniamu iboonaga Timothî aarî muntû wa Ngai. **3** Nûntû Paûrû nendaga bathi nwee oona ikaaba amûtaane. Amûtaana nûntû antû bonthe ibaiyî îthe aarî mûûyunani.

¹Aandîki bamwe iboongereete gîcuncî gîkî:

4 Baathi bakîîraga eetîgîri ntûûraani cionthe ira baakûrûkagîîra mantû mara atûmwa, na akûrû baatuîte barî Njerucaremu, bakîbeeraga bamaathîkîre. 5 Mekanica maathi na mbere kwongeereka gûntû gûku kunthe na maarikia wîtîgio nkûrûki.

Kîoneki gîa Paûrû arî Tiroa

6 Bakuuma agu baathi bakûrûkîîra nthîgûrû ya Burugia na ya Agaratia nûntû Muuo ûmûtheru atendaga batûmîîria nthîgûrû ya Îcia. 7 Bagûkinya mwankaani wa Mîcia, benda kûthi bwa Bethania îndî bûtaûmbîka nûntû Muuo ûmûtheru wa Yiesû atendaga bathi bu. 8 Baakûrûkîîre Mîcia mwanka baakinya bantû eetagwa Tiroa. 9 Ûtugû bwa ntugû înu baakinyire Tiroa, Paûrû oonua kîoneki akîonaga mûmakendonia ûmwe aayîite aarûngama mbereake akîmwîraga, 'Itû ncû wetû ûtûteethie!' 10 Nûntû bwa kîoneki gîku Paûrû ooniirue, twathûgaania twona i mûbango wa Ngai tûthi Makendonia tûgatûmîîrie nkuma îmbega kîrî antû ba noo.

Kûgarûka kwa Rîndia

11 Twaumire Tiroa na meeri twathi mwanka Camothirike. Gûgûkea rûûni rûkîîrî twathi twakinya Neoborici. 12 Kuuma Neoborici twathi na magûrû mwanka Biribi, ntûûra îra nene rûtereeni rûru rwa nthîgûrû ya Makendonia. Ntûûra înu ya Biribi yaathagwa N'aroma. Itwakarangire ntûûra înu ya Biribi bantû a ntugû iganoona.

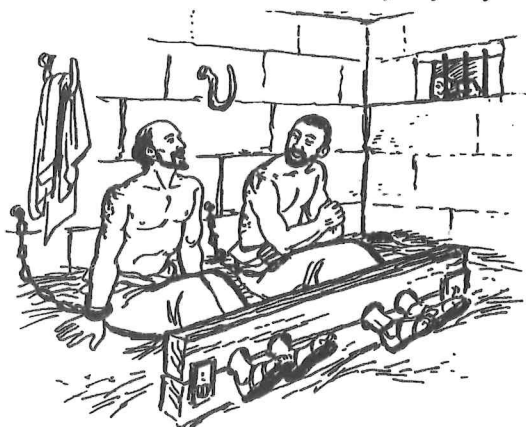
13 Ntugû ya cabatû îgûkinya, twaumagarûka taûni înu twatamba na îkumbo rîa muuro tûgîcwaga ara ayaundi ba ntûûra înu beethîranaga nûntû bwa maromba maa. Tûgûkinya bantû agu twakara nthî. Twatûmîîria eekûrû bara baayîite marombaani mamu. 14 Ûmwe wa eekûrû babu aarî mwekûrû weetagwa Rîndia wa kuuma gûntû gwetagwa Thiatira. Aarî mûbiacaara wa nguo cia rangi ya ûkûyû îra ciarî goro mûno. Aarî mwekûrû waakîrîite Ngai. Tûkûbatûmîîria Mwathani arugûra nkoro yaake atûthikîîria, eegua bunthe bûra Paûrû augaga. 15 Tûkûbabaatithia, wee amwe na antû ba mûciî gwake atûkinyîîria tûthi gwake agîtwîraga, "Wegua ibûkwona ndî mwîtigia Mwathani, ncûni tûthi gwakwa." Mwekûrû ûyu atendaga Tûrega. Kwogu naati twetîgîîria.

Paûrû na Cairaci barî nceera

16 Ntugû îmwe tûthiite maromba twarîîkana na kamwarî kamwe nkombo, na kaarî na muuo ûmûthûûku na gîatîmaga karoreria antû. Eene ko iboonaga mbia inyingî mûno kuumania nako nûntû bwa

kûringîria antû. 17 Kaarî gaku gagûtwona gatuuma nyuma watûthiite twinthe gagîtûmagîiria nainya gakiugaga, 'Antû baba bûkwona n'aruti ngûgî ba Ngai ûra mûnene mûno. Baribûtûmîiria bûmenya bûra bûmba kwonokangua!' 18 Warîonthe rîra karatwona, gakauga woogu kaugaga. Paûrû akûgwatwa imûthûûro aûndûkania nako, aagondokera kîrundu gîku kaarî nakîo akîîra, "Ndakwîra guume kîrî kaarî gaka wendî ûgu ngîtûmagîira inya ya riîtwa rîa Yiesû *Kîrîstû!" Warîru kîrîndu gîku kîauma kîrî ko. 19 Eene kaarî kara bakûmenya gatibathûkûmîra kaîrî, baagwata Paûrû na Cairaci babaira kootiini batuîrwa. 20 Bakûbairîra mûgambithania bauga, "Antû baba n'ayaundi 21 natûtiiyî ikû baumîite bakîîya gûtûtanga tûrî wetû bagîtûmagîiria mantû matarî wîthîre bwetû. Tiû tûrî Arooma na i mantû mataûmbîka. Arî tûtiendoogu!" 22 Kîrîndî kîonthe kîaûmbûkîra Paûrû na Cairaci gîkîringaga gîtuma bûûf kwonania mûthûûro waao.

Agambithania baatembûrangîra Paûrû na Cairaci nguo ciao ciatuîka ncaang'e na baaruta watho bauga baringwe ibooko. 23 Paûrû na Cairaci baakinyangwa bûûf na ibooko. Rîru baingîrwa nceera. Mûcikaarî eerwa abaingîre ku bwega naakarîe mûrango ûyu. 24 Mûcikaarî ûyu akwegwa watho bûbu aathûkia Paûrû na Cairaci abaingîra kanyomba ka ndeeni naabathaîka magûrû maa mîgogooni yîîrî îmîrito bûûf îra bataûmba nwa kûmîenyenyia yuuma ûtegeto.

Paûrû na Cairaci bakiinîra Ngai barî bathaîke nceera (16:25)

Kîama kîra kîaringirwe nceera

25 Ûtugû gatî Paûrû na Cairaci ibainagîra Ngai nyîmbo na bakîrombaga, agwate bara bangî nabo bathikîrîitîe bûra baugaga.

26 Paûrû na cairaci bakiinaga woogu na bakirombaga Ngai, nthîgûrû yainaina. Nceera yainaina yenda kwomokaanga. Mîraango yonthe yaarugûka na nyororo ira agwate baathaîkîîtwe nacio cionthe ciakandûkana.

27 Mûcikaarî ûrwakarîîtie ba Paûrû akuumbuthûka, oona mîraango îrî mîrugûku aamenya tîîndî baumire baathi. Aacomooru rûûyiû rûra aarî naru akîenda kwîbûraga. 28 Paûrû akwona amugîîria nainya îra nene amwîra, "Menya wîbûraga itû! Gûtirî wee ûraûra. Tûrîa twinthe!"

29 Mûcikaarî ûyu eetia rûmonjo augia rwîro, athûngîra nceera ndeeni eeturania nthî magûrûûni ma Paûrû na Cairaci akiinainaga. 30 Agûûkîra aumagarûkania ome nabo barî baîrî akîbeeraga, "Ntikûbûûria anene, naata mbûmba kûrûtha Ngai akambonokia?"

31 Paûrû bamûcookeria bamwîra, "Ûkeegua nûkwenda kwonokua, îtîgia Mwathani Yiesû, nookonokua amwe n'antû baaku." 32 Paûrû na Cairaci baatûmîîria mûcikaarî ûyu, bamwîra kiugo kîa Mwathani amwe na bara bangî baarî nyombeenu yaake baarî. 33 Amwe na gûtuga kwene, mûcikaarî ûyu abathambia ironda bira baarî nabio, na warîru nabo bamûbaatithia amwe na antû baake bonthe. 34 Nyuumaani mûcikaarî ûyu aira Paûrû waake mûciî kungwa, na abaa irio baarîa. Wee amwe na antû baake baakeneera kwonokua kwao, beetîgia Ngai, na baatuîka baake.

35 Rûûni rûkîîrî agambithania bara ba Arooma, baatûma akaria nceera bauga, "Antû bara ibarekue, bathi."

36 Mûcikaarî ûra aathi eera Paûrû, "anene baaruta watho bauga woû na Cairaci bûrekue, bûthi. Kwogu nwa bûthi na îthiini nookiri!"

37 Paûrû aûria acikaarî bara baaretire ntûmwa, "înaata bwerwa î? Îgûtirî mabîtia tûroonwa namo na baratûringithiirie ibooko mbere ya antû batûtuîrîîrîite na tûrî Arooma natiû! Na bacooka îndî batûraaria îndî îndî irîo bakwenda gûtûrekia na witho tûthi! Arî, gûtirî ûntû ta bûbu! Anene babu bongwa ibaaye batwîre na batuumagarie."

38 Acikaarî bara baaretire ntûmwa baacooka beera anene ba Arooma mantû mamu. Anene bakwîgua Paûrû na Cairaci baarî Arooma kinya bo, baamaka. 39 Kwogu beetîgîîria, baathi babaroomba ûrekeri na babaumagaria babaruta nceera babeera bathi baume taûni înu. 40 Paûrû na Cairaci baathi mwanka kwa Rîndia. Bagûkinya beethîra akîrîstû bangî ku. Baaria nabo mîgambo ya kûbeekîra wîîru nkorooni ciao rîru bo babatiga baathi.

Ntûmîiri ya Paûrû Thecaronike

17 **1** Paûrû na Cairaci, baakûrûkîîra taûni ya Ambiboori na ya Aboronia baathi mwanka taûni ya Thecaronike ara kwarî na kîrombero kîa ayaundi. **2** Baathi baathûngîra ku Paûrû aaranîria na antû agîtûmagîra *maandîko maatheru watabûra aamenyeretie warîra îgiita arathi kîromberooni. Cabatû wa ithatû ithingateene Paûrû **3** abaciûrîra na aboonia atî ikwarî na gîtûmi kîa Mecia kûûragwa na ariûka. Paûrû abeera, “Yiesû ûyû nkûbûtûmîîria nwe Mecia.” **4** Ayaundi bamwe beetîgia, baagwatanîra na Paûrû na Cairaci. Naka wana kinya aka ba îweeta baingî ma amwe na ayunani bara baarombaga Ngai ibeetîgiirie na baagwatanîra na Paûrû.

5 Îndî ayaundi bakwona ûgu beegua rûriitho. Baathi thokooni beethîrania ntûrîka. Baaya nacio barî mûkondo baûkia gîtuma taûni yonthe. Baithûka mûciî wa muntû weetagwa Njaaconi bakîthûgaanagia iku Paûrû na Cairaci baarî babaruta ome babatura. **6** Bakûbaaga ku baagwata Njaaconi na eetîgîri bara bangî baarî amwe nwee babakuruthûra, babaruta ome mwanka kwa anene bakîringaga gîtuma bakiugaga, “Antû bara bakûthi bagîûkagia thîîna gûntû kunthe îndî ibo baba aaga **7** na Njaaconi nwee arabaigîite nyomba yaake. Bontho ibaunîite watho bwa mûnene wetû Kaicaarî nûntû bariuga kûrî na mûnene gûngî ûwîtwâ Yiesû.” **8** Mîgambo înu baugire yaatûma anene na kîrîndî kîene kîng’enta. **9** Anene beera Njaaconi na bara bangî baarî nabo barute baini. Bakûruta baarekua.

Bagûkinya Berea

10 Gûgûtuga, eetîgîri beera Paûrû na Cairaci ibathi Berea. Bagûkinya noo baathi kîromberooni kîa ayaundi. **11** Antû ba Berea ibaarî beega nkûrûki ya ba Thecaronike nûntû ibaathikagîîria bûra bakwîrwa batarî na thîîna. Iboonanagia barî na nkoro ya kwenda kûmenya nkûrûki na wakîra ntugû baayûkagia maandîko maatheru bakamacûnkûûna nkûrûki bakîenda kwona waabu kana bûra Paûrû na Cairaci baabeeraga n’ûma. **12** Ayaundi baingî ma naka na aka bamwe ba îweta Ayunani ibeetîgiirie. Kinya arûme bamwe Ayunani wanabo ibeetîgiirie.

13 Ayaundi ba Thecaronike bakûmenya Paûrû naatûmagîîria kiugo kîa Ngai Berea, baathi noo. Banjîria gwîkîra antû ûgîti na bakîbengagîra. **14** Eetîgîri bara Paûrû baarî nabo bamuumagaria na mpwî, aathi akubî na rûteere rwa îria îndî Cairaci na Timothî bo baatigwa Berea. **15** Eetîgîri

babu baumagarĩtie Paũrũ bamwira mwanka taũni ya Athene. Bagĩcooka Paũrũ abatũma abeera Cairaci na Timothĩ batigaakarange ibamũthingate na mpwĩ bũra gũkĩũmbĩka.

Rwaria rwa Paũrũ na antũ ba Athene

16 Paũrũ arĩ taũni ya Athene eetereete Cairaci na Timothĩ baaya, eegua aathũũra mũno akwona bũra antũ baacaite mĩbuanaano ya ngai ira baarombaga. 17 Aathi kĩromberooni aaranĩria na ayaundi amwe na ayunani bara baarombaga Ngai. Na wakĩra ntugũ, Paũrũ aathiyaga thokooni akaaranĩria na antũ bonthe bara baamũthikagĩria. 18 Gĩkundi kĩa muntũ weetagwa Epekurio¹ na bangĩ beetagwa Citoiki² banjĩria gũtũrania mbaara nwee. Bamwe baao baũria, “Naata indĩ ũyũ nwee aayĩite gũtũringĩra gĩtuma aaga agĩtwĩraga?” Bamwe banjĩria kuuga, “Oo, i mantũ ma ngai ingĩ ingeni agĩtũmĩria.” Baugire ũgu nũntũ Paũrũ aatũmagĩria mantũ ma Yiesũ na kũriũka waake. 19 Kwogu baayũkia Paũrũ bamwira kĩamaani gĩetagwa Ariobago, bauga, “Tũrienda kũmenya n’ũrutani bũbi bũbũ ũkwaragĩria. 20 Mantũ mara twĩgiirue imaageni na twenda mũno kũmamenya nkũrũki.” 21 (Antũ ba Athene na ageni beene bara baatwĩre ku ibendeete mũno kwĩrana ntheto kana kwĩrwa ira ciayaga ingeni.)

22 Paũrũ aarũngama mbere ya kĩama gĩku kĩa Ariobago auga, “Ndaaraitĩria ũgu inkwona biũ antũ ba Athene bũrĩ antũ ba ndini mũno, 23 nũntũ nkũriũngariũnga taũni ĩno yeenu indarakũrũkagĩra gũntũ kũra bũroombagĩra na ndoona irĩ ĩmwe yandĩkĩtwe agu ĩgũrũ, ‘Kĩrĩ Ngai ũra ataiyĩkeene.’ Ngai ũyu bũrombaga bũtaiyĩ nũũ, nwee nkũbũtũmĩria bũmũmenya. 24 Ngai ũra waũmbire nthĩ yonthe na bionthe bira birĩ ku nwee Mwathani wa ĩgũrũ na nthĩ na atikaraga iromberooni bira antũ baakĩite bongwa na njara ciao. 25 Gũtirĩ gĩntũ antũ bamwa atarĩ nakĩo nũntũ nwee weeyaga antũ mĩruke ya gũkuuyia, agatũma batũũra mwoyo na akabaa into bionthe. 26 Nwee waũmbire antũ ba nthĩgurũ cionthe kuuma kĩrĩ muntũ ũmwe na aatũma batũũra nthĩgurũ yonthe. Ngai nambĩite aatua magiita ma mantũ na kũra antũ mwanya, mwanya bagaatũra. 27 Aũmbire antũ bonthe barĩ na nkoro ya kũgeria kũmũmenya na bwaũmbĩkana kĩrĩ kwondaondiani kwao bamũkinyĩra. 28 Tũtũũraga na

¹Baba n’antũ bara baathingataga ũrutani bwa Epekurio ũra aarutanaga atĩ gĩkeno ikĩo weega bunthe bwa mũtũũrĩre wa muntũ.

²Baba nabo baathingataga ũrutani bwa muntũ weetagwa Ceno ũra waarutanaga atĩ gĩkeno kĩonekaga kĩrĩ muntũ ũra atarĩ na thĩĩna kana ũrũrũ.

tûkanganga nûntû bwake. Naka wana akûrû bamwe beenu ibaugire, 'Wana tiû tûrî twana twake.'

29 Kwogu ûkaaya kwîgua tiû tûrî twana twake, t'ûntû bwega kûthûgaanîria Ngai arî ta gîntû kîa thaabu kana gîa betha kana arî ta iiga rîa mûthemba nwa ûrîkû rîrî rîrûthe na ûbundi bwa njara cia muntû. 30 Karaaya Ngai ataataragîra antû mothûûku maaô nûntû bataamwiyî îndî îndî arîatha antû ba gûntû kunthe akabeera ibaume mîtugooni ya kûrûthaga meeyia. 31 Na narîkîîtie kûbanga ntûgû îra akagambithia kîrîndî kîonthe agîtûmagîra ûmma na muntû ûmwe ûra aathuurire. Na Ngai noonaniirie kîrî antû bonthe atî waabu ibu akaarûtha ûgu nûntû naariûkiirie muntû ûyu."

32 Antû bamwe ba bara baathikîrîîtie Paûrû akîbaarîria bamûthekeera mûno bakwîgua akîgweta mantû ma kûriûka kwa muntû arîkîîtie na gûkua. Îndî bamwe baao bo beera Paûrû, "Twenda kaîrî kwîgua ûgîtwîra mantû mama." 33 Kuuma agu kîamaani gîku Paûrû abatiga aathi. Antû bamwe ibatuîkire eetîgîri baagwatana na Paûrû. 34 Bamwe ba antû baba baarî muntû mûrûme weetagwa Ndioniciû na waarî wa kîama na ûra gûngî aarî mûka weetagwa Ndamaarici na bangî nabo.

Paûrû akûthi Korinitho

18 1 Paûrû akuuma Athene, aathiire mwanka taûni yeetagwa Korinitho. 2 Akûthi noo inoo oonanîire na mûyaundi ûmwe weetagwa Akuira. Akuira, aaciariîrîtwe Bonto. Wee amwe na mwekûrû waake ûra weetagwa Biriciira, bataarî bagûkaranga kuuma bagûkinya, baumîite nthîgûrû ya Itaaria naara baarî mbere ya ayaundi bonthe batireerwa i mûnene Kiraundia baume taûni ya Rooma. Paûrû akûthi kûbariûngîra, 3 aakaranga nabo bagîtumaga marema nûntû baarî atumi ba marema wa ta wee. 4 Na wakîra ntugû ya cabatû Paûrû aathiyaga kîromberooni rîonthe akaaranîria na ayaundi na ayunani agîcûûgia kûbagarûra.

5 Rîra Cairaci na Timothî baakinyire baumîite Makendonia, Paûrû aarekana na ngûgî ira ingî cionthe, aatua gûtûmîîria na gûkûyîîra akî akîonagia ayaundi bwega atî Yiesû nwee Mecia. 6 Îndî ayaundi bakûregana nwee na baatua kinya kûmûrumanga, nwee abaturaturîra tîîri ya nguo ciake akîbeeraga, "Îndî wana bwaûra ibiû bwingwa bûgeeta nûntû niû nkwingia bwakwa. Kwanjîîria îndî nkaathi gûtûmîîria antû batarî ayaundi."

7 Paûrû akuuma aathamîra mûciî wa muntû ataarî Mûyaundi aatwîre wagu akubî. Muntû ûyu eetagwa Taitaci Njasitaci na aarî

mûrombi Ngai wa ma. 8 Îndî mûtongoria ûmwe wa kîrombero gîku weetagwa Kiricibo, wee amwe na antû ba mûciî waake na bonthe bara baakaraga waake beetîgia Mwathani. Akorinitho bangî baingî kinya bo bakwîgua ntûmwa beetîgia na baabaatithua.

9 Ûtugû bûmwe Paûrû oonua kîoneki Mwathani akîaragia nwee amwîra, "Menya ûmaka. Îthi mbere na gûtûmîîria ûtagûtiga 10 nûntû ndî amwe naagwe. Gûtirî muntû nwa ûrîkû wenda kûgeria nwa gûgûtongithia nûntû antû baingî aaga taûni îno n'antû baakwa."

11 Kwogu Paûrû aakara waakîrutanaga antû kiugo kîa Ngai bantû a mwanka na nucu.

12 Rîra Gario aathanaga Akaaya, ayaundi baagwatana barî amwe baabanga, baagwata Paûrû bamwira kootiini. 13 Bamûthitanga bakiugaga, "Muntû ûyû arîeneeria antû akîbeeraga, barombe Ngai na njîra îtarî îmbega na îkûregana na watho."

14 Warîra Paûrû akîenda kwaria mûnene Gario eera ayaundi babu baathitangîite Paûrû ûûgû, "Tigaani mbwîreeni. Ûkaaya kwîgua ka bûkûmbîîra muntû ûyû i kûbîtia abîtîtie kana abûcegeera ndabûthikîîria. 15 Îndî îndî nûntû i mantû ma mîgambo, mariîtwa na watho bwenu, thiriani mamu mantû bwingwa. Niû ntiûmba kûbûgiitîra îgamba ta rîru." 16 Gario abengatia abeera bathi, baume kootiini. 17 Nabo ayaundi babu baumbuthûkania na Cocithene ûra waarî mûtongoria wa kîrombero, bamûgwata bamûturîra wagu ome ya kooti îndî mûnene Gario ataatinanîra nabo.

Gûcooka wa Paûrû Antiokia

18 Paûrû baakaranga na eetîgîri ba taûni ya Korinitho bakîîya kûbatiga bathi bwa taûni ya Kenkiiria ara Paûrû eenjeerwe ntundu nûntû kûrî wîrane aarî nabu na Ngai. Nyuma yoogu Paûrû, Biriciira na mûkûrû waake Akuira baatwa meeri baathi bwa nthîgûrû ya Cîria. 19 Bagûkinya taûni yeetagwa Ebeeco, Paûrû baatiganîra oogo na Biriciira na Akuira. Aathi kîromberooni, baaranîria amwe na ayaundi bara baarî ku. 20 Ayaundi babu ibendaga Paûrû akarakara nabo nkûrûki îndî Paûrû oona bûtaûmbîka. 21 Akîthi aatiga abeera, "Nkaaya kaîrî wegua i kwenda kwa Ngai." Aathi aatwa meeri, auma Ebeeco.

22 Bagûkinya Kaicaria Paûrû aakinyûka, aathi mwanka Njerucaremu kûriûngîra akîrîstû na akîbakeethia. Akuuma agu aathi Antiokia. 23 Agûkaranga Antiokia aathi kaîrî, agendeera gûntû na gûntû nthîgûrû ya Garatia na Burugia agîîkagîra eetîgîri wîru.

Gûtûmîria kwa Abooro Ebeeco na Korinitho

24 Mûyaundi ûmwe weetagwa Abooro aaya Ebeeco. Aaciarîrîtwe Aregicandiria. Aarî muntû wa kanyua karî mûrîo na waiyî *maandîko maatheru bwega. 25 Naarî ûmûrutane mantû ma mwathani na aatûmagîria mûno atarî na mathee. Aarutana antû mantû ma Yiesû mara aiyî na waabu atakûbîtia. Îndî nwa bûra aiyî ûbaatithio bwa Njoana bunka. 26 Biriciira na Akuira bakwîgua Abooro agîtûmîria kîromberooni bwega na arî na ûcamba bamûthookia mûciî kwao na bakûthi bamûrutana mantû ma Ngai bwega nkûrûki.

27 Abooro akûgwetera eetîgîri bara bangî abeera nakwenda kûthi bwa Akaaya, bamwîkîra wîru mûno na bandîkîra eetîgîri ba naagu Akaaya baarûa bakîbeeraga bagwate Abooro ûgeni bwega. Baanenkeru yoo Abooro athi neo. Abooro agûkinya naûmbire gûtethia bara baarî bagwîtîgîra gûtuika eetîgîri nûntû bwa weega bwa Mwathani. 28 Nûntû bwa bûra aûmbire kûgamba na ûcamba, nooniirie ayaundi atî waabu kûringana na maandîko maatheru Yiesû nwee Mecia.

19 1 Kagiita kara Abooro aarî Korinitho, nwee Paûrû irîo aakûrûkîre bwa neegûrû, aaya kuumîra Ebeeco. Agûkinya Ebeeco eethîra eetîgîri bamwe banoogo. 2 Paûrû abaûria, “Anga bûrendamîrwa i Muuo ûmûtheru rîra bwetîgiirie?” Nabo bamûcookeria, “Arî. Wana kwîgua tûteegua gîntû tagîku ûgwîta Muuo ûmûtheru.”

3 Paûrû aarigara, abaûria, “Yîî! Aabu n’ûbaatithio bûbi bwabatithiirue?” Bamwîra, “twabaatithiirue na ûbaatithio bwa Njoana.” 4 Paûrû abeera, “Kûbaatithania kûra Njoana aabatithanagia kwarî wa kwonania atî antû bakwîrira meeyia maa. Na Njoana eera antû beetîgie ûra wayîite nyuma yaaake, twe Yiesû.” 5 Eetîgîri babu bakwîgua ûgu beetîgîria, baabaatithua na riîtwa rîa Mwathani Yiesû. 6 Paûrû akûbaigîra njara, Muuo Ûmûtheru abendamîra bonthe. Banjîria kwaria na nthiomi mwanya, mwanya na baatua kûroragia mantû ma Ngai. 7 Antû baba bonthe baarî antû arûme îkûmi na baîrî.

8 Bantû a kagiita ka mîeri îthatû, Paûrû aakara waakîthiyaga kîromberooni, akaaria na ûcamba mûno na agîcûugagia gûkuuyia antû akîbeeraga mantû ma ûnene bwa Ngai. 9 Îndî antû bamwe baûmia biongo, baarega wîtîgia na kinya baatua kwaria ûthûûku mûno îgûrû rîa ûrutani bwa Mwathani. Paûrû aarekana nabo.

Aayûkia bara beetîgagia bonka. Baatua gûkomanaga wa ntugû cionthe cukuru ya muntû weetagwa Tairana.

10 Baakara wabagîkomanaga cukuru înu ûû bantû a mîanka yîîrî mwanka gwatûika gûtirî muntû nwomwe wa nthîgûrû ya îcia ateegua kiugo kîa Mwathani, nwîthîrwe i mûyaundi kana i mûyunani

Nthaka mûgwanja cia Cikeba

11 Ngai aatûma Paûrû aringa biama bia kûrigarania. 12 Antû baayûkagia itambaa kana nguo bakairîra Paûrû agacitongithia, nacio bairîra aayie baao bakoora. Bara baarî na irundu biithûûku kinya bo ibooraga, nkoma ikathira. 13 Ayaundi bangî baariûngaga bakîngatagia nkoma ikauma kîrî bara wethagirwa ibagwete, banjîîria gûcûûgia boona kana kinya bo bakîûmba gûtûmîra riîtwa rîa Yiesû bakiugaga, “Ndîbwîra ngîtûmagîra riîtwa rîa Yiesû ûra Paûrû atûmagîîria mantû maake.” 14 Nthaka mûgwanja cia mûyaundi ûmwe waarî *mûthînjîri wa Ngai ûra mûnene weetagwa Cikeba, iciarutaga ngûgî îno. 15 Îndî nkoma ciabacookeria ciabeera, “Imbiyî Yiesû, naka na Paûrû mwene imwiyî. Îndî biû naabi î, ibiû baaû?” 16 Muntû ûyu waarî na nkoma inu ciatûmaga abeera ûgu aumbuthûkania nabo. Abakîria inya bonthe, ababûûra mbûûro îtarî ya mathee mwanka bonthe baugia, bauma nyomba yaake abatembûrangîrîte nguo ciao ciatuîka ncaang’e na bakîruaga mathakame mîîrî.

17 Gûtirî muntû nwomwe ûgu gwatwîre Ebeeco înu yonthe îgana ûgu yaagana ateegua mantû mamu, nwîthîrwe i mûyaundi kana i muntû ataarî mûyaundi. Antû bonthe baaguaya mûno na baakuthûka riîtwa rîa Mwathani Yiesû. 18 Eetîgîri baingî ma baumbûra mbere ya bara bangî mantû mathûûku monthe mara baarûthîîte. 19 Ikwarî kinya na antû bamwe baarutaga ngûgî ya kûringia na ibaarî kinya na mabuku ma ngûgî înu. Beethîrania mabuku mamu monthe, bamabîthia antû bakîonaga. Baataraga mbia ira baatûmîrîte kûgûra mabûku mamu monthe bakoona irî mbia nyingî mûno. 20 Riîtwa rîa Mwathani rîatamba na rîagîa inya nkûrûki na njîra teenu.

Gîtuma kîra gîaûkire Ebeeco

21 Nyuma ya mantû mamu Paûrû aabanga kûgendeera Makendonia na Akaaya, acokeete Njerucaremu. Auga, “Nkaaya gûkinya noogo nwa mwanka nthi nkoone Rooma neo.” 22 Aatûma antû baîrî, bamwe ba bara baamûtethagîîria. Baarî Timothî na Eraastû, abeera bathiyage Makendonia, nwee aatigangîîrwa îcia bantû a kagiita kaganoona.

23 Kagiita gaku narîo irîo kwagîre thîna, gîtuma kîinene gîaûka Ebeeco nûntû bwa ûrutani bwa Mwathani. 24 Ikwarî na muntû ûmwe mûhuri, weetagwa Ndemetirio. Aaturaga into bia îthaga rîa betha na mûno, mûno ngûgî yaake yaarî ya gûtura mûbuanaano wa kîrombero kîa ngai wa kûbuanaania wa mûka weetagwa Aritemi. Ngûgî îno nîamwonagîra baita mûno, wee amwe na aruti ngûgî baake. 25 Ndemetirio eeta aruti ngûgî baake bonthe amwe na aturi bara bangî tabo. Baarûtha mûcemanio, abeera, "Akûrû, ibûkûmenya bwega ma kawega kara twonaga kaumanagia na ngûgî îno yeetû. 26 Îndî wana biû bwingwa ibwîgîitue na bwona bûra kîmuntû gîgwîtwâ Paûrû gîkûrûtha. Kîrîira antû atî ngai ba kûrûtha na njara cia antû ti ngai nwa aniini na waabu antû baingî beetîgia n'ûma gîkuuga. Na bûmenye îndî ti Ebeeco îno yonka. N'îcia yonthe îgana ûgu îgana. 27 Gûkari ûgu îndî menya itakwonania biacaara yeetû îrî ûwatiini bwa kûyûkua na ûthûûku. Na nkûrûki yoogu ka gûgaatuîka kîrombero kîa ngai wetû Aritemi, ûra mûnene, gîtîrî na gîtûmi kaîrî. Na mûthia buru ka antû bakaayûkia ngai wetû Aritemi ûra ûrombagwa N'îcia na kinya nthî yonthe taka atarî na gîtûmi."

28 Kîrîndî gîkwîgua mîgambo înu, kîang'enta bûû. Kîanjîiria kûringa gîtuma gîkiugaga, "Aritemi wa Ebeeco i mûnene." 29 Antû bongereka na gîtuma kîaingîa kîaûyûra taûni yonthe. Baagwata muntû weetagwa Gayo na gûngî nwee weetagwa Aricitariko. Baarî Amacendonia na baathiyeenie amwe na Paûrû. Babakururia babaira kîeniini kîra baarûthagîra mîceemanio. 30 Paûrû neendaga kûthi boonana na antû babu îndî eetîgîri bara bangî baarî amwe nwee bamûrigîiria. 31 Kinya anene bamwe acoore baake ba nthîgûrû înu ya îcia, baatûmana bamûkaania bamwîra atikaagerie kûthi naagu kîeniini gîku. 32 Naagu kîeniini antû nabo nwa kûrîringa baarîringaga. Bamwe bakiuga ûûgû, kûrî bangî bakuuga bwao nabo. Bamwe bataiyî kinya gîtûmi kîao kwîthîrana amwe. 33 Ayaundi bamwe banjîiria gûtindîka Aregicanda athi mbere bakîmwîraga bûra akeera antû. Aregicanda oonia antû na njara bakire akîenda kûboonia T'ayaundi baarî na thîna. 34 Antû bakûmenya aarî mûyaundi, bonthe baaringa gîtuma nainya ûû bantû a mathaa maîrî bakiugaga, "Aritemi wa Ebeeco i mûnene!"

35 Mûnene wa taûni înu ya Ebeeco aûmba gûkiria antû babu bonthe. Abeera, "Tigaani mbwîreeni antû beetû ba Ebeeco. Gûtîrî wee ataiyî taûni îno yeetû ya Ebeeco neo îrî kîrombero kîa Aritemi ûra mûbuanaano waake waarûkire kuuma îgûrû. 36 Na gûtîrî wee

ûkararia mantû mama. Kwogu kirîîriani na bûtige kûrûtha mantû na mpwî, mpwî woogu bûtambîite kûthûgaania. 37 Antû baba bûreteete aaga twaka baiyîite kîromberooni kana baruma Aritemi, ngai wetû wa mûka. 38 Kwogu îndî twanga ûkeegua Ndemetirio na antû ba ngûgî yaake barî na ûntû bakwîgua antû baba bababîîrîtie nabu, kooti îrîo na agambi nabo barî oogo. 39 Na îndî ûkaaya kwîgua i mantû mangî marîo namo, mabatîîrue maarîrua njûriini watabûra kwagîrîite îndî taaga. 40 Menya îndî tûrî ûgwatiini bûûnene nûntû twaûmba kûthitangîrwa gîtuma gîkî twaûkia kîgana ûûgû îmunthî. Gûtirî na gîtûmi nwa aniini na kaîrî tûkaaya kûûrua tûtiona gîtûmi kîra gîtûmîite twîthîrana aaga.” 41 Akûrîîkia kuuga ûgu eera antû baaragane bathi.

Kûthi wa Paûrû Makendonia na nthîgûrû ya Ayunani

20 1 Nyuma ya gîtuma kîra kîarî oogo gîkûthira, Paûrû eeta eetîgîri, abeethîrania bantû amwe bonthe. Abaarîria akîbeekagîra wîru nkorooni ciao. Acooka abagwetera kûthi waake. Abeera batigwe bwega, aathi bwa Makendonia. 2 Paûrû aagendeera Makendonia waagîikagîra eetîgîri wîru akîbeeraga mantû maingî, mwanka aaya gûkinya nthîgûrû ya Ayunani, 3 ara aakarire bantû a mîeri îthatû waarî taûni ya Akaiya. Warîra Paûrû akûbanga kûthi bwa nthîgûrû ya Cîria, eegua ayaundi bamûthiîrîtie. Aagarûka, bantû akûthi bwa Cîria oona ikaaba agacooka akagendeera Makendonia kaîrî. 4 Baathiire na muntû weetagwa Cobata wa Biraci wa kuuma Beroa. Kinya Arîcitariko na Cekundu ibaathiire. Bo barî baîrî baarî ba kuuma Thecaronike. Ûrongî aathiire eetagwa Gayo wa kuuma Nderibe. Bangî nabo baarî Timothî, Tukiko na Turobimo. Bo barî bathatû baarî ba kuuma nthîgûrû ya Îcia. 5 Babu ibo antû bara baathiire gûtweteera Tiroa. 6 Tiû tûgûtigwa Biribi twatwere meeri twauma ku nyuma ya *kîatho gîa kûrîa mîgaate îtaimbithîtue gîkûthira. Twathiria ntugû inya wa tûrî njîra, twaya gûkinya Tiroa ntugû ya itano. Aaga noo twabethîire. Twakara oo ntugû mûgwanja.

Kûrîûkua kwa Iutîko i Paûrû

7 Ntugû ya kiumia twethîrana nûntû bwa wîthîre bwa ngwatanîro yeetû ya kûrîyanîra mûgaate tûrî amwe twinthe. Nûntû Paûrû aabangîite kûraûka kûthi rûûni rûkîîrî, aapa antû ntheto inyingî mwanka ûtugû mainda. 8 Ikwarî na taa inyingî ciankanaga *ngorobaani îra twarî. 9 Mûthaka ûmwe weetagwa Iutîko naakari ndiricaani athikîrîtie rwaria rwa Paûrû. Rwaria rûkûraayîa mûno

mûthaka aatua kûng'onta wa mpoora, mpoora mwanka mûthia bûru agwatwa i toro. Aagwa nthî kuuma ngorobaani înu ya ithatû twarî. Antû bakûthi kûmûkîîria beethîra agûkua. **10** Paûrû eendama nthî, aathi amûkumbata. Eera antû, "Menya bûmaka nûntû arî mwoyo!" **11** Paûrû acooka kaîrî eetia ngorobaani îra baarî. Aang'enyûra mûgaate baarea amwe na eetîgîri bara baarîo. Paûrû aathi mbere na kwaria mwanka kwereerûka wa agîtûmagîîria. Rîru aathi.

12 Antû beenûka na mûthaka wao arî thaayû na bakîîgagua bakeneete.

Rûgendo rwa kuuma Tiroa mwanka Mireto.

13 Tiû twatwere meeri twathiyaga taûni ya Aco ara twarî tûkaayûkîria Paûrû. Paûrû aatwîrîite tûthiyage nûntû wee aabangîite kûûyaga na magûrû. **14** Akûûya atwîthîra Aco aatwa meeriini, twathi taûni ya Mitîreni. **15** Tûkuuma Mitîreni, rûûni twakûrûkîîria akubî na giicî gîa Kioci. Ntugû ya ciîrî twakinya giicî gîa Camoci na ntugû înu îngî irîo twakinyire taûni ya Mireto. **16** Paûrû atendaga twathûkîra Ebeeco nûntû bwa mpwî. Atendaga gûta kagiita arî Îcia kaîrî. Aarî na mpwî cia gûkinya Njerucaremu wegua bûkîûmbîka mbere ya ntugû ya *Pentekosti îkinya.

Rwaria rwa Paûrû rwa mûthia kîrî akûrû ba kanica ya Ebeeco

17 Tûrî Mireto, Paûrû aatûmana kîrî akûrû ba kanica ya Ebeeco, abeera bathi boonane. **18** Bagûkinya abeera, "Mbuga ibûroonaga bûra ndaratûmagîra kagiita gaakwa ndî naabi kuuma ntugû ya mbere rîra ndaayire Îcia. **19** Ibûroonaga bûra ndararutagîra Mwathani ngûgî, ndî na kwînyiyia kûûnene mûno na meethori maingî ndeetûura nûntû bwa thîîna îra ndaroonire nûntû bwa mîbango îmîthûûku îra ayaundi. **20** Îndî amwe noogu ibwiyî gûtîrî rîo ndaamaka, nguaya. Ndarabûtûmagîîria na nkabûrîungîra mîciî yeenu nkabûrutana ntakûbwitha ûntû nwa bûrîkû bûra bûkîûmba kûbûteethia. **21** Ndarakûûyagîîria kîrî bonthe, ayaundi na ayunani, nkîbeeraga batuîke antû ba Ngai na njîra ya kwîrira na beetîgie Mwathani wetû Yiesû Kîrîstû.

22 Na îndî ûgu inkûthi Njerucaremu nûntû Muuo Ûmûtheru arîmbîîra nthi noo. Îndî twaka mbiyî bûra gûgaakarîka ndaathi. **23** Îndî bûra nkûmenya akî, ka mbiyî kîrî wakîra taûni, Muuo Ûmûtheru ambîrîite nceera na thîîna birombenda. **24** Îndî ingî ntiyûkîîtie kwîthîrwa ndî ûwaatiini bwa kûûragwa ta gîntû nûntû bûra nkwenda, niû ndîenda mbingie mwîto wakwa na ndute ngûgî

îra Mwathani Yiesû ampeere nduta îthire. Neo i ngûgî ya kûmenyithania nkuma îmbega ya weega bwa Ngai.

25 Rîra ringî indarabûriûngagîra nkîbûtûmagîîria ûnene bwa Ngai îndî îndî indaramenyire gûtîrî nwomwe wacienu akambona kaîrî. 26 Na kwogu îmunthî ndîenda kûbwîra ûûgû, îndî wana kinya muntû akaûra niû ntiûrua 27 nûntû indaabûmenyithiirie mantû mara Ngai eendaga marûthwa ntakûbwitha mo nwa aniini. 28 Kwogu îîmenyeereeni bwingwa amwe na antû bara Muuo Ûmûtheru abûthuurîrîte bûbakaria baatuîkire baake rîra eeyanire mwana waake aûragwa arî *kîgongwana. 29 Inkûmenya ndaathi antû baathûûku bakari ta ncûûgi ing'entu bakaaya beethûngîîrie gîkundiini gîa antû ba Ngai na benyangie mûno batarî nwa kîao. 30 Na wana kinya gatîgatîîni keenu, bamwe bagaatuîka boorongo na bakeneeria eetîgîri mûno bakienda babathingatîîra. 31 Kwogu îîmenyeereeni. Na bûtikariganîrueni imbîtûrîrîte meethori mûthenya na ûtugû bantû a mîanka îthatû ntakûnoga ikûrutana wakîra ûmwe weenu.

32 Îndî ndîbûtigîra Ngai na bûrî ntûmwani ya wega bwake nûntû arî na inya ya gûkûria wîtgîo bwenu na bûgatûma bûkoona rûgai amwe na bara bangî batheretue bonthe. 33 Niû gûtîrî rîo ndeerîrîria mbia kana kinya nguo cia muntû nworîkû. 34 Naka wana biû bwingwa ibûkûmenya ndararutaga ngûgî na njara ciakwa ningwa nkarîmia kîra wethagîrwa nkîenda amwe na acoore baakwa. 35 Kîrî ngûgî cionthe ira ndararutaga, ndareendaga kûbwonia tûbatîîrue kûrutaga ngûgî na inya kenda tûteethagia bara batakûmba gwîcwîra bongwa. Na tûririkanageeni biugo bia Mwathani Yiesû bira augire wee wengwa atî, 'Kweyana ikwega nkûrûki ya kwegwa nûntû weyana nûthaarimagwa.'"

36 Paûrû akûrîkia kwaria rwaria rûru, baaturia maru nthî bonthe abarombithia. 37 Bonthe ibaarîragîra Paûrû bakîmûcuncaga. 38 Kîra gîatûmaga beegua bûthûûku mûno, ikiugo kîra aarî akûbeera atî batikooro bamwona kaîrî. Bamuumagaria woû wabatakwenda, bamûkinyithia meeriini.

Rûgendo rwa Paûrû rwa kûthi Njerucaremu

21 1 Tûgûtigana nabo twatwa meeriini, twathi tûtakwathûkîra nwakû mwanka twakinya akubî na giicî gîa Kooci. Rûûni twakinya giicî kîa Rondecî, twarûngamanga oogo. Tûkuuma agu twathi twakinya taûni ya Batara. 2 Agu noo twethîre meeri îmwê îkîenda kûthi Boinîcia. Twaatwa yoo, twathi. 3 Tûgukinya bantû amwe, twanjîîria

kwona giicî gîa Kupooro. Twakûrûka Kupooro tûkîmîonaga mbarî ya ûmotho, twathi mwanka nthîgûrû ya Cîria, twarûngama taûni ya Turo nûntû kûrî mîrigo yendaga kûrutîrwa oogo. 4 Tûgûcwa eetîgîrî ba noo twaboona twakarania nabo bantû a kiumia kîmwe. Eetîgîrî babu bakaania Paûrû na inya ya Muuo Ûmûtheru bamwîra atikaathi bwa Njerucaremu. 5 Kagiita geetû ga kûthi gagûkinya, bonthe amwe na eekûrû baao na twana batuumagaria mwanka twauma taûni kûrû, twathi rûteere rwa îria. Twinthe twaturia maru nthî twaromba. 6 Mûthia buru twacooka twathûkana, tiû twatwa meeri, nabo beenûka.

7 Twathi mbere na rûgendo rwetû kuuma agu mwanka twakinya Butoremai ara twarûngamire twona kaanya ga gûkeethia eetîgîrî na twakara nabo ntugû îmwê. 8 Rûûni twathi kaîrî mwanka twankinya Kaicaria. Tûrî Kaicaria twakaraga mûciî wa muntû Ûmwê waarî mwinjiristi weetagwa Biribû. Aarî Ûmwê wa antû mûgwanja bara baathûrîtwe Njerucaremu. 9 Biribû naarî na aarî bana bara baarî na kîegwa kîa ûroria kuuma kîrî Ngai.

10 Tûgûkaranga ntugû iganoona *kîroria kîmwe gîettagwa Agabo kîaya kiumîite bwa Njundea. 11 Akûûya ara twarî aayûkia mûcibi wa Paûrû eeboga nau magûrû na njara. Auga, "Muuo Ûmûtheru ariuga ûgû, 'Mwene mûcibi ûyû ibu akoogwa N'ayaundi aathi Njerucaremu, na bacooke bamûnenkanîre kîrî antû batarî ayaundi.'"

12 Twinthe amwe na bara bangî baarî oogo tûkwîgua ûgu twakaania Paûrû twamwîra atigaakinye noogo. 13 Îndî nwee ategua ûgu twamwîraga. Auga, "Naata bûkûrûtha? Ka bûkûndîrîra? Menya n'ûguaya bûkûmbîkîra bûkîndîrîra. Agu ndî îndî inkinyîtie bantû agwîtgîrîa mbûragîrwa Njerucaremu înu tatiga kûthaîkwa akî, nûntû bwa Mwathani Yiesû." 14 Tûkwona gûtirî bûngî nkûrûki tûkîûmba kûmwîra agarûra mathûgaania maake, twakira, twauga, "Kwenda kwa Mwathani igûtuîkîke!"

15 Tûgûkaranga agu bantû a kagiita kaganoona twebîthîrania twathi Njerucaremu. 16 Twathiyania na bamwe ba eetîgîrî ba Kaicaria, batwira kwa muntû waarî wa kuuma giicîni gîa Kupooro weetagwa Mûnaaconi, ûra twathiite gûkaraga waake. Mûnaaconi aarî Ûmwê wa eetîgîrî ba mbere Kupooro.

Kûthi wa Paûrû gûkeethia Njakubu

17 Tûkûthi twakinya Njerucaremu, eetîgîrî bara twethîre batûwata ûgeni bwega mûno. 18 Gûgûkea rûûni rûkîrî, Paûrû amwe naati twathi kûrîûngîra Njakubu, tûmûkeethia. Kinya akûrû ba kanica bonthe ibaarî

oogo. 19 Paûrû akûrîikia kûbakeethia, abeera bunthe bûra Ngai aarûthîite kîrî antû ba nthîgûrû ingî akîmûtûmagîra. 20 Bakwîgua mantû mamu, bonthe bakumia Ngai. Rîru beera Paûrû, "Mûruayia mbuga nûkwona îîndî N'ayaundi bagana beetîgîîtie na wiyî bûra ayaundi bara barî gûku batwîre beetîgîîtie *watho bwa Muca. 21 Nwa mwanka wîgue berîîtwe ûrarutanaga ayaundi bara bangî batwîre nthîgûrû ingî ûkîbeeraga batigane na *watho bwa Muca, batige gûtaanaga aana baao na barekane na wîthîre bwa kîyaundi. 22 Îndî narîo nwa mwanka bakaamenya nûraayire. Kwogu tûrûthe ata? 23 Ûûgû ibu tûkwona bûrî bwega tûkwîre ûrûthe. Aaga kûrî na antû bana baunîite wîrane bwao na Ngai, baakwa mûgiro. 24 Îthiyania nabo bûkîthi kûruta *kîgongwana gîa kûtherua na woû ûtherue bakîtherua na ûbarîire mbia kaingo benjwa ntundu ciao. Menya waarûtha ûgu antû bonthe bakaayûkia mantû mara bareegagua marî ma gûtuîrîrwa na kwogu itakwonania woû wengwa nwothiingate bûra *watho bwa Muca bûkuuga. 25 Îgûrû rîa antû bara batarî ayaundi beetîgîîtie itûbatûmîrîte baarûa tûkîbakanagia batikaarûthe mantû mara tûroonire ti meega. Tûbeerîite batikaarîe nyama cia kûthînjîra ngai cia ûrongo, batigaacame kinya nthakame, batikaarîe nyama ya nyamû îmbite yaûragwa na batigaatuîke atheria."

26 Kwogu rûûni Paûrû athûkia antû bara bana aathi nabo, baaromba maromba ma kûtherua barî amwe bonthe. Nyuma yoogu aathi nabo baathûngîra kîromberooni, Paûrû aamenyithia antû ikagiita kagana ata kûtherua kwao gûkaayûkia mwanka *mûthînjîri Ngai arutîre woora ûmwe waciao kîgongwana gîa kûthînjîra Ngai.

Kûgwatwa wa Paûrû arî kîromberooni

27 Rîra ntugû ira mûgwanja ciarî oogo cia kûtherua kwao ciengereetie kûthira, ayaundi bamwe bakuuma nthîgûrû ya îcia boona Paûrû arî kîromberooni. Bengîra kîrîndî kionthe, bamûwata 28 bakîringaga gîtuma bakiugaga, "Antû beetû ba Iciraeri, tûteethieni itû! Muntû ûyû nwee akûthi akîrutanaga antû gûntû kunthe akîbeeraga mantû mathûûku ma antû ba Iciraeri, akîthûûkagia *watho na kûthûûkia mantû nkûrûki aareeta Ayunani kîromberooni aaka bantû aaga atheru rûko."

29 Baugire ûgu nûntû ibaarî bakwona Tirobimo barî na Paûrû taûni na aarî wa kuuma Ebeeco, baathûgaania Paûrû naamûthûngîrîe kîromberooni.

30 Gîtuma gîaûka taûni yonthe. Antû bauma nteere cionthe baaya baagwata Paûrû bamûkururia, bamûruta ome ya Nyomba ya Ngai na

bainga mîrango. **31** Kîrîndî gîkîendaga kûûraga Paûrû, irîo mûnene ûmwe wa thirikaarî ya Kîrooma aamenyithiirue mantû mamu, eerwa Njerucaremu yonthe nîaûkîitie gîtuma. **32** Mûnene akwîgua ûgu eeta aniini baake baganoona na acikaarî aarûma baathi kwona naata kwârî. Antû bakwona mûnene aayîite naara baarî arî na acikaarî, baatiga kûringanga Paûrû.

33 Mûnene aathi mwanka ara Paûrû aarî, aaruta watho auga nagwatwe na athaîkwe na nyororo ciîrî. Rîru aûria, "Muntû ûyû wee nûû na naata arûthîite?" **34** Antû banjîiria kûyoga. Bamwe bakiuga ûûgû, bara bangî nabo bakauga bwao, mwanka gwatuîka wana mûnene atikîumba kûmenya naata gwakarîkîite. Kwogu aaruta watho eera acikaarî baake bayûkie Paûrû bamwire kambîni. **35** Bagûkinya ngatiini cia gwîtia bathiite, kîrîndî kîang'enta mûno nkûrûki kîaugîira Paûrû mwanka gwatuîka acikaarî nwa bamûkamatire. **36** Kîrîndî kîamûthingatîite gîkîringaga gîtuma nainya mûno gîkiugaga, "Naûragwe!"

Paûrû akîitheteera

37 Acikaarî barî akubî gûkûrûkia Paûrû kambîni, Paûrû aaromba mûnene wa acikaarî babu rûûtha amwîra, "Waûmba kûmbîtigîiria ngakwîra?" Mûnene ûyu amûûria, "Îkanthî nwiî kîyunani? **38** Kwogu woû tiwoû Mûmiciri ûra kagiita kangî karakûrûkire aaga aranjîrîtie gîkundi gîake gîa antû ngiri inya baarega watho abatongoreeria baathi bwa rwanda barî na mpiû ciao?"

39 Paûrû amûcookeria amwîra, "Niû ndî mûyaundi. Nciarîrîtwe Taarico nthîgûrû ya Kirikia. Ndî wa kuuma taûni îrî îgweta riînene mûno. Itû mbîtigîiria mbarie na antû baba."

40 Paûrû akwegwa rûûtha i mûnene, arûngi waagu ngatiini oonia antû na njara bakire. Bonthe bagûkira, aaria nabo na rwaria rwa ayaundi, abeera,

22 **1** "Aruayia na ba baaba, nthikîîriani nkîitheteera mbere yeenu bwinthe bûkîigagua!" **2** Antû bakwîgua akîbaarîria na rwaria rwao baakira ki. Paûrû aathi mbere na kwaria, abeera, **3** "Niû ndî Mûyaundi na nciarîrîtwe Taarico nthîgûrû ya Kirikia îndî nkûrîite aaga Njerucaremu na nthomithîtue i Gamarieri Indaathomithiirue kûthingata wîthîre bwa gîûkûrû kîa bacûûcû beetû bwega. Ndaarî mwathîki mûnene mûno kîrî Ngai watabûra bwinthe bara bûrî aaga îmunthî bûrî. **4** Îndaathînagia bara baarî athingati ba ûrutani bwa Yiesû na nkîbagwataga bonthe arûme na aka nkabathaîkithia na bamwe

nkîûragithagia. 5 *Mûthînjîri wa Ngai ûra mûnene na *kîama kîa ayaundi kîonthe nwa kîbwîre n'ûma nkuuga nûntû ibo bampeere baarûa îra bandîkîrîte antû beetû ba ayaundi ba Ndamaciki. Kwogu irîo ndathiire Ndamaciki kenda mbagwata na mbareeta mwanka Njerucaremu barî bathaîke ikenda beegwa îkaanûkia.

6 Kûrî mûthenya gatî nthiîte, ndîakubî gûkinya Ndamaciki weerû bûûnene mûno bwanthararîra warîmwe nteere ciakwa cionthe. 7 Ndaagwa nthî mpu! Ndeegua kayû gakîmbîtaga kambûria, 'Caûrû, Caûrû! Ikî nûntû ûkûnthîînia ûûgû?' 8 Ndaûria, 'Iwoû ûû itû mûnene?' Ancookeria ambîîra, 'Iniû Yiesû wa Nacarethi ûra ûkûthîînia.' 9 Antû bara twathiyaniîtie amwe nabo bonthe iboonire weerû îndî bataamenya kanyua ka ûra aariirie naani. 10 Ndaûria, 'Îndî naata nkaarûtha Mwathani?' Mwathani nwee ambîîra, 'Ûkîîra ûthi Ndamaciki na waakinya ûkeerwa monthe mara Ngai akûbangîrîte ûrûtha.' 11 Acoore baakwa bara twathiyaniîtie nabo ibo bangwatire njara bantongoreeria mwanka twakinya Ndamaciki nûntû meetho i maarî makûûra nûntû bwa weerû bûra.

12 Gûku Ndamaciki ikwaarî na muntû ûmwe wa Ngai weetagwa Anania. Naathîkagîra *watho bwa Muca mûno na ayaundi ba Ndamaciki bonthe ibaamûtîyîîte mûno. 13 Akûûya kûmbona, aarûngama wagu akubî naani ambîîra, 'Mûruayia Caûrû, îtua kwona kaîrî!' Warîru akûrîîkia kuugoogu ndaatua kwona kaîrî, ndamûcûûba. 14 Anania ambîîra, 'Ngai wa bacûûcû akûthuura kaingo ûmenya bûra eendaga kûrûthwa na woona ûra mwagîru na wîgua kanyua gaake akîaria naagwe wengwa. 15 Nûntû ûgaatuîka mûnkûûyî waake ûkîîraga antû bonthe mara wonete na wegua. 16 Kwogu imbi îngî wetereete? Ûkîîra ûbaatithue na ûthaambue meeyia maaku monthe na njîra ya gwîta riitwa rîake.'

Mwîto wa Paûrû atûmîîria antû ba nthîgûrû ingî

17 Rîru ndaacooka Njerucaremu na ndî kîromberooni nkîrombaga ndoonua na njîra ya kîoneki, 18 Mwathani akîmbîîraga, 'Uma Njerucaremu na mpwî mûno nûntû antû ba aaga batiîtgia akûûyî bwaku îgûrû riakwa.' 19 Naani ndamwîra, 'Yîî Mwathani, îndî ma antû baba ibakûmenya bwega nwa waniû ûra ndarathiyaga nyomba cia kîrombero nkîgwataga na ngîturaga bara bagwîtgîîtie. 20 Na kinya rîra mûnkûûyî waaku Stibini aûragirwe noo ndaarî nkîonaga bûra akûûragangwa na nkarîîtie tûbuuti twa bara baamûûragaga.' 21 Mwathani nwee ambîîra, 'Îthi nûntû ngagûtûma gûntû gûntû kûngî.'"

22 Antû nwa baathikîrîtie Paûrû îndî agûkinyia bantû akuuga ûgu banjîiria kûringa gîtuma nainya îra nene bakiugaga, "Narutarutwo! Naûragwe! Muntû tooyu atibuîrîte kwîgua arî mwoyo!" 23 Baarîringaga bakîyiûragia tûbuuti twao ruuoni na tîîri bakiuragia bakîmincaga mûthetu îgûrû. 24 Mûnene wa acikaarî bonthe aaruta watho eera acikaarî baake bayûkie Paûrû bathi nwee bwa kambî, bamûtandîke ibooko kenda aumbûra auga gîtûmi kîa ayaundi bamûringîra gîtuma nainya ûgu. 25 Bakûrîikia kûmûthaîka rîru bamûringa ibooko, Paûrû aûria mûrûngamîîri ûmwe wa acikaarî babu baapeetwe watho waarûngi wagu akubî nwee, "Ntîgûkûûria, ibwîtigîrîtue biû kûringa Mûrooma ibooko kinya mbere agambîrwa?" 26 Mûrûngamîîri ûyu akwîgua ûgu aathi kere kîrî mûnene wao bonthe amûûria, "Naata îndî ûkaarûtha? Muntû ûyû i Mûrooma!" 27 Mûnene ûyu wa acikaarî bonthe aathi kîrî Paûrû amûûria, "Ingûkûûria, tuuge ûrî Mûrooma?" Paûrû amûcookeria amwîra, "Yîî." 28 Mûnene auga, "Wana niû ndaarîire mbeca nyingî mûno kenda ntûika wee." Paûrû auga, "Niû ndî Mûrooma wa gûciarîrwa ku." 29 Acikaarî bara bathiîte kûûria Paûrû nkûrûki bakwîgua ûgu baathi warîru. Kinya mûnene aamaka mûno akûmenya Paûrû aarî Mûrooma na naarî akûmûthaîkithia na nyororo.

Paûrû kootiini

30 Rûûni mûnene nendaga kûmenya ûmma bungwa bwa kîra ayaundi baathitangîrîte Paûrû. Kwogu rîra gwakeere mûnene auga Paûrû atharue nyororo ira athaîkîtwe nacio na aacooka aaruta watho auga *athînjîri ba Ngai bara banene na njûri yonthe ibarîîkane amwe. Rîru Paûrû aareetwa aarûngamua mbere yao bonthe.

23 1 Paûrû abacûûba kii, abeera, "Aruayia, mwanka îmunthî tûrî mathûgaania maakwa imakûmbonia bwega atî ndî ûmûtheru meethooni ma Ngai." 2 Akuuga ûgu, ûmwe wa *athînjîri ba Ngai bara banene weetagwa Anania eera bara baarî akubî nwee bamûringe kanyua. 3 Îndî Paûrû amwîra, "Wana woû Ngai naagaakûringa. Woû ûrî rûthingo rwake cokaa! Naata gûmba gûkara nthî agu ûkiugaga nûkûngambîra kîwatho îndî nûkûbîtia ûkauna watho ûkabeera bandinge?" 4 Antû bara baarî akubî na Paûrû bamwîra, "Gokûruma mûthînjîri wa Ngai ûra mûnene!" 5 Paûrû abeera, "Antû beetû ba Îciraeri, nkîmenya i mûthînjîri wa Ngai ûmûnene ntikiuga ûgu nûntû *maandîko matwîraga, 'Ûtikaarie ûntû bûthûûku îgûrû rîa mûnene wa antû beenu.'"

6 Kagiita gaku Paûrû akwona bamwe ba *kîama gîku baarî *acandukai na bara bangî baarî *abaricai, auga nainya arî mbere yao, "Aruayia, niû ndî mûbaricai, ncierwe n'abaricai na ndî aaga nkîgambithua nûntû bwa bûra ndî na wîtîgio bwa kûriûkua kwa antû!" 7 Akuugoogu rî, îtheto rîanjîîria kîrî acandukai na abaricai Mûceemanio wagaanûka ikundi biîrî. 8 Thîîna yongwa yaarî îno, menya acandukai bateetîgîtie kana antû bakuû baariûka kana gîntû ta *araîka kana kûrî gîntû ta miuo îndî abaricai bo ibeetîgîîtie mantû mamu monthe. 9 Îtheto rîkûthi na mbere rîkîngeerekaga, *aarimo ba watho bara baarî abaricai, baarûngama bang'entete mûno bauga, "Tiû gûtirî mabîtia nwa marîkû tûkwona muntû ûyû arî namo. Waabu waûmba kwîgua muuo kana mûraîka amwoneetie mantû mama."

10 Îtheto rîkûnenea nainya nkûrûki, mûnene wa acikaarî bara bonthe kinya wee anjîîria gûkuthûka akîonaga taka Paûrû aûmba gûtandûranua. Kwogu aaruta watho eera acikaarî baake bathi bamûyûkie bamûrutarute kîrî antû babu, bamûcookie kambîîni.

11 Ôtugû bwa ntugû înu Mwathani aaya aarûngama akubî na Paûrû, amwîra, "Ômîîria! Ôgûnkûûyîîra aaga Njerucaremu na nwa mwanka ûrûthe woogu wathi taûni ya Rooma."

Mûbango wa ayaundi baûraga Paûrû

12 Gûgûkea rûûni rûkîîrî ayaundi bamwe beethîrana bantû amwe baabîndîra Paûrû njûri. Baathiîtia bauga, "Tûtiîrûma nwambi kana tûnyua nwa mbi tûtiramba kwona tûkûûraga Paûrû." 13 Bonthe baarî nkûrûki ya antû mîrongo îna bara baarî mûbangooni ûyu. 14 Baathi kîrî *athînjîri ba Ngai bara banene na akûrû babeera, "Tiû tûthiîtîîtie tûrî amwe ûgu tûgana twauga gûtirî gîntû tûgaacama na tûnyua twetû mwanka tûtîge tûkwona tûkûûraga Paûrû. 15 Kwogu îndî bûra tûkwenda, tûrîenda bûrî amwe na *kîama kîa ayaundi, bûtûmana kîrî mûnene wa acikaarî bûmweneerie bûmwîre atûmane Paûrû areetwe bûmûûrie bûmenye ûmma nkûrûki. Naati itwîthuurânîrîte tûmûûraga mbere ya atirakinya aaga." 16 Mwana wa muntû mûrûme wa mwaragina wa Paûrû eegua mantû ma mûbango ûyu. Kwogu aathi kambîîni kîrî Paûrû, amûmenyithia. 17 Paûrû eeta mûcikaarî ûmwe amwîra, "Tayûkia mwana ûyû ûmwîre kîrî mûnene weenu. Kûrî ntûmwa arî nacio akwenda kûmwîra." 18 Mûcikaarî ûra aayûkia mwana ûyu, amûtongoreeria, amwîra mwanka kîrî mûnene wao amwîra, "Mûgwate ûra gwîtawa Paûrû aambîta ambîîra ndeete mwana ûyu kîrî woû nûntû

kûrî bu akwenda gûkwîra.” 19 Mûnene aagwata mwana ûyu njara baathi gataaria amûûria, “Naata ûkwenda kûmbîîra?” 20 Mwana ûyu amwîra, “Ayaundi bagwatanîrîte bauga bagakûûria rûû ûtûmane Paûrû airwe kîrî kîama, beetuîkithîîtie i kîama gîkwenda kûmenya ûma nkûrûki. 21 Menya ûkenda nûntû kûrî na gîkundi gîa antû nkûrûki ya mîrongo îna bara baabangîrîte bamaamîre bamweteere bamûûrage. Banyuîte kinya muuma bauga batiicama nwa mbi mwanka boone bakûmûûraga. Îndî ûgû ibeethuuranîrîte beteereete beegua bûra ûkauga.” 22 Mûnene aakaania mwana ûyu amwîra atikeere muntû nworîkû kana akûmwîra mantû mamu. Amwîra athi bwega.

Kwirwa gwa Paûrû kîrî mûnene Berici

23 Mûnene agûtigwa eeta acikaarî baake baîrî abeera, “Yûkiani acikaarî magana maîrî na bangî mîrongo mûgwanja ba mbaraathi na bangî kaîrî mîrongo magana maîrî bakûrwa na matumo. Ndîbûtûma bûthi Kaicaria na ndîenda buume aaga ûtugû thaa ithatû. 24 Îthiini na mbaraathi ira igaakamata Paûrû na bûmûkinyie bwega kîrî mûnene Berici.” 25 Mûnene acooka aandîka baarûa îkuuga ûûgû, 26 “Iniû Kîrandio Rucia nkwandîkîrîte mûkaathe Berici. Yûkia nkeethi! 27 Ayaundi baragwatire muntû ûyû na bakîmûûraga ûkeegua ti bûra ndaramenyithiirue atî i Mûrooma ndaathi na acikaarî ndamûtunyûkia bo. 28 Indaramwirire kîamaani kîao nkîenda kwîgua imbi baramûgwatîrîte. 29 Nkîîya kûmenya kîra baramûgwatîrîte, i mbaara baraarî nacio îgûrû rîa watho bwao na kwogu ndoona gûtîrî gîtûmi gîa gûtûma aûragwa kana athaîkwa. 30 Nkûrîîkia kûgwata ntheto ndeerwa bûra ayaundi bamûbangîrîte, bamûbîndîra njûri ya kûmûûraga îrîo ndaatûmana areetwa kîrî woû. Ndareerire bara bamûthitangîrîte baaye bakwîre kîra bamûthitangîrîte.”

31 Ûtugû bûbu acikaarî baayûkia Paûrû watabûra beerîîtwe barûthe, bamwira mwanka Antibatiri. 32 Ntugû înu yîngî acikaarî ba magûrû bo bacooka kambîîni, acikaarî ba mbaraathi baatigwa baathi na mbere na rûgendo na Paûrû. 33 Bagûkinya Kaicaria, baanenkeramûnene baarûa îra baanenkeretwe bamwirîra na baanenkanîra Paûrû kîrî wee. 34 Mûnene Berici akûrîîkia kûthooma baarûa îra aûria acikaarî bara Paûrû aarî wa kuuma nthîgûrû îrîkû. Bakûmwîra aarî wa kuuma nthîgûrû ya Kirikia, 35 eera Paûrû, “Nkaathikîîria îgamba rîaku bara bakûthitangîrîte bamba kûûya.” Rîru acooka aaruta watho auga Paûrû akarue gûku kambîîni înu îra yaakîîtwe îrî ya mûnene Eronde îgiita rîake.

Mathitango ma ayaundi îgûrû rîa Paûrû

24 ¹Nyuma ya ntugû itano, *mûthînjîri wa Ngai ûra mûnene, Anania, aaya Kaicaria barî na akûrû baganoona na mûgambi ûmwe weetagwa Teturo, baathi kîrî mûnene Berici baatarania mathitango maaŋ kîrî wee îgûrû rîa Paûrû. ²Paûrû agwîtwā aaya, Teturo anjîîria gûtarania mathitango maaŋ îgûrû rîake ûûgû, “Mûkaathe Berici, ûtongoria bwaku bwega ibûtwete ûkiri kagiita kaaraaya na mantû meega makaretwa matethia nthîgûrû yeetû. ³Tûrî bantû onthe na magiita monthe, tûyûkagia mantû mama tûkeneete mûno na itûgûcookagîria nkaatho inyingî mûno nûntû bwa mo. ⁴Nûntû tûtikwenda gûgûteera îgiita rîaku, itûgûkûûria wenda ûtûthikîîrie rwaria rwetû rûûkubî. ⁵Tûraayire kûmenya muntû ûyû ti mwega. Arîrîûnga nthîgûrû ya ayaundi yonthe akîringithanagia antû barege *watho na bagome na nwee mûtongoria wa kîama kîra kîa muntû ûra wa kuuma Nacarethi. ⁶Na nkûrûki yoogu tûkûmwîthîra agîcûûgia kûthûûkia kîrombero irîo tûramûgwatire.¹ ⁷Twabangîîte kûmûgambithia kîwatho gîetû îndî mûnene Rucia akûûya atûtunya wee na taka, auga nwa mwanka tûûye kîrî woû. ⁸Îndî wana woû wamûûria mantû mama ûgeetîgia atî tûtikûmûtuîrîra.” ⁹Ayaundi beetîgîîria bauga n’ûma mantû mamu monthe Paûrû athitangîrîtwe marîo.

Paûrû akîîtheteera mbere ya Berici

¹⁰Mûnene oonia Paûrû na njara aarie. Paûrû auga, “Inkwîgua nkeneete nkîtheteera mbere yaaku nûntû imbiyî ûtwîre ûrî mûgambi wa nthîgûrû îno wa kagiita ka mîanka îmingî. ¹¹Ti nkûrûki ya ntugû îkûmi na ciîrî nthiru kuuma nkûûya Njerucaremu kûromba. Na ûkenda kûmenya mantû mama nwa gûûrie ûkeerwa wegua ibu kana tibu. ¹²Twaaka antû baba bambîthîre nyomba ya Ngai ngîturania mbaara na muntû nworîkû kana bambîthîra kîromberooni kana taûni nkîîraga antû barege *watho, bagome. ¹³Na kwaria mma gûtîrî ûkûûyî barî nabu bwa kwonania waabu mantû mama banthitangîrîte i ma mma. ¹⁴Niû ûntû bûra mbûmba wîtigîîria i bwa mma, n’atî ndombaga Ngai wa bacûûcû beetû na nkîthingataga ûrutani bwa Mwathani îndî bo baugaga i mabîitia. Kairî imbîtigîîtie mantû mara monthe mandîkîîtwe mabukuuni ma *watho bwetû bwa Muca na ma iroria. ¹⁵Wirîgîîro bwakwa kîrî Ngai nwa watabûra barî nabu atî antû bonthe, beega na bathûûkû bakaariûka.

¹Aandîki bamwe iboongereete gîcuncî gîkî:

16 Na kwogu rîonthe ncûûgagia kwona atî ntirî na nkanja nkorooni yaakwa îgûrû rîa Ngai na kinya kîrî antû bonthe.

17 Nyuma ya mîanka îmingî ma indacookire Njerucaremu mbirîrîte antû beetû bieywa ûtethio na nkîrutîra Ngai *kîgongwana. 18 Warîra ndarîîkia kîgongwana gîakwa gîa kûtherua irîo bambîthîîre nyomba ya Ngai na niû gûtirî antû ndaaragîîria kana ndinga gîtuma nwa aniini. 19 Îndî kûrî ayaundi bamwe baganoona bakuuma nthîgûrû ya îcia twarî nabo gûku nyomba ya Ngai na babu ibo twîta bakaaya aaga mbere yaaku bakauga wegua kûrî bu boona ndûthîîte bwa kûthitangîrwa. 20 Kana tatiga antû baba barî aaga bakwîre kana wegua kûrî mabîtia boona ndî namo nkwirwa ngambithua i kîama kîao 21 tatiga mîgambo îno akî ndaugire nkûrûngamua mbere yao, 'Bûrîngambithia îmunthî nûntû bwa bûra mbîtîgîîtie atî bara bakuû bakaariûkua!"

22 Nûntû Berici nwee naiyî bwega mantû ma antû bara baathingatîîte ûrutani bwa Yiesû aarûngamia îgamba auga, "Nkaagiita îgamba rîrî rîra mûnene Rukia akaaya." 23 Berici aaruta watho eera mûcikaarî ayûkie Paûrû amwire nceera îndî auga eeyagwe kaanya ga kwanganga na acoore baake bageetîgagîîrua bakathiyaga kûmwona na bakamwirîra gantû.

Paûrû akîaria na Berici na Nduruciira

24 Nyuma ya ntugû iganoona ciathira, mûnene Berici aaya na mwekûrû waake weetagwa Nduruciira. Nduruciira aarî mûyaundi. Berici aaruta watho auga Paûrû areetwe. Paûrû akûreetwa, amûthikîîria akîaria mantû ma wîtîgio kîrî *Kîrîstû Yiesû. 25 Îndî Paûrû akûthi na mbere akîaragîîria mantû ma kwagîra nkorooni, kwîmenyeera kwa mma kwa muntû wengwa na mantû ma ntugû ya îgamba îra îkaaya, Berici eegua aatonywa nkoro, aaguaya. Amwîra, "Ibwega îndî îthi. Ngagwîta kaîrî ndoona kaanya." 26 Amwe noogu Berici neerîgagîîra Paûrû amûgukuma na kwogu ikîo gîtûmi gîatûmaga akara akîmwîtaîtangaga akaaria nwee.

27 Nyuma ya mîanka yîrî Bokio Becitaci aatuîka mûnene bantû a Berici. Nûntû Berici nwee atendaga kûmenana na ayaundi, akîthi aatiga Paûrû waarî nceera.

Kûthikîîrua kwa îgamba rîa Paûrû rîa maîrî

25 1 Nyuma ya ntugû ithatû kuuma Becitaci akûyûkia gîtî, auma Kaicaria aathi kûrîûnga Njerucaremu. Akûthi noo 2 *athînjîri ba Ngai bara banene amwe na atongoria ba ayaundi bamwîra mantû mara Paûrû aarûthîîte, bakîmûthitanga. Baûria Becitaci na njîra ya witho

3 abarũthanĩrie mantũ, Paũrũ areetwe Njerucaremu nũntũ ibaari bakũmũbangĩra mũbango wa kũmũũraga arĩ njĩraani mbere ya akinya. 4 Īndĩ Becitaci abeera, "Paũrũ agaakara waari nceera Kaicaria na nkaathi noo nyuma ya ĩgiita rĩtarĩ araaya. 5 ĩtũgĩĩriani nkĩthi tũthiyanie na atongoria beenu bakauge kĩa bũkũmũthitangĩra, wegua kũrĩ mabĩtia muntũ ũyũ arũthĩĩte."

6 Nyuma ya ntugũ ingĩ inyanya kana ta ĩkũmi ũgu Becitaci waari nabo aabanga gũcooka Kaicaria. Rũũni rwa ntugũ ĩra aakinyire, aathi kootiini, aaruta watho auga Paũrũ areetwe. 7 Paũrũ akũreetwa, ayaundi bara baumĩĩte Njerucaremu bamuirigĩra, banjĩĩria kũmũtaranĩria mantũ maingĩ na maathũũku mara baugaga Paũrũ narũthĩĩte ĩndĩ bataũmba kwonania ũmma bwamo. 8 Paũrũ akĩĩtheteera auga, "Niũ gũtirĩ bu ndũthĩĩte ta kuuna *watho bwa kĩaundi, nyomba ya Ngai kana kĩrĩ mũnene Kaicaari." 9 Nũntũ Becitaci atendaga ayaundi bamũthũũra, aũria Paũrũ, "Īndĩ rĩ, nũgwĩtũgĩĩria wirwe Njerucaremu nkagiĩtĩre ĩgamba rĩaku noo?" 10 Paũrũ aacookia amwĩra, "Aaga ndĩ ndũngi mbere ya kooti ya Kaicaari na ũkaaya kwĩgua kũrĩ bu ndũthĩĩte, aaga noo mbatĩĩrue gũtuĩrwa ndĩ. Niũ gũtirĩ bu bũthũũku ndũthĩĩte ayaundi ĩndĩ wana woũ nũkũmenya ũgu bwega mma. 11 Kwogu ũkaaya kwĩgua imbunĩĩte *watho ndaarũtha mabĩtia makwonekana mara magũtũma ntwirwa kũũragwa, wana niũ ntikũũria kũrekerwa. Īndĩ ũkaaya kwĩgua mantũ mama antũ baba bakũnthitangĩra mo i ma ũrongo, gũtirĩ wee ũbatĩĩrue aanenkanĩra kĩrĩ bo. Na ĩnkũromba ĩgamba rĩrĩ rĩthikĩĩrue i mũnene Kaicaari wengwa!" 12 Nyuma ya Becitaci akwaranĩria na kĩa gĩaake, eera Paũrũ, "Nũntũ wenda kũgambithua i mũnene wengwa, ĩndĩ nwa kĩrĩ wee Roma ũkairwa."

Becitaci akĩĩra Angiriba mantũ ma ĩgamba rĩa Paũrũ

13 Nyuma ya ntugũ iganoona mũnene Angiriba na mwaragina Mbenike baaya Kaicaria kũriũngĩra Becitaci kenda bamũwata ũgeni. 14 Bagũkaranga ntugũ iganoona Becitaci abeera mantũ ma ĩgamba rĩa Paũrũ. Abeera, "Kũrĩ muntũ arĩ aaga Berici aatigire nceera. 15 Nkũthi Njerucaremu athĩnjĩri ba Ngai bara banene na akũrũ ba ayaundi bamũthitanga kĩrĩ niũ, bambĩĩra nabĩtĩĩtie imũtuĩre. 16 Īndĩ ndaabeerire tiũ tũrĩ Arooma tũtirĩ mũtugo wa gũtuuyagĩra muntũ mbere ya atireegwa kaanya ga kũgambana na bara bamũthitangĩĩte, eetheteera. 17 Bakũũya aaga ntaabaceerithĩria. Wakeere rũũni rũkĩĩrĩ ndaaraũka kũthi kootiini, ndaaruta watho ndauga muntũ ũyu areetwe. 18 Bara

bamûthitangîte bakûrûngama baaria, bûra ndeerîgîrîrîte mbîgua bakîweeta meeyia maanene mara arûthîite. 19 Bûra ndeegiirue, ka baaturanagia mbaara nwee îgûrû rîa ndini yao na îgûrû rîa muntû ûmwe weetagwa Yiesû waakwire îndî Paûrû akaugaga arî mwoyo. 20 Na nûntû ntaiyî mantû mamu bwega nûntû ntirî mûyaundi, irîo ndaûriirie Paûrû kana wegua akîenda kwirwa Njerucaremu gûtuîrwa. 21 Îndî Paûrû atenda ûgu. Aarega auga ikaaba agakara nceera mwanka îgamba rîru rîake rîthikîrue i Kaicaarî wengwa. Akuuga ûgu irîo ndaugire nakare nceera woogu eenda mwanka rîra nkamûtûmanîra kîrî mûnene Kaicaarî.” 22 Angiriba akwîgua mantû mamu eera Becitaci, “Ndenda kûthikîria îgamba rîa muntû ûyu.” Becitaci nwee amwîra, “Naagwe ûkamwîgua rûû.”

23 Rûûni Angiriba na Mbenike baakinya baûmîite bwega. Baakûrûka kootiini. Baayanîitie na atongoria ba ndûa na anene ba taûni înu. Becitaci aaruta watho auga Paûrû areetwe. 24 Paûrû akûreetwa, Becitaci auga, “Mûnene Angiriba na bwinthe bara bûrî aaga amwe naati! Aaga mbere yeenu ibûkwona muntû ûyû! Mûgongo wa ayaundi gunthe na aaga na Njerucaremu mbene, antû barîmbîîra batikûmwenda na bakîringaga gîtuma bakauga wana atibatîrue wîthîrwa arî mwoyo mwanka agu. 25 Îndî niû ningwa na bwakwa gûtirî mabîtia maanene ûgu nkwona arûthîite mara matîma atuîrwa kûûragwa. Akuuga arîenda athikîîrwa îgamba rîake i mûnene Kaicaarî wee wengwa, indeetîgîrîe airwa kîrî wee. 26 Îndî nûntû naani ntirî na bwa kwandîkîra mûnene wakwa mmwîra îgûrû rîake, ikîo gîtûmi kîra gîtûmîite mbuga nareetwe aaga mbere yeenu bwinthe na mûno, mûno kîrî woû mûnene Angiriba, ikaingo ndaathikîria bûkîmûûria biûria mbona kana kûrî bu mbona bwa kwandîkîra mûnene mmwîra. 27 Menya i waa mûno kuuga mûgwate nairwe gûtarî kuuga kîra athitangîrîtwe nakîo.”

Rwaria rwa Paûrû mbere ya Angiriba

26 1 Angiriba eera Paûrû, “Ûrî na kaanya ga kwîtheteera.” Paûrû aringîra Angiriba curutî, rîru anjîria kwîtheteera akiugaga, 2 “Mûnene Angiriba, nkûrîa mûnyaka îmunthî nûntû bwa kwona kaanya gaka ga kwîtheteera mbere yaaku ûkîîgagua îgûrû rîa mantû mara monthe ayaundi bakuuga indûthîite. 3 Na nûntû inkûmenya nwiyaî bwega mawîthîre monthe ma ayaundi na mantû mara barî mbaara namo, ingûkûûria ûnthikîria ûtakwîgua ûkînoga. 4 Ingwîtîgia ayaundi ibaiyaî mîkarîre yaakwa yonthe kuuma ndî mwana. Ibaiyaî bûra ndaatûûraga nkari

ndĩ nthĩgũrũ yeetũ na nkũthi Njerucaremu. 5Na nũntũ ibambiyĩ kwanjĩria kaumo gaakwa, bakenda gũtũĩka akũũyĩ ba ũntũ bũbũ nwa bauge waabu n'ũma mbereeni ndaatũũraga ndĩ ũmwe wa gĩkundi gĩa antũ ba ndini yeetũ ya *abaricai, kĩa kĩrĩ mawatho mara maũmo nkũrũki ya ma bara bangĩ bonthe. 6Na gĩtũmi kĩa mbĩthĩrwa ndĩ aaga nkĩgambithagua ti kĩngĩ, i bũra ndĩ na wĩrĩgĩĩro ndeeni ya wĩrane bũra Ngai eeranĩĩre na bacũũcũ beetũ. 7Wĩrane bũbũ nwa wabũra mĩĩrĩga yeetũ ĩrĩ ĩkũmi na yĩĩrĩ yĩrĩgĩĩrĩte ĩkĩrombaga Ngai mũthenya na ũtugũ. Gũtirĩ ũntũ bũngĩ ayaundi bakuuga indũthĩĩte mũnene. Baanthitangĩĩte nũntũ bwa wĩrĩgĩĩro bũbu ndĩ nabu akĩ. 8Arĩo biũ bũrĩ aaga rĩ, ĩkũ bũkwona arĩ na inya nũntũ bũkũrega wĩtũgia atĩ Ngai nariũkagia antũ baakua?

9Niũ ningwa, mbere ndeetĩgĩĩtie nwa mwanka ngerie kwa njĩra cionthe, mbone nkũthũũkia riĩtwa rĩa Yiesũ wa Naacarethi. 10Inu nĩo ngũgĩ ĩra ndaarutaga Njerucaremu. Kinya rũũtha indaũrĩĩtie na ndegwa kuuma kĩrĩ *athĩnjĩri ba Ngai bara banene. Indaatĩmire antũ ba Ngai baingĩ mũno bathaĩkwa na indaaringaga kuura ya wĩtĩgĩĩria bara baatuuyagĩrwa kũũragwa, bakaũragwa. 11Ndaariũnganagia nabo na irombero nkĩbanyamaaragia mũno na nkĩbaguayagia bakaana wĩtĩgio bwao. ĩmena rĩra ndaabameneete rĩarĩ ĩmena rĩĩnene mũno mwanka ndaatua kũthiyaga taũni ira irĩ kũraaya mũno nkĩbacwaga mbanyamaaria.

Kũgarũka wa Paũrũ

12Nũntũ bwa kwĩgua ĩnu nĩo yaarĩ ngũgĩ yakwa, ĩkĩo gĩtũmi gĩatũmĩĩte ntugũ ĩmwe nthi Ndamaciki nũntũ indaarĩ na rũtha na watho kuuma kĩrĩ athĩnjĩri ba Ngai bara banene. 13Ngĩkwĩraga mũnene, tũrĩ njĩraani bantũ ta thaa thiita, ndoona weerũ bũũnene nkũrũki ya bwa riũa bwauma ĩgũrũ, bwanthararĩra nteere ciakwa cionthe tũrĩ amwe na bara bangĩ twathiyaniĩtie nabo. 14Twinthe twagwa nthĩ mpu. Ndeegua kayũ gakĩmbarĩria na rũthiomi rwakwa ningwa rwa kĩĩbĩrania gakĩmbĩĩraga, 'Caũrũ, Caũrũ ĩkĩ nũntũ ũkũnthĩĩnia ũũgũ? Nũkwĩthĩnia mana maatheri ta ĩng'ooi rĩkĩringa rwambo rwa ũra ũrĩthingatũrĩtie na thiarĩ.' 15Nkwĩgua ũgu ndaũria, 'Ĩ woũ ũũ mũnene?' Mwathani nwee ancookeria ambĩĩra, 'Iniũ Yiesũ ũra ũkũthĩnia! 16Ũkĩĩra ĩndĩ ũrũngame. Ndebonania kĩrĩ woũ nũntũ ngũkũthũura ũtũĩka mũruti ngũgĩ waakwa. ĩndĩ ũgankũyĩĩra kĩrĩ kĩrĩndĩ kũringana na ũntũ bũra woona ĩmunthĩ na mantũ mangĩ maingĩ mara ngaakwonagia kwanjĩria ĩndĩ ũgũ. 17Ngagũtunyũkagia antũ ba ĩciraeri na ba nthĩgũrũ ingĩ ira

ngaagûtûmaga kîrî cio. 18 Ûgaatûma barancûkie meetho maa boone, baume mwinduuni baaye bathûngîre weerûûni na baume ûkombooni bwa ûra mûû nkoma, bacooke batuîke ba Ngai kaingo bara bakambîtîgia bakaarekerwa meeyia maa na bayûkie kaanya kao amwe na bara Ngai athuurîite barî baake.'

Paûrû akiuga bûra aarutire ngûgî

19 Kwogu mûnene Angiriba ntenda kûrega kwathîkîra kîoneki gîku gîa kuuma îgûrû. 20 Ndaambîirie gûtûmîiria mbere kîrî antû ba Ndamaciki rîru ndathingatîiria kîrî antû ba Njerucaremu na Njundea yonthe na kîrî antû ba mîgongo ingî. Bonthe ndaabatûmîirie nkîbeeraga beerire, bacookere Ngai na boonanie kwîrira kwao na mantû mara bakaarûthaga. 21 Mantû mamu imo maatûmire ayaundi bangwata bakûmbîthîra kîromberooni na benda kûmbûraga. 22 Îndî Ngai nantethetie ûkoona iniû îmunthî ndûngi aaga mbere yeenu îndî nkîbwîraga ûkûûyî bwakwa bwinthe, baanene na baaniini. Mantû mama nkûbwîra nwa mara iroria na Muca baugire magaatûikîka, 23 atî Mecia nwa mwanka aarî akanyamaarua na atuîke muntû wa mbere kûriûka kenda amenyithania ûmma bwa wonokio kîrî ayaundi na kîrî antû bara batarî ayaundi."

24 Becitaci akwîgua Paûrû akîîtheteera na njîra teenu, amûgondokera nainya amwîra, "Nûrî na nkoma Paûrû! Kîthoomo gîku gîaku ûthomeete kîgana ûgu ikîo gîkûrutîite nkoma." 25 Îndî Paûrû amwîra, "Niû n'ûma nkwaria ara bûrî mûnene na gûtîrî nkoma ndî nacio. 26 Imbiyî mûnene Angiriba naiyî mantû mama na ikîo gîgûtûma mbaria mbûmîrîitie nkîmenyaga gûtîrî ûntû nwa bûmwe bwamûkûrûka ataiyî nûntû mantû mama maatuîkîkîire bantû aiyîkeene. 27 Paûrû aûndûkîra mûnene amûûria aingûkûûria mûnene Angiriba, ûtiîtgîtie iroria woû? Imbiyî nûbiîtgîtie!" 28 Angiriba eera Paûrû, "Îna waûmba gûntuîkithia mûkîrîstû na ndarîka îmwe!" 29 Paûrû amwîra, "Nwîthîrwe i ndarîka kana i mathaa, niû îromba rîakwa kîrî Ngai naatî na ti weû wenka îndî ibwinthe bara bûnthikîrîitie îmunthî bûkare ta niû îndî ingî tina nyororo ta ino ndî nacio."

30 Mûnene Becitaci, ngabana Angiriba, Mbenike amwe na bara bangî baarî nabo baûkîra itîîni, 31 baathi. Bakîaria beerana, "Muntû ûyû gûtîrî bu arûthîite bûra bûtûma aûragwa kana athaîkwa." 32 Angiriba nwee eera Becitaci, "Muntû ûyû akîrekua îmunthî akathi îndî nwaabûra ingî nwee augîite nakwenda Kaicaarî amûthikîria."

Kwirwa gwa Paũrũ Rooma

27 1Rĩra watho bwa kwira Paũrũ nthĩgũrũ ya Itaaria bwarutirwe, waatũĩkire wee amwe na agwate bara bangĩ bakairwa i Njuriaci ũra waarĩ ũmwe wa anene ba njũũrĩ. Njuriaci aarĩ mũnene wa gĩkundi gĩetagwa Mbũũtũ ya Kaicaarĩ. 2Twatweere meeri ya kuuma Andiramĩamu nũntũ nĩarĩ akubĩ kwanjĩĩria kũthi. Yaarĩ ĩgaakũrũkĩĩra taũni iganoona cia rũteere rwa ĩria rwa nthĩgũrũ ya ĩcia. Twathiyaniirie na Mũmakendonĩa ũmwe wa kuuma taũni ya Thecaronike weetagwa Arĩcitakoci. 3Rũni tũgũkinya taũni ya Cindoni twarũngama oogo. Njuriaci eegua Paũrũ kĩa, amwa rũũtha rwa kwona acoore baake bamwa kĩa eendaga. 4Tũkuuma agu twathi na mbere na rũgendo ĩndĩ nũntũ bwa bũra kwarĩ na ruuo rũũnene mũno rũra rwabuutanaga rũtũtarĩite, twagarũka twekirĩmanĩa na giicĩ gĩetagwa Kupooro gĩtũrigĩrĩite rũra rwingĩ. 5Twakũrũka twĩkirĩmanĩĩtie na nthĩgũrũ ya Kirikia na ya Bamburia, twaya gũkinya Maĩra, taũni ya Rukia. 6Kuuma agu mũnene Njuriaci ũra aatwirĩite atwĩra tũtwe meeri ĩngĩ yaumĩite Aregicandĩria ĩthĩite nthĩgũrũ ya Itaaria.

7Bantũ a ntugũ inyingĩ ma twathiire mpoora ĩndĩ twaũmba gũkinya na thĩĩna woogu taũni yeetagwa Nindo. Nũntũ ruuo nwa rwabuutanaga rũgatũrigĩĩria tũtirathi bwega, twagarũka twathi twĩkirĩmanĩĩtie na giicĩ gĩa. Kirete gĩtũrigĩrĩite, twakũrũka Carimone bantũ nthĩgũrũ yaathũngangĩrĩte yayanga bwa ĩria. 8Twathiire twĩkirĩmanĩĩtie tũrĩ akubĩ na rũteere mwanka twakinya na thĩĩna woogu bantũ eetagwa “Bantũ eega a meeri kũrũngama.” Ti kũraaya kuuma taũni ya Racea.

9Itwarĩ tũgũta ĩgiita rĩĩnene mũno ĩriani mwanka kinya ntugũ ya kwĩyinga irio yaakũrũka na ĩgiita narĩo rĩathũũka mũno nkũrũki ũwaati bwaingĩa nũntũ rĩtarĩ ĩgiita rĩega rĩa mwanka na rũgendo rwetũ rwathũũka kũrũ ĩndĩ. Paũrũ abaatha abeera, 10“Tigaani mbwĩre aba. Bũra nkwona, ndĩona tũkaaya kuuma aaga ĩndĩ rũgendo rũrũ rwetũ ũkeegua rũrĩ rwa thĩĩna mũno na rũreete acaara ya mĩrigo na meeri mbene na mĩoyo yeetũ yũũre.” 11ĩndĩ amwe noogu mũnene ũra wairĩite ba Paũrũ Itaaria, ataathingata bũra Paũrũ aabeeraga. Aathingatire bũra ndereba na mwene meeri boonire bathi. 12Nũntũ bantũ agu twarũngi o ataarĩ bantũ eega mũno agũkara kagiita ga mpeo rĩra wĩthagĩrwa kũrĩ na kĩbuubani kĩĩnene, antũ bara baingĩ wanabo boona ikaaba kũthi na mbere na rũgendo tũgakinya Boinike bũkũmbĩkaga kaingo tũkara oogo kagiita ga mpeo. Boinike yaarĩ taũni giicĩĩni gĩa Kirete ara meeri ciarũngamaga.

Yaari na nteere ciiri. Imwe yaari bwa mathwiro ma riua ucubite bwa urio na ira ingi bwa mathwiro ma riua ucubite bwa umotho.

Kibuubani iriani

13 Karuo kaniini gakwanjiria kûbutana gakiuaga bwa umotho ucubite bwa mathwiro ma riua, baathugania mubango wao ukubua nwa bathi na mbere na rugendo rwao. Baatharia meeri ara yathaikiritwe itikaathi, banjiria kuthi wabekirimanitie na ruteere rwa giici gâ Kirete bari akubi muno wabura gikumbikana. 14 Batirathiyanga kwagea na kibuubani kiinene muno kira getagwa "Eurakuro" kiumite giicini gâ Kirete. 15 Kibuubani giku gikurikana na meeri yeetu, twethira i mana maatheri gicugia kuthi na mbere. Kwogu twarekana nakio gatukondoria, kathi naati. 16 Twatethiurie i gaici kamwe kaniini ka iria geetagwa Kaunda, twathi twikirimeenie nako gagitirigagiria. Riru irio twarurie na meeri na thina muno mwanka twamba kwonokia gataru kara kaniini koogagirwa nyuma, mbere ya girathukua. 17 Antu babu bagugakurukia ndeeni ya meeri ira nene, baayukia mikanda baathaikira yoo meeri iri amwe yonthe, bamoga bamiitia ti nuntu ibaakuthukaga tuya gutiira muthanga withireene bantu amwe akubi na nthiguru ya Ribia. Bakuruthoogu baageria muno kwona meeri ikuthi mpoora indi ruo waruturite kura rukwenda. 18 Ruu rukuthi na mbere kwingia, ruuni baaruta mirigo imwe ya ira meeri yaakamatite bakigeraga ruyini. 19 Ntugu ya ithatu banjiria kuruta bakigeraga ruyini into bimwe bia meeri yoo yongwa bira yaakamatite. 20 Tutikumba kwona riua kana nthata bantu a ntugu inyingi ma nuntu nwabu kibuubani kithire na mbere kwongeeraka muno nkuruki mwanka wirigiro bwa kwonoka bura twari naba bwathira.

21 Bagukara muno bataruma irio, Pauru aarungama abeera, "Kambwireni itu aba. Indu ibukwona ukaya kwigua bwambigiurie nkubwira tutikaume Kirete, tutikiona thina na acaara ino yonthe. 22 Indu wana indu umiriani nuntu gutiri nwomwe wetu akura indu meeri yoo ikenyangua. 23 Utugu buthiru *muraika wa Ngai waakwa araayire aarungama wagu ruteere rwakwa 24 ambira ugû, 'Utikaagie uguya Pauru! Wana wona gwakara ata nwa mwanka ukarungama mbere ya Kaicari. Nuntu bwa wega bwa Ngai, nwee agaatuma antu bara buthiyanitie nabo atigaakue nwomwe nuntu urio.' 25 Kwogu aba wana bukaumiria nuntu imbithigitie Ngai waakwa ati gugaakara woogu ndareerirwe utugu. 26 Indu nwa

mwanka kîbuubani gîtwire rûteere rwa giicî kîna.” 27 Ûtugû bwa mûthenya wa îkûmi na îna, kîbuubani nwa gîatûkamatîite gîgîtûriûngagia woogu îriani rîa Menditarînianî. Ta Ûtugû gatî kanene ûgu antû banjîîria kûthûgaania twengeerie gûkinya akubî na nthî îmbûmo. 28 Baayûkia rûrigi boogeera gantû kaarito mûthia ûmwe, baagera rûûyîîni mwanka gaatonga nthî. Rîru baaruta baathima boona ûraaya bwa ndia bwarî biiti îgana rîa mîrongo îîrî. Tûkûthiyanga aniini kaîrî baathima boona ndia îkînyîia yaakinya biiti mîrongo kenda. 29 Baariamia cuuma inya ira ikaraga naa nyuma ya meeri ciakûmîrigîîria itikaathi na ruuo yaarûngamua nûntû iboonaga taka tûmba gûtiira rwa iiga twakûrûka agu. Rîru baaromba gûkea na mpwî. 30 Eene meeri baaruta gatarû kara kaniini bakendamia rûûyîîni beetuîkithîîtie ibakwenda kûthi kûriamia cuuma ingî naambere ya meeri îndî ibendaga gûtorooka. 31 Paûrû akûmenya bûra bendaga kûrûtha, eera Njuriaci na acikaarî, “Wona bwareka antû baba bauma, gûtirî nwomwe wa cietû akoonoka.” 32 Acikaarî bagiita mîkanda îra baathaîkîrîite neo gatarû bagîkagûrûkia bakendamia rûûyîîni. Bakûgiita, gatarû kaagwa rûûyîîni kaûra.

33 Kûrî akubî gûkea Paûrû abeera, ikaaba barûmîite gantû, bakarîa. Abeera, “Tûraarî thîînaani ntugû îkûmi na inya na watûtarûma nwa mbi. 34 Kwogu îndî bûra nkwna niû, ikaaba tûrûmîite gantû ikenda tûmba kûgea inya. Gûtirî nwomwe wa cietû agaata nwa rûtundu rûmwe ûgu rwa kîongo gîake.” 35 Paûrû akûrîîkia kûbeera ûgu, wee aayûkia mûgaate, acookeria Ngai nkaatho barîo bonthe, rîru aung’enyûranîa anjîîria kûrîa. 36 Bonthe beegua baûmîîria, woora muntû aarûma gantû. 37 Twinthe bara twarî meeriini înu twarî antû magana maîrî ma mîrongo mûgwanja na bathanthatû. 38 Twinthe tûkûrîa twabaa, baaruta irio bira meeri yaakamatîite bakîgeraga rûûyîîni kenda meeri yûthaûthanga.

Kwombokana kwa meeri

39 Gûgûkea rûûni rûkîîrî eene meeri bataûmba kûmenya ikû twarî îndî kîra boonire i mwanya waarî na mûthanga ûmwinyu ara boonire arî eega a gûtarithia meeri bacûûgia kûmîrûngamia oogo, bûkîûmbîkaga. 40 Kwogu baatharia nyororo ira ciagweete cuuma ira inya ikaraga naa nyuma ya meeri ciakûrigîîria îtikaathi na ruuo yaarûngamua. Bagiita mîndo îra yaathaîkîrîite mbaû cia kûbîndûra. Rîru beetithia *nanga ira ikaraga mbere ya meeri kenda ruuo rûtûma

mûrugutîra yamûrûma na yeetungîîra njara yaake. 4 Atûûri ba giicî gîku bakwona njoka înu yîtungîîite njara ya Paûrû, banjîîria kwîrana bongwa, “Muntû ûyû nwa mwanka wîgue i mûûragani. Îndî nwee wana wegua noonokire atiraûrîra îriani, ngai wetû mwene mma atireka atûûra mwoyo kaîrî.” 5 Paûrû amîburunca yamûrigicûka njara yaagwa mwankiini na gûtirî bu aakara. 6 Antû babu beerîgîîite Paûrû aimba kana aturana nthî akua. Bagweteera bantû a kagiita karaaya wabatoona agîkara nwa ata baagarûka mathûgaania mao mara baarî namo bauga, “Arî itû, muntû ûyû ingai.”

7 Akubî na agu twarî ikwarî na mûnda wa mûnene wa giicî gîku, eetagwa Bubiirio. Mîthenya îthatû buru, mûnene ûyu atûgwata ûgeni bwega mûno ta acoore baake. 8 Kagiita gaku gwatuîka îthe wa mûnene ûyu naamaami ûrîrî, aayîitue kûbîîyanîra kwa mwîrî na rwaro rwa nthakame. Paûrû akûmenya aathi kûra aamaami, amûrombera na amwaigîîra njara, nwee oora cwe. 9 Kîrîndî kîra kîngî gîa giicî kîayîitue gîkûmenyoogu gwakarîkire, kîanjîîria kûûya kîrî Paûrû, Paûrû nwee abooria bonthe kûrû. 10 Antû babu ba giicî gîku ibaatwere bieywa bingî bia mîthemba na mîthemba na rîra twakarire kûthi mbere kaîrî na rûgendo rwetû batwîkîîra meeriini into bionthe bira tûkîenda tûrî rûgendooni.

Rûgendo rwa kuuma marita kûthi Rooma

11 Nyuma ya mîeri îthatû îkûthira irîo twanjîrie kûthi na mbere na rûgendo rwetû kaîrî. Twathiire na meeri ingî ya kuuma Aregicandiria, yeetagwa, “ngai ba maatha.” Yaarûngi agu giicîîni mwanka kagiita ga mpeo kaathira. 12 Tûkuuma agu twathiire twakinya taûni ya Cirakuci, twakara oogo bantû a ntugû îthatû. 13 Rîru twauma agu twathi kaîrî mwanka twakinya taûni ya Renjiumu. Rûûni rwa ntugû înu twakinyire Renjiumu, ruuo rwanjîria kûbutana ruumîite bwa ûmotho ûcûbîite bwa mathwîro ma riûa îndî twaumba kûthi mwanka aûkeeni twakinya taûni yeetagwa Buteori. 14 Agu noo twethîîre akîrîstû batwîra tûtikaathi warîru tûtirakaranga nwa ta kiumia kîmwe ûgu. Ugu ibu twaûmbire kûthi mwanka twakinya Rooma. 15 Akîrîstû ba Rooma bakwîgua naara twarî bamwe batûthagaana thokooni ya Abiû na bara bangî nabo “Nyomba îthatû cia Ageni.” Paûrû akwona antû babu bonthe acookeria Ngai nkaatho na eegua aagîa na wîîru nkûrûki.

16 Tûgûkinya Rooma, Paûrû aarekua îndî eegwa mûcikaarî wakûmûkaria.

Paûrû arî Rooma

17 Nyuma ya ntugû ithatû ikûthira, Paûrû eeta mûceemanio atongoria ba kîyaundi ba bantû agu. Bakwîthîrana bonthe abeera, “Antû beetû ba Ìciraeri, niû ndagwatirwe ndathaîkwa Njerucaremu na ndacooka ndanenkanîrwa kîrî Arooma amwe na kwîgua gûtirî mabîtia ndaarûthîrîte antû beetû kana mbuna wîthîre bwa bacûûcû. 18 Aroma bakûngambithia ibendaga kûndekia nûntû iboonaga waabu gûtirî mabîtia ndaarî namo mara magîtûma mbûragwa. 19 Îndî nûntû kûrî ayaundi bamwe batendaga ndekua irîo ndoonire ikaaba nthikîrue îgamba rîru i Kaicaarî wee wengwa, îndî gûtirî bu ndaarî nabu bûthûûku bwa kûthitangîrwa itû antû beetû. 20 Kwogu ûgu ibu ndareendeete twonanîra naabi mbwîra, nûntû kwaria mma nthâîkîtwe na nyororo ino nûntû bwake, ûra antû ba Ìciraeri barî wîrîgîîro nwee.”

21 Nabo bamwîra, “Îtiû gûtirî baarûa twagwata kuuma Njundea îkîgwetaga mantû maaku kana nwomwe wacietû aaya na ntheto ciaku kana agîkûgwetanagîria na ûntû nwa bûrîkû bûthûûku. 22 Îndî ingî ikaaba ûtwîrîite ûrî wengwa tûkamenya bûra ûkûthûgaania nûntû bûra twiyî bunka akî naatî bantû onthe antû batikwenda bakîîgua gîkundi kîenu gîkîgwetwa.”

23 Baatua kîatho gîa ntugû ingî rîra багаakomana kaîrî. Ntugû ya kîatho gîku îgûkinya, antû bara baingî bao ibaûmbire gûkinya ara Paûrû aarî Paûrû abataranîria bwega mantû ma ûnene bwa Ngai kuuma rûkîîrî mwanka riûa rîathûa waagîcûûgagia kwona kana bageetîgîra Yiesû, akîboonagîîria kûringana na bûra *watho bwa Muca buugîite îgûrû rîake na bûra *maandîko ma mabuku ma iroria maugîite. 24 Bamwe baao beetîgia mantû mara Paûrû aabeeraga i ma mma îndî bara bangî nabo baarega wîtigia kûrû. 25 Baariganwa, banjîîria gûturania mbaara bo bongwa. Bakwanjîîria kwaragana bathi, Paûrû abeera ûûgû, “Waabu bûra Muuo Ûmûtheru aatûmire *kîroria Icaya eera booyûûgu, i bwa mma. 26 Aabeerire ûûgû, ‘Îthî kîrî antû baba ûbeere: Kwîgua bûkeegua bûkindîite matû mma, îndî bûticiûkîrwa. Gûcûûba bûgacûûba kûnûû îndî bûtiona nwa mbi. 27 Gîtûmi, biongo bienu bitikûthûgaania, ibukunîkîite matû meenu na bwaincia. Ûkeegua tibu, wîgua bûkîonaga, kwîgua bûkeegua na kûthûgaania bûkathûgaania bwega bûgaciûkîrwa na bûkangarûkîra naani nkabûrekerâ.”

28 Paûrû akîthiria, aarîîkia na kûbeera, “Îndî wana bûkamenya ntûmwa ya Ngai ya wonokio nîrîkîitîe kwîrîrwa antû ba mîgongo

ingî bo bakathikîîria.”¹ 29 Nyuma ya Paûrû kuuga ûgu ayaundi bonthe baaragana bagîturanagia mbaara.

30 Bantû a kagiita ka mîanka yîîrî yûûyûri, Paûrû naakomboreete, akîrîaga wee wengwa nyomba îra aakaraga na naagwataga muntû wonthe ûgeni ûra waayaga kûmûriûngîra. 31 Aatûmagîîria antû mantû ma ûnene bwa Ngai na akîbarutanaga mantû ma Mwathani Yiesû Kîrîstû akîîgagua aûmîrîîtie mûno na gûtarî kîrigîîria nwa kîrîkû.

¹Aandiki bamwe iboongereete gîcuncî gîkî:

Mîgambo imîgeni

Aarimo ba watho Baba naantû bara baarutanaga na kûmenyithia antû bara baangî kagiita ga kîrîkanîro kîyerû, mantû ma kîrîkanîro kîra gîkûrû, na mûno, mûno, mabuku mara mataano ma gwaatho bwa Muca na kûrutanaga kîwîthîre gîa akûrû.

Abaricai Gîkî kîaarî gîkundi kîa ndiini kagiitaani ka Yiesû. Baathiingataga waatho bwa Muca mûno, wana Kinya mawatho maingî ma kîîgwîthîre gîa akûrû. Abaricai beetuikithîtie atî ibo beega mûno na batheru nkûrûki ya antû bara bangî bonthe.

Acandukai Wana gîkî kîaarî gîkundi kîa ndiini, îndî gîtaarî kînene ta kîa Abaricai. Babaingi ba Acandukai baarî athînjîri ba ngai. Wanabo, wa ta Abaricai, ibaathiingataga mûno waatho bwa Muca, îndî ibaareganaga na Abaricai mantûûni mamwe, ta ma kûriûka. Acandukai bateetîgagia kana wegua muntû ûmûkuû aûmba kûriûka kana kinya gwîtîgia atî kûrî na gîntû ta araika. Abaricai ibeetîgîtie mamu monthe.

Mûraîka Ûyû i mûtûmwa ûra Ngai atûmaga kuuma îgûrû akareeta ntûmwa gûkû nthî kîrî antû. Araika boonagwa bakari ta antû îndi bo i muuo.

Athînjîri ba Ngai Baba naantû bara baataarîtwe nûntû bwa kûrutagîra Ngai igongwana kîroomberooni.

Kîama kîa Ayaundi Gîkî i îgîkuundi kîra kîaarî kînene mûno kîa ndiini ya Ayaundi na ikîo kîaathanaga. Kîaarî gîa atoongoria mîroongo mûgwanja ba Ayaundi na muuntû ûra gwaarî mûnene gwaakîo kîonthe aarî mûthînjîri wa Ngai ûra mûnene.

Kîatho kîa mîgaate îra îtaimbithîtie Nyambura ino cia kîatho gîkî ciarîyagwa ntugû mûgwanja nyuuma ya pacaka. Riîtwa rîakîo rîanenkanîrwe ûgu nûntû bwa kûrega gûtûmîra mîgaate ya kuimbithua i ndaagwa kagiitaani kara Aiciraeri baumaga miiciri. Kîatho gîkî kâîri kîaarî gîa kûrîrikana bûra Aiciraeri baumaangire Miiciri.

Kîgongwana Gîkî i kiegwa kîra kîarutagîrwa Ngai naathînjîri ba Ngai. Bimwe ibiarutagwa bieywa bia nyamu, maketha, na bingî. Igongwana bimwe ibiabîthagua na mwanki kaingo gatoogo geetia bwegûrû karûngi, gûtuîka Ngai agûgûîtîgîra.

Kîroria Ûyû aarî muntû ûra wagwetaga ntûmwa ya Ngai mûno, mûno, ndeeni ya kîrîîkanîro kîra gîkûrû.

Kîrîstû Riîtwa rîrî na kîîyunaani i bûmwe na Mecia na rwaria rwa kîîbirania. Marî maîrî maugaga “mwîtûûrîrua maguta”, kana “ûra mûthuuere,” Yiesû eetagwa Kîrîstû, kana mecîa nûntû nwee Ngai aathuurire na amûtûma arî mwonokia na Mwathani.

Maandîko mara Matheru Mama i maandîko monthe mara marî kîrîîkanîrooni na imaatheru. Magaanîîtue maita maîrî. Kîrîîkanîro kîra gîkûrû na kîra kîyerû.

Mecia Cûûba Kîrîstû wone meereco.

Mûkaria wa nyomba ya Ngai Ûyû nwe aarî mûrûngamîri wa akaria mûrango ba nyomba ya Ngai. Tene, araawi ibo baarî na waatho bûbu îndî itûkwona mûnene wao ndeni ya kîrîkanîro kîîyerû na nwe ûgwîtwa Mûrûngamîri wa akaria ba nyomba ya Ngai. Akaria baba baariagîra ûthûûku bûtikathûngîre nyomba ya Ngai.

Mûthînjîri wa Ngai ûra mûnene Ûyû nwe gwarî mûnene wa athînjîri ba Ngai bonthe na mûnene wa kîama. Ngûgî îmwê yake yaarî ya kûthûngîra baantû ara atheru mûno kîromberooni yiita rîmwê kwa mwanka nûntû bwa kûruta kîgongwana kîa gwîyia, mbere kîrwe, rîru akaruta kîrî meeyia ma antû bonthe.

Nanga Gîkî i gîtambaa kîa îrema kîra gîîkagîrwa meerini aa mbere nûntû bwa kûthimîra bûra meeri îkûthi kîaringwa i ruuo. Gîtambaa gîkî gîîkagîrwa îgûrû na cuuma kaingo ruuo rûmba gûgîcukuma mbere rîra meeri îthiîte. Meeri îkîenda kûrûngama ika gîtambaa gîku kîîndamagua nthî.

Ngoroba Îno i nyomba yakîîtwe îgûrû rîa îra îngî. Ikwarî na bantû athondekeetwe akûrûthagîra mîceemano na bantû a kûnogokaga.

Pacaka Gîkî i kîatho kîa ayaundi kîra baariyaga nûntû bwa kûiririkana ntugû îra aiciraeri baumire ûkombooni bwa amiiciri. Mûraika wa gîkuû aayire nagûûka aûraga marikithaathi monthe ma miiciri, îndî aatagaara nyomba cia aiciraeri nûntû mîrango yao nîarî na nthakame ya kagondû kara wa kîra mûciî waathînjîite kûringana na bûra Ngai eerîite Muca kûrûthwe.

Pentekosti Gîkî i kîatho kîmwe kîa ayaundi kîra baaririkanaga ntugû mîrongo îtaano kuuma ntugû ya ciîrî ya kîatho kîa mîgaate îra îtaarî miimbithie na ndaagwa. Mûno mûno mûgambo ûyû uugaga “mîrongo îtaano”. Kîrîikanîroni kîra gîkûrû, thigûnkû îno yîitagwa ya maketha nûntû bwa kûiririkana ithaarimo bia Ngai bia maketha.

Waatho Rîrî i riîtwa rîra Ayaundi beetaga mabuku mara mataano ma Muca ndeeni ya kîrîikanîro gîikûrû, îndî nkûrûki yoogu îrîtûmagîrwa nûntû bwa kîrîikanîro kîonthe nûntû kîrî na mîgambo îra Ngai akwatha nîo antû.

